

EL JOC LLIURE AMB MATERIAL NO ESTRUCTURAT A L'ETAPA 0 – 3

**Disseny d'una proposta d'intervenció a *l'Escola
Bressol El Roc Petit***

Treball Final de Grau en Mestra d'Educació Infantil

Júlia Lapuerta Vilar

4t curs del Grau en Mestra d'Educació Infantil

Curs 2020 – 2021

Tutora: Laura Farré Riera

Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya

Vic, 14 de maig de 2021

Agraïments

Els meus agraïments van dirigits a totes aquelles persones que m'han acompanyat durant el transcurs del treball, gràcies a vosaltres he aconseguit arribar fins a on sóc ara.

Primer de tot, vull agrair a la Laura Farré Riera, tutora del Treball Final de Grau de la Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya, per acompanyar-me i guiar-me durant tot el procés d'investigació, el qual ha estat llarg i entretingut. Gràcies per ajudar-me a resoldre tots els dubtes, inquietuds i curiositats que tenia, que no n'eren poques. Malgrat la virtualitat que ens ha acompanyat durant la realització del treball, m'he sentit acompanyada i recolzada per ella durant tota la recerca.

També agrair a tots els professors i professores que han anat passant pel meu costat durant la carrera, per aportar el vostre gra de sorra a la meva formació com a mestra. Gràcies per tots els coneixements i experiències que m'heu brindat durant aquests anys.

Agraeixo també a l'equip docent que forma l'Escola Bressol El Roc Petit per confiar en mi, i en totes les meves idees. Durant les nou setmanes que he passat al vostre costat he après i m'heu ensenyat moltes coses, més de les que jo he pogut aportar a través d'aquest treball. Gràcies per donar-me carta blanca i ajudar-me en tot el que ha fet falta.

A l'Agnès, per ser la meva guia i mentora durant l'estada a l'escola i per fer-me sentir com una mestra a l'aula amb la llibertat d'actuar, parlar i opinar. I sobretot gràcies per ajudar-me en tot i fer realitat les idees posades sobre paper per convertir-les en experiències educatives que m'acompanyaran en la meva tasca professional com a mestra.

Als meus pares, a la meva germana, a la iaia i a la tieta, per acompanyar-me i ajudar-me a arribar fins aquí. Per escoltar tots els meus "no puc més", i després recordar-me que sí que podia.

I sobretot, agrair als infants i a les seves famílies, perquè ells i elles han sigut el motor de tot aquest treball, per tot el que m'han ensenyat i perquè sense ells això no hagués estat possible.

Resum

En aquesta investigació es pretén observar i analitzar el joc lliure amb materials no estructurats i la seva influència en el desenvolupament dels infants en el primer cicle d'Educació Infantil (0 – 3). La recerca és qualitativa i es concreta en una investigació – acció que té com a finalitat identificar les necessitats i els interessos d'un grup classe en concret i realitzar una proposta d'intervenció educativa basada en el joc lliure a través de materials no estructurats. La selecció i organització dels materials, la distribució espacial, el control del temps i el rol del docent a l'aula són elements imprescindibles per afavorir un joc lliure que respecti la llibertat d'elecció i decisió de cada un dels infants, a fi que el procés d'aprenentatge sigui significatiu i vivencial per a ells i elles.

Paraules clau: joc lliure, material no estructurat o inespecífic, escola bressol, processos d'aprenentatge, desenvolupament dels infants.

Abstract

This research aims to observe and analyse free play with unstructured materials and their influence on the development of children in the first cycle of early childhood education (0 – 3). The research is qualitative and is based on an action – research methodology for the purpose of identifying the needs and interests of a specific group to make a proposal for an educational intervention based on free play through unstructured materials. The selection and organization of materials, spatial distribution, time control and the role of the teacher in the classroom are essential elements to promote free play in order to respect the freedom of choice and decision of each child, in such a way that the learning process could be meaningful and experiential for them.

Key words: free play, unstructured or non-specific material, nursery school, learning process, childhood development.

Índex

1. Introducció	6
1.1. Justificació de la recerca	7
1.2. Pregunta d'investigació	8
1.3. Objectius de la recerca.....	8
2. Marc teòric	9
2.1. El joc en el desenvolupament dels infants	9
2.1.1. Perspectives psicològiques sobre el desenvolupament de l'infant a través del joc.....	11
2.2. Característiques del joc.....	14
2.2.1. Elements que afavoreixen el joc.....	15
2.3. Tipologia de jocs a l'escola bressol	22
2.3.1. El joc de la descoberta	24
2.3.1.1. La teoria de les peces soltes	25
3. Part pràctica.....	29
3.2. Metodologia.....	29
3.2.1. Desenvolupament del treball de camp.....	30
3.2.2. Participants	30
3.2.3. Instruments i eines de recollida de dades.....	31
3.2.4. Disseny de la proposta d'intervenció educativa	37
3.2.5. Aspectes ètics.....	41
3.2.6. Dificultats de la recerca	41
3.2.7. Categorització.....	42
3.3. Anàlisi de dades i discussió	44
3.3.1. El joc lliure a l'aula	44
3.3.2. Els materials no estructurats a l'aula	47

3.3.3.	Aspectes organitzatius: l'espai i el temps	50
3.3.4.	El rol del docent a l'aula.....	53
3.3.5.	Els infants i el joc.....	55
3.3.6.	La proposta d'intervenció: reptes i possibilitats	58
4.	Conclusions	63
5.	Referències bibliogràfiques.....	67
6.	Annexos.....	70

1. Introducció

La present recerca anomenada *El joc lliure amb material no estructurat a l'etapa 0 – 3. Disseny d'una proposta d'intervenció a l'Escola Bressol El Roc Petit* correspon al Treball Final de Grau en Mestra d'Educació Infantil, dut a terme durant el curs 2020 – 2021. En concret, realitzo un estudi de cas en una escola bressol per investigar sobre el joc lliure a partir de material no estructurat i analitzar la seva importància en el desenvolupament dels infants.

Aquest treball està format per diferents apartats. En primer lloc, hi ha la fonamentació teòrica, on exposo diferents autors que parlen sobre la importància del joc lliure en el desenvolupament dels infants, i també em centro en diversos elements a considerar en el joc: l'espai, els materials, el temps i el rol que duen a terme els participants en aquest. A banda d'això, també exposo les diferents tipologies de joc que fan els infants sobretot centrat en el joc de la descoberta, i la utilització de materials no estructurats com és la panera dels tresors o el joc heurístic.

El segon gran bloc correspon a la part pràctica de la investigació. En aquest cas presento la metodologia utilitzada, els participants, els instruments i tècniques de recollida de dades, també els aspectes ètics de la recerca, les dificultats que he tingut durant la investigació i la categorització. A més, contextualitzo la proposta d'intervenció portada a terme en el grup investigat, i també articulo els resultats de la investigació a partir de l'anàlisi i discussió de les dades recollides.

Per acabar, el darrer apartat correspon a les conclusions extretes de la recerca, on intento donar resposta a la pregunta i als objectius de la investigació. A més, també plantejo les limitacions i perspectives de futur i la relació del treball amb els aprenentatges adquirits en el transcurs del Grau. Finalment, exposo la bibliografia on hi ha totes les referències bibliogràfiques utilitzades durant la investigació i els annexos.

1.1. Justificació de la recerca

En aquest apartat justifico els motius pels quals he escollit aquesta temàtica per portar a terme la recerca, i també la raó per la qual he centrat la meva investigació en una escola bressol.

Des de l'escola es defensa la importància del joc com a eina educativa, i el meu interès se centra en conèixer el joc lliure en el primer cicle d'Educació Infantil, i en la seva importància pels descobriments i aprenentatges que aporta als infants. A banda d'això, també pretenc investigar sobre com hauria de ser la planificació i la concreció d'un context escolar on es desenvolupi el joc lliure, tot buscant la manera d'intervenir com a mestra de manera respectuosa per no trencar la dinàmica de joc mentre aquest està passant.

El joc lliure és aquell on l'infant descobreix la capacitat del seu cos a través de l'experimentació i manipulació lliure dels objectes que té al seu abast. Els materials no estructurats formen part de la vida dels infants des que neixen, però l'organització i presentació a través d'escenaris o provocacions de joc s'està fent molt coneguda actualment. D'altra banda, i atès que la mestra és la persona encarregada d'aportar uns materials que possibilitin la descoberta de l'entorn i d'un mateix, és important reconsiderar les seves característiques, textures i formes per tal de facilitar el propi descobriment, desenvolupant la creativitat i imaginació i obtenint nous coneixements i aprenentatges a fi de comprendre el món que l'envolta. Per aquests motius considero interessant poder realitzar una recerca sobre aquest tema.

L'Escola Bressol El Roc Petit és l'única escola bressol que hi ha al municipi on visc. Després d'assabentar-me que han estat portant a terme una renovació pedagògica a nivell d'espais i metodologia, i que defensen la importància del joc com a eina educativa, considero que és una opció molt interessant per realitzar les meves pràctiques III del Grau de Mestre en Educació Infantil. El propòsit, doncs, és conèixer la seva manera de treballar, els seus plantejaments educatius i com es concreta la seva pràctica a l'aula amb els infants. Em plantejo aquest centre com el lloc idoni per portar a terme la meva investigació, aportar el meu granet de sorra en l'educació dels nens i nenes.

A continuació, exposo la pregunta d'investigació i els objectius de la recerca.

1.2. Pregunta d'investigació

La pregunta d'investigació que m'he formulat per a la present recerca és la següent:

- *Com influeix el joc lliure a través de materials no estructurats en el desenvolupament dels infants en l'etapa 0 – 3?*

1.3. Objectius de la recerca

Els objectius que exposo a continuació són els que guien la recerca, la qual està centrada en el primer cicle d'Educació Infantil (etapa 0 – 3):

1. Identificar els principis que fonamenten el joc lliure.
2. Dissenyar propostes educatives amb material inespecífic o no estructurat, que fomentin el joc lliure, la imaginació i la creativitat dels infants.
3. Analitzar la interacció dels infants amb els materials per veure els aprenentatges que sorgeixen a través del joc lliure.

A continuació, desenvolupo la fonamentació teòrica de la meva recerca, la qual està dividida en diferents parts, relacionades amb el joc lliure i els materials no estructurats per poder entendre la influència d'aquests en el desenvolupament dels infants.

*“Una bona joguina és aquella que sense
ser res en concret ho pot ser tot”*

Tonucci

(Citat per Vela i Herrán, 2019, p.15)

2. Marc teòric

En el present apartat exposo el marc teòric de la recerca amb la intenció de posar de manifest la importància del joc en la vida dels infants, focalitzant-me sobretot en l'etapa 0 – 3. Concretament, em centro en tres punts principals: 1) El joc en el desenvolupament dels infants, 2) Característiques del joc; i 3) Tipologia de jocs a l'escola bressol. La construcció d'aquest apartat, a més, em permet tenir una fonamentació teòrica consolidada per dissenyar, planificar i executar la proposta d'intervenció i la part pràctica del treball.

2.1. El joc en el desenvolupament dels infants

En aquest punt argumento la importància del joc en el desenvolupament dels infants, i articulo les perspectives psicològiques i la seva visió del joc.

Berruezo i Lázaro (2009) parlen que el joc és un element fonamental en el desenvolupament humà tant en l'àmbit neurològic, psicomotriu i cognitiu. Per això és important que el joc formi part del dia a dia dels infants i que les escoles acullin el joc a les seves aules. Com assenyala Vygotsky (1979) dins de Berruezo i Lázaro (2009, p.20): “el joc es pot entendre com un factor central del desenvolupament i generador de l'adaptació social de l'infant. Quan reflexionem sobre el joc sempre podem aprofitar per acostar-nos més a l'infant i intentar desxifrar el seu desenvolupament”. Partint de la premissa que els nens i nenes aprenen jugant, és important que el joc contribueixi al seu desenvolupament i els ofereixi aprenentatges de manera significativa. Si l'infant no segueix aquest procés, no hi ha un aprenentatge significatiu perquè no relaciona el que ja sap amb el que ha après (Òdena, 1995).

Amb relació a això, Edo et al. (2016) parlen del paper del joc en els diferents àmbits del desenvolupament de l'infant. Quan a l'àmbit psicomotor; afirmen que es centra en el desenvolupament del cos i els sentits a través del joc; i que aspectes com l'equilibri, el control muscular, la força i la percepció i confiança del mateix cos es treballen i progressen a través de la pràctica constant. Els infants, segons els autors, construeixen durant els seus primers anys de vida esquemes motors simples, cadascú al seu ritme, que en fer-los de manera repetitiva van evolucionant i es van perfeccionant a mesura que s'interrelacionen entre si.

A través de jocs psicomotors, els infants aprenen a coordinar els moviments del seu cos mentre van formant una estructura mental d'aquest, la qual cosa acaba fomentant el desenvolupament de les funcions psicomotrius com la coordinació motriu i l'estructuració perceptiva de cada infant (Edo et al., 2016). A través del seu cos també exploren i experimenten de manera sensorial i motor l'entorn que els envolta.

En l'àmbit cognitiu o intel·lectual, com assenyalen els mateixos autors (Edo et al., 2016), el joc estimula les capacitats del pensament i la creativitat. Pel que fa a les capacitats de pensament, és un instrument que permet desenvolupar-les, primer a través del pensament motor, després amb el pensament simbòlic representatiu i finalment amb el pensament reflexiu. Vinculat amb la idea de Vygotsky (1979) dins de Berruezo i Lázaro (2009), el joc també és una manera de crear zones de desenvolupament potencial, on a través del joc l'infant arriba a aprendre allò que abans era capaç de fer només si tenia ajuda. A banda d'això, el joc potencia i ajuda a desenvolupar: l'atenció i la memòria com també la imaginació i la creativitat de l'infant. El joc, doncs, fomenta *el descentrament cognitiu*, perquè els infants canvien de rols i han de saber distingir diferents punts de vista per organitzar-se dins del joc mateix. També promou *la discriminació fantasia – realitat*, ja que durant el joc els infants porten a terme diverses accions simbòliques on les conseqüències que hi hauria en la realitat serien molt diferents. A través de la ficció que caracteritza al joc, els infants desenvolupen el seu pensament abstracte i li donen un significat simbòlic a allò que per ells és un objecte real i present, quan per exemple tenen la possibilitat de fer servir un pal com a cavall. En aquests processos, el llenguatge esdevé un dels aspectes més importants que es desenvolupen a través del joc, on l'infant s'ha d'expressar per fer-se entendre, de la mateixa manera que ha d'escoltar i comprendre el que li diuen els altres, fent així un aprenentatge lingüístic (Edo et al., 2016).

En l'àmbit social, els autors afirmen que el joc es converteix en un instrument per la comunicació i socialització de l'infant, a través del qual adquireixen formes que els ajuden a relacionar-se i s'incorporen a la societat on pertanyen. A través dels jocs de representació, per exemple, els infants imiten i porten a terme diferents accions que observen del seu entorn: descobreixen la vida social dels adults i n'imiten les relacions i regles que veuen. Es comuniquen i interactuen amb els seus iguals, cooperen entre tots per arribar a un mateix objectiu i aprenen algunes normes de comportament a fi de construir el seu "jo social" a través de la interacció amb els seus companys i companyes de joc (Edo et al., 2016).

Finalment, i en l'àmbit afectiu, els mateixos autors afirmen que el joc serveix als infants per expressar-se i obtenir un control emocional propi, des d'on es promou el desenvolupament de la seva personalitat, un bon equilibri emocional i una bona salut mental. Com mencionen, a través del joc els infants aprenen noves tècniques de resolució de conflictes, essent una activitat de plaer, entreteniment i alegria; però també una manera per representar experiències angoixants i traumàtiques que són capaços de tractar a través del joc. (Edo et al. 2016).

Molts d'aquests conflictes queden solucionats al final del joc, de manera que l'infant ha pogut satisfer les seves necessitats. És també una expressió simbòlica de l'agressivitat i la sexualitat infantil, molt present en aquesta etapa a través dels seus jocs (Betthelheim, 2000, citat per Berruezo i Lázaro, 2009).

En el següent apartat articulo les perspectives psicològiques sobre com influeix el joc en el desenvolupament dels infants a través de les diferents teories que ens exposen psicopedagogs de referència com són Piaget, Vygotsky, Winnicott i Betthelheim.

2.1.1. Perspectives psicològiques sobre el desenvolupament de l'infant a través del joc

Són diversos els autors que han parlat sobre la importància del joc en la primera infància, a través de diverses teories o punts de vista. En cada cas, però, s'entreveu la interpretació que fan d'aquesta activitat, considerant-la una font d'aprenentatge, un dret i una necessitat.

Tot seguit exposo quines han estat les perspectives psicològiques que han guiat la recerca. Cada un dels autors ens exposen la seva definició sobre el joc com també la seva opinió i ens ajuden a entendre quina és la seva perspectiva sobre la importància del joc en el desenvolupament dels infants.

2.1.1.1. Perspectiva cognitiva: Piaget

En primer lloc, Ortega (1992) parla dels aspectes més destacats sobre el joc que Piaget articula en la seva perspectiva cognitiva. Concretament, Piaget fa referència a l'adaptació a l'entorn a través de dos processos: a) l'acomodació, que correspon a la part dels processos imitatius de l'infant; i b) l'assimilació, on a través del joc l'infant obté uns aprenentatges.

Piaget exposa que la societat pot influenciar i marcar els processos d'aprenentatge dels infants. El joc és una activitat o procés en el qual es troba la fi en ell mateix. En un primer moment el joc serà totalment *autotèlic*, és a dir, qui l'experimenta se centra en ell mateix sense tenir en compte les conseqüències que se'n poden derivar (Ortega, 1992).

Seguint amb les idees de Piaget, i com argumenta Ortega (1992), el joc evoluciona cap a una activitat més egocèntrica en què l'infant serà capaç de descentralitzar i trobar un significat en la conducta de l'altre infant dins del joc, obtenint doncs un comportament molt més social. El joc és una activitat basada en l'espontaneïtat, la llibertat i l'autonomia, per això l'infant fa el procés d'assimilació de manera relaxada perquè prèviament ha fet un esforç per fer el procés d'acomodació de la realitat que l'envolta.

El mateix autor (1992) també destaca el plaer que comporta el joc, entrant en contraposició amb actituds i accions més concretes, en què hi ha una finalitat, objectius, etc. Piaget accepta la teoria psicoanalítica que fa referència al fet que el joc ofereix un espai i temps pel desfogament propi de conflictes afectius i emocionals, per la qual cosa el joc proporciona plaer a l'infant després d'alliberar-se d'allò que el preocupa. També parla del desig en el joc, quan exposa la naturalesa d'aprendre coneixements mentre es juga i la passió que suposa el saber i saber fer a través del joc.

Piaget argumenta que no hi ha una estructura organitzada pel que fa al desenvolupament dels infants en el joc, és a dir, creu que el joc es veu limitat pels aspectes cognitius de l'infant, els quals busca solucionar-los a través del joc (Berruezo i Lázaro, 2009).

2.1.1.2. Perspectiva sociocultural: Vygotsky

Quant a la perspectiva sociocultural de Vygotsky, Ortega (1992) exposa les premisses més rellevants d'aquest enfocament vinculades al joc. Vygotsky analitza el desenvolupament del joc de l'infant des d'un caràcter més social i cultural. L'infant aconsegueix a través del joc la regulació de la conducta obtinguda pels estímuls de l'entorn, i tot i que primer es produeix d'una manera més interpersonal, a mesura que hi ha un grau més alt de socialització ja apareix una major interacció amb altres infants.

Per Vygotsky el joc és una necessitat i el seu origen deriva en l'acció que sorgeix a través d'una necessitat pròpia no resolta, passant per un procés d'adaptació al medi. En aquest context, doncs, és essencial que l'infant tingui l'oportunitat de viure diverses experiències en el context escolar i social (Ortega, 1992).

Analitzant a Vygotsky (1979), des de les aportacions que en fa Berruezo i Lázaro (2009); l'infant parteix d'un joc simbòlic o representatiu a fi de comprendre l'entorn que l'envolta, i assoleix i resol imaginativament els seus desitjos insatisfets. Els primers jocs sensoriomotors són el principi d'aquest joc més simbòlic i social en què interactua i descobreix el món que l'envolta. En aquest moment també apareixen noves necessitats a resoldre, les quals les podrà satisfer a través del joc. Totes aquestes construccions imaginàries parteixen d'una situació en el món real que ho provoca, i cada joc es fonamenta en unes regles internes que l'infant desenvolupa durant el transcurs d'aquest. Així doncs, la motivació i el significat del joc apareixen per les ganes que té l'infant de resoldre una necessitat, i pels nous coneixements adquirits necessaris per afrontar i resoldre futures situacions (Berruezo i Lázaro, 2009).

Vygotsky, partint del concepte de Zona de Desenvolupament Proper (ZDP), afirma que en el joc, l'infant està constantment creant noves ZDP provocades per l'afany i desig de voler conèixer. Segons ell, a través del contacte amb altres infants, la relació amb l'adult, assoleix cada vegada nous coneixements, arribant en el seu nivell de desenvolupament potencial. El desenvolupament cognitiu es produeix en el moment en què l'infant passa de concebre el significat dels objectes pel que realment són i la seva funció (abans dels tres anys), cap a una autèntica separació entre el significat (allò que és) i el significat (la seva funcionalitat). És en aquest moment quan acostuma a predominar la part imaginativa sobre la part real, per la qual cosa un objecte real, com ara un tub de paper de vàter pot convertir-se en un coet o en allò que l'infant imagini. Aquesta capacitat imaginativa ve influenciada pel context i per les experiències personals viscudes de cadascú.

En conseqüència, en aquest cas l'infant ja no només juga per la recerca del plaer sinó que jugant també aconsegueix noves fites evolutives, atès que el joc esdevé el suport necessari per aconseguir resoldre nous problemes o necessitats (Ortega, 1992).

2.1.1.3. Perspectiva psicoanalítica: Winnicott i Bettelheim

En la teoria psicoanalítica, el joc és vist com una ajuda per tal que els infants puguin gestionar els seus conflictes i ansietat. El joc els serveix per alliberar frustracions, conèixer els conflictes que ho provoquen i buscar noves alternatives per resoldre-ho (Berruezo i Lázaro, 2009).

Bettelheim (2000) dins de Berruezo i Lázaro (2009) veu el joc com una expressió de les emocions i els problemes que desconeixen o que amoïnen als infants, solucionats a través de la representació de les seves fantasies lúdiques.

Winnicott (1986), també dins de Berruezo i Lázaro (2009) afegeix el valor terapèutic del joc, que fa d'enllaç entre el seu moment inconscient i la realitat externa. Com afirmen els autors, és important que hi hagi un bon vincle entre l'infant i l'adult per tal que pugui sentir-se segur. Winnicott parla de l'objecte transicional, és a dir, un objecte que l'infant el té com a referència i que li recorda a casa seva. Aquest objecte l'ajuda a quedar-se sol sense la sensació d'estar angoixat o preocupat per si el seu familiar tornarà o no, ja que hi manté un vincle afectiu que li transmet seguretat. El joc de l'infant, doncs, s'inicia d'una manera més individual amb l'acompanyament d'aquest objecte i avança cap a un joc més compartit i social (Berruezo i Lázaro, 2009).

Per concloure aquest punt, voldria remarcar els aspectes que destaquen cadascun dels autors, i la seva influència en el desenvolupament i aprenentatges dels infants. La naturalesa del joc que defensa Vygotsky, en què l'infant té la possibilitat de resoldre els seus conflictes és compartida pels altres dos pedagogs exposats en aquest apartat, però Piaget destaca que el joc queda limitat per les capacitats cognitives de l'infant. En la part psicoanalítica, Winnicott i Bettelheim, parlen dels aspectes més afectius, i com a través del joc els infants procuren resoldre conflictes o necessitats que els angoixen. Les autores psicoanalistes evidencien la connexió entre el seu món inconscient amb la realitat externa (Berruezo i Lázaro, 2009).

Un cop analitzades les diferents perspectives, a continuació argumento les característiques principals del joc.

2.2. Característiques del joc

Partint de la premissa que el joc influeix en el desenvolupament integral dels infants, tal com he articulat en l'apartat anterior, és important tenir en compte certes característiques per tal que esdevingui, també, una eina d'aprenentatge i es desenvolupi amb totes les condicions a fi de garantir i satisfer les necessitats dels infants.

En primer lloc, el joc ha d'esdevenir una font de plaer. L'infant, a través del joc, busca nous reptes per assolir, i en el moment en què els supera li suposen una gran satisfacció. Al mateix temps, a partir del joc els nens i nenes tenen la possibilitat d'enfrontar-se als seus problemes o angoixes, i mitjançant una realitat fictícia poden comprendre i entendre el món real i allò que els preocupa. És una projecció del seu món interior en el qual interioritza el seu món exterior fins a fer-se'l seu.

En segon lloc, el joc també ha de possibilitar espais de llibertat i descoberta, en què l'infant se senti lliure d'actuar com vulgui (Edo et al., 2016). És a dir, ha d'esdevenir una activitat totalment voluntària sense la coacció ni imposició de ningú, essent lliure per representar el que vulgui, en definitiva, essent lliure per jugar. Les motivacions són intrínseques del mateix infant i en el joc el més important no és el resultat, sinó el procés seguit.

En tercer lloc, el joc també esdevé un mecanisme d'autoafirmació de la seva personalitat, des d'on poden expressar les seves emocions amb llibertat i sense condicions. És per això que el joc en si no s'ha de menystenir (Bruner, 1989, citat per Berruezo i Lázaro, 2009). Així doncs, l'infant ha de tenir l'oportunitat de jugar lliure i voluntàriament, per la qual cosa s'ha de promoure espais i materials que afavoreixin aquest joc.

És per això que en el següent apartat em centro en alguns dels elements a reconsiderar per garantir contextos de joc adequats a les necessitats i característiques dels infants.

2.2.1. Elements que afavoreixen el joc

Per tal que l'infant pugui jugar en un context adequat als seus interessos, necessitats i característiques és fonamental que l'adult asseguri certes condicions perquè això passi. En aquest sentit, doncs, és important repensar el rol dels infants, els espais de joc, els materials adients a la seva edat, els temps destinats a les activitats i el paper de l'adult en el moment en què l'infant juga.

Tenint en compte que el treball se centra en l'etapa d'escola bressol, he estructurat aquests apartats fent referència a l'etapa d'entre els 0 i 3 anys.

2.2.1.1. Rol dels infants

En aquest apartat argumento quin és el rol dels infants en el joc, juntament amb la manera com cal tractar-ho a l'escola bressol.

La primera idea a considerar és que el nen o nena ha d'esdevenir el principal protagonista de l'acció, per la qual cosa l'adult és l'encarregat de proporcionar les condicions òptimes i segures perquè això pugui passar (Stern, 2018).

Vila i Cardo (2005) diuen que el joc està totalment unit al procés maduratiu de l'infant. Així doncs, a mesura que l'infant creix, el joc també canvia i evoluciona. Per això ocupa gran part de la seva vida i del seu temps, els espais i materials evolucionen amb ells, com també la manera de jugar, cada vegada més dinàmica i social.

Com assenyalen les autores, és important que aquestes estones de joc vagin acompanyades d'unes intencions, és a dir, uns objectius i que es tingui en compte la importància que té en el desenvolupament dels infants. Argumenten que la finalitat primera en aquestes edats primerenques ha de ser satisfer les seves necessitats més bàsiques, com menjar o dormir, i que després ells ja tindran altres necessitats que resoldran a través del joc, la qual cosa els permetrà madurar i créixer.

Òdena (1995) també remarca la importància que té el joc en l'escola bressol, ja que afirma que és allà on els infants viuen, creixen i conviuen entre els seus iguals i els/les educadores, en definitiva, s'eduquen. Considera que per aquest motiu és important que les activitats que es proposen tinguin en compte el coneixement evolutiu i les necessitats dels infants, com també conèixer la història, l'ambient i les circumstàncies de l'entorn d'aquests. El propòsit, doncs, ha de ser el de promoure el desenvolupament i aprenentatge global dels nens i nenes, treballar a través del joc els aspectes físics, mentals, emocional i de relació; sempre de manera flexible per respectar el seu ritme evolutiu (Òdena, 1995).

Vinculat amb això, Malaguzzi (1996) també afirma que l'escola bressol ha d'esdevenir un espai de socialització dels infants a l'etapa dels 0 als 3 anys, ja que com argumenta amb l'accés a materials i la relació amb diferents companys de joc tenen la possibilitat de començar a desenvolupar una vida social en petit grup. Goldschmied (2015) argumenta la importància del joc en ser una bona manera de canalitzar l'energia infantil físic i emotiva que caracteritza als infants. Per això, esdevé essencial que a l'escola bressol els nens i nenes s'agrupin segons les edats corresponents perquè en cada grup hi haurà unes necessitats més específiques i compartides entre tots i totes.

Òdena (1995) reforça la idea de donar tot el protagonisme a l'infant a través d'unes activitats i propostes que siguin lliures i independents, perquè afirma que a mesura que van jugant obtenen noves capacitats. Per tant, a través del joc els infants poden explorar i descobrir, i mitjançant la simbolització i la fantasia construeixen la seva pròpia personalitat. Per aconseguir-ho, serà necessària la preparació d'un bon espai on hi hagi la possibilitat de respondre a les necessitats dels infants. A continuació, doncs, em centro en els espais i temps que cal dedicar al joc.

2.2.1.2. L'espai i el temps

A continuació destaco la importància i característiques de l'espai i temps de joc que es dedica als infants.

Segons Trueba (2020) quan observem un espai tenim la visió parcial de com són els que hi habiten, la dimensió de l'acció diària que passa en aquell espai. Com afirma l'autor no podem crear un espai per cada necessitat, però si acomodar i adaptar l'espai per correspondre a totes les seves necessitats. A partir de l'organització que es fa de l'espai s'entreu quina és la finalitat i l'acció educativa del seu educador o educadora, ja que la disposició del mobiliari i materials ens envia el missatge de com són els que hi viuen i de quines accions i intervencions hi poden fer. Així doncs, en funció de l'organització dels espais es promouen actituds i conductes concretes, es faciliten les relacions socials entre iguals i s'entreu les intencions de l'escola i dels adults.

Com afirma Malaguzzi (1996) l'espai es pot considerar com el tercer educador. Per tant, per aconseguir que els infants estiguin a gust és important vetllar per promoure un espai amable, càlid i acollidor, que sentin que els pertany, i que els materials que hi hagi siguin còmplices d'això.

L'espai ha de tenir la possibilitat de canviar i de ser flexible, i l'adult cal que ho tingui en compte i que el pugui fer servir com un altre instrument educatiu, reflectint a través d'aquest la seva intenció educativa. També hem de deixar que els nens i nenes formin part d'aquest canvi, és a dir, que puguin intervenir i modificar l'espai segons les seves necessitats perquè és l'espai on viuen i conviuen. Per aquest motiu és important que l'espai també evolucioni com ho fan els que hi habiten, i que sigui un lloc on s'escollin els infants, se'ls tingui en compte i se satisfaci les seves necessitats. És important, doncs, que els infants es puguin fer seus els espais, per la qual cosa l'estètica i la bellesa dels mateixos i la cura és imprescindible, tal com plantegen des de la filosofia Reggio Emilia (Malaguzzi, 1996).

Montessori (1984) reforça la idea de Malaguzzi defensant la importància de l'estètica de l'espai. Afirma que ha de transmetre el missatge de ser un lloc segur on tots i totes hi són benvinguts.

Paral·lelament a això, Vila i Cardo (2005) es pregunten com s'hauria d'organitzar aquest espai si hi acollim infants d'entre 0 i 3 anys. S'entén que allà l'infant compartirà temps, jocs i relacions amb altres nens i nenes, i això afavorirà el seu aprenentatge. Com assenyalen, és important que aquest espai sigui agradable, serè i tranquil per afavorir que hi apareguin noves interaccions i aprenentatges.

Un sistema de treball que Vila i Cardó (2005) presenten és els racons de treball, on els infants poden escollir lliurement quan, on i amb qui volen anar en els diferents racons. A través d'aquestes propostes es respecta el ritme maduratiu de cada infant, es treballa a partir dels coneixements i aprenentatges que ja tenen, i s'utilitzen mètodes diversos per obtenir nous aprenentatges. En els racons es treballa a partir de petits grups i aquests poden canviar segons les noves necessitats o objectius que es vulgui treballar, i també els materials de cada racó.

Òdena (1995) comparteix les idees de Vila i Cardó (2005) sobre com hauria de ser un espai que acull infants en una escola bressol. Afirmar que les dimensions cal que siguin adequades i abastables pels infants, que la distribució respongui a les seves necessitats i possibiliti tant la vida en comú com la individualitat de cadascú. Per ser habitable, l'espai ha de tenir les condicions ideals pel que fa a la llum, ventilació o temperatura, i ha de ser un espai flexible que es pugui readaptar fàcilment si es requereix. A més, l'autor també menciona que l'espai ha de ser estable i acollidor, i que tingui la possibilitat de crear petits racons que contribueixin a l'exploració, descoberta i desenvolupament del pensament de l'infant, i que pugui respondre a les funcions dels nens i nenes que hi conviuen. En definitiva, que sigui un lloc per jugar, però també per descansar, menjar i socialitzar-se.

Goldschmied (2015) afegeix altres premisses per com ha de ser l'espai en una escola bressol. Diu que no és necessari un gran espai, sinó petites zones protegides, que tinguin racons còmodes i semblants als que l'infant té a casa seva. Aquests espais han d'oferir estones de joc i moviment però també de tranquil·litat.

Aquests espais, a més, han de tenir la possibilitat de canviar segons l'activitat perquè sigui possible la cura de tots els infants. Per tant, és necessari fixar-se en la disposició dels materials de joc, els racons i les interferències que hi puguin sorgir segons els infants que hi ha.

L'escola bressol ha de ser un espai de qualitat; una escola on no sols l'infant troba un medi apropiat a la seva manera de ser i de fer, sinó que també els adults, pares i mestres, troben un medi on aprendre, troben una escola d'humanitat, de coneixement profund de valor i respecte que es mereix tot ésser humà per molt petit que sigui. És l'escola bressol basada en els principis abans descrits de dedicació a l'infant, obertura a tothom, recerca i progrés, arrelament al país. És un espai de vida, de qualitat per als més petits (Òdena, 1995, p. 33).

Si parlem del temps que dediquem al joc, és important tenir en compte l'estructuració temporal de la vida en comú i que tingui suficient flexibilitat per la vida individual de cada infant. És a dir, la distribució de les activitats, han de respectar el ritme de cadascú, amb la possibilitat que durant el dia es puguin fer activitats de tot tipus. (Òdena, 1995). Ara bé, el temps de joc varia segons l'interès que mostren els infants. Primer de tot exploren i experimenten amb el que tenen al davant. En el moment que es mostrin desinteressats, es pot recollir o bé donar la possibilitat de tornar a fer l'activitat inicial. En qualsevol cas, cal respectar el ritme i el temps personal de cada infant, perquè cadascú necessitarà la seva estona per assimilar els aprenentatges que està fent (Vila i Cardo, 2005).

Atès que l'espai obtindrà un sentit si hi afegim materials que possibilitin la descoberta i experimentació dels infants, en el següent apartat concret les qualitats, condicions i característiques que han de tenir els materials de les aules d'escola bressol.

2.2.1.3. Els materials

En aquest punt articulo les condicions i característiques que han de tenir els objectes i materials que s'ofereixen als infants a l'etapa 0 – 3. Quan parlem de materials, em refereixo a aquells objectes que els infants utilitzen, sigui per jugar, per explorar o pel simple fet de descobrir que són. Vila i Cardo (2005) defensen la importància d'utilitzar sempre que es pugui materials naturals, no només aquells que provenen de la natura, sinó tota mena d'elements quotidians que donin a l'infant la possibilitat de fer-los servir com a eines per desenvolupar la seva creativitat i imaginació.

Els objectes han de fomentar l'acció del nen o nena, i han de suposar nous reptes per assolit dins les seves possibilitats. A través dels objectes els infants han d'evidenciar les relacions de causa – efecte, i vivenciar que cada acció té una resposta concreta (Òdena, 1995).

És important que els materials despertin el pensament científic i crític dels infants, podent crear amb aquell objecte qualsevol joc, i que puguin ser capaços de decidir, davant de qualsevol material, què en volen fer. Per tant, esdevé primordial que els objectes els despertin la curiositat i les ganes d'aprendre (Vila i Cardo, 2005).

A banda d'això, els objectes també han d'ajudar a augmentar la capacitat de control per permetre l'actuació davant de qualsevol entorn. Per tant, aquests han de permetre que els nens i nenes vagin desenvolupant la seva autonomia personal. A través dels objectes, l'infant rep informació de com és el seu entorn, natural i social, de com és el lloc on viu, les estacions, el clima, etc.; aportant molta informació diversa.

A molts dels nens d'aquesta edat se'ls donen diàriament les mateixes joguines. La persistència d'un mateix material no pot estimular a l'infant a mantenir l'interès, ni tampoc satisfà la viva i incansable curiositat que té pel que l'envolta, del qual, cada vegada és més conscient (Goldschmied, 2000, p.49 citat per Vilar i Cardo, 2005).

Per tot això, doncs, em pregunto: *quines característiques han de tenir uns bons objectes i materials?* Jubete (2004) parla de la importància d'objectes que no imposin un significat concret a l'infant. Afirmar que les joguines més tancades no deixen l'oportunitat d'imaginar. En canvi, aquelles que estan carregades d'ambigüitat afavoreixen que l'infant desenvolupi la seva imaginació dins del joc i puguin transformar-les i atorgar-los-ho altres significats.

Goldschmied (2015) reforça les idees de les altres autores sobre com han de ser els materials i també com evolucionen aquests amb l'edat dels nens i nenes que ho utilitzen. L'autora parla de la importància d'oferir objectes de bona qualitat per ajudar als infants a obtenir noves experiències i descobriments del món que els envolta. Els estímuls que els hi ofereixen aquests objectes els fa créixer i aprendre noves capacitats. És per això que és important proposar materials de joc interessants pels nens i nenes per tal que puguin descobrir noves característiques (textures, material, superfície, color, pes, dimensions, etc.).

Aquesta mateixa autora també parla de la importància de descobrir noves possibilitats d'utilització pels diversos materials per tal que els nens i nenes puguin inventar i imaginar amb aquests objectes.

Òdena (1995) argumenta diversos aspectes que cal tenir en compte quan es fa la tria de materials de jocs que es vol oferir als infants. L'autora quan parla de material no només es refereix a materials de joc, sinó que també fa referència als equipaments, els mobles i immobles i els objectes que són d'ús directe dels infants. Menciona la importància de buscar el plantejament educatiu a l'hora de proposar diversos materials i analitzar si un objecte és més obert, més tancat, si incentiva o redueix la iniciativa de l'infant, si hi ha un temps o no limitat per dur a terme aquest joc, com també l'ús i funció del material en concret. Tenint en compte que segons l'edat de l'infant els interessos per un tipus o un altre de material canvia, pot variar l'ús que se'n fa.

L'abundància i diversitat d'objectes permetrà que les activitats siguin variades, i tenint en compte la seva procedència es podran presentar segons si és un material didàctic o un material de la vida diària o de la natura entre d'altres (Òdena, 1995).

Si per materials volem dir tot allò que es pot fer servir per fer alguna cosa, que serveix per produir, per inventar, per construir hauríem de parlar de tot el que ens envolta, de l'aigua a la terra, de les pedres als animals, del cos a les paraules...com també els prats i els núvols (Tonucci, 1990, citat per Vila i Cardó, 2005, p.47)

Tanmateix, és important que tots ells estiguin ben conservats i tractats. Així doncs, cal vetllar per la presentació dels objectes. En aquesta tasca és fonamental el rol de l'educador, ja que és la persona responsable de preparar-los segons les seves necessitats, d'organitzar els espais i d'observar les relacions que s'hi obtenen per poder proposar-ne de nous (Òdena, 1995). Per això, en el següent apartat incideixo en el rol i les funcions que té l'educador o educadora dins de l'aula amb els infants.

2.2.1.4. El rol de l'educador/a

Com he articulat en apartats anteriors, els infants han d'esdevenir els protagonistes de l'acció i els adults han de convertir-se en individus que els acompanyin en aquest camí. En relació amb això, Malaguzzi (1996) argumenta la importància de l'educador/a en el dia a dia de l'infant, on la seva funció és acompanyar i ajudar els infants a resoldre les seves necessitats i estar pendents dels seus requeriments. En aquest sentit Goldschmied (2015) destaca tres funcions del paper del mestre.

Seguint amb les tres funcions esmentades, la primera de totes és la d'organitzadora, ja que ha de proporcionar als infants les condicions favorables en la preparació dels espais i materials. La mestra és qui coneix les necessitats i les habilitats dels infants per la qual cosa ha d'organitzar-ho tot de manera que allò que ha preparat satisfaci les curiositats i necessitats dels nens i nenes.

El docent és qui proporciona i col·loca els objectes perquè puguin jugar i facilita els espais de joc per afavorir la seva experimentació i manipulació. Els objectes que l'educador/a ofereixi a l'infant ha d'ajudar a satisfer les seves necessitats (Goldschmied, 2015).

En segon lloc, destacar el rol de facilitador. L'adult és qui crea l'ambient i proporciona els objectes o materials pel joc, però no els ensenya a jugar, és a dir, pot mostrar diferents possibilitats del joc però no de manera dirigida per afavorir l'autonomia dels infants. És a dir, la finalitat hauria de ser que els infants aconseguïen desenvolupar les seves habilitats i capacitats, per la qual cosa és important que la mestra els proporcionï materials que ho possibilitin, i els acompanyi però mai ho faci per ells.

Com a tercera funció, trobem la d'acompanyant. Perquè aquesta es pugui dur a terme, l'educador/a, doncs, hi ha de ser present i s'ha de mostrar interessat/ada pel que fan els infants, ja que això els dona seguretat i confiança per continuar jugant i explorant. En conseqüència, l'adult ha d'intervenir, però mai interferir, acompanyant-los i ajudant-los sempre que ho necessitin (Goldschmied, 2015).

Òdena (1995) comparteix aquestes idees, i la seva reflexió gira entorn a la importància que els mestres programin i preparin les activitats de manera que els infants puguin actuar sense la necessitat de la seva intervenció. Com argumenta, aquest rol més secundari comporta que l'adult pugui dedicar-se a altres elements com ara l'observació de la interacció entre els infants o amb els objectes, i crear unes bones condicions de joc perquè tingui lloc aquesta activitat independent de l'infant. L'autora afirma que no cal deixar que els infants facin el que vulguin sense pensar, sinó que siguin conscients de les seves capacitats desenvolupant la seva capacitat d'aprenentatge, proporcionant l'ajuda necessària sense influir directament en els espais de joc.

Com a conclusió, a l'hora de reflexionar sobre el rol de l'adult també és important esmentar la importància de l'observació i la reflexió sobre la pràctica a l'aula. L'observació és una manera més d'avaluar i per tant serveix com a instrument d'acció pedagògica. A través de l'observació l'adult pot evidenciar les necessitats, desitjos i frustracions dels infants, així com la seva relació amb els iguals. Això ajuda a conèixer el seu moment evolutiu, les seves capacitats físiques, cognitives i de relació per poder proposar diversos tipus d'activitats.

Les condicions presentades anteriorment possibiliten que en la dinàmica de l'escola bressol hi hagi diversos moments de joc. Per això, en el següent apartat em centro en la tipologia de jocs que apareixen a l'escola bressol, juntament amb els materials i condicions que es necessiten perquè sigui una font més d'aprenentatge pels infants.

2.3. Tipologia de jocs a l'escola bressol

La selecció dels materials, els espais i els temps destinats al joc, així com el rol de l'adult, també depèn de la tipologia de jocs que es vol promoure a l'aula, en aquest cas en l'etapa de 0 a 3 anys. Segons l'edat o capacitats de l'infant cal proporcionar un espai i uns objectes adequats al que ells necessiten. Òdena (1995) exposa que a l'escola bressol cal moure's entre les activitats quotidianes, les rutines i els moments de joc lliure.

Edo et al. (2016) argumenten que el fet de classificar tipologies de joc es fa difícil perquè els infants quan juguen ho fan de manera transversal per la qual cosa les classificacions que se'n poden fer són variades i infinites.

Centrant-me en la perspectiva social del mateix nen o nena, entre els 0 i 6 mesos l'infant realitza un tipus de *joc desocupat* on es mostra actiu però sense cap finalitat clara. Es mou per l'espai, però no es decideix si vol jugar o observar als altres mentre juguen. Al mateix temps, pot tenir *un joc individual* on està totalment immers en el seu propi joc independentment de l'activitat que realitzen els infants del seu voltant. Pot fer el *joc de l'espectador*, on a través de l'observació del joc dels altres, és com si estigués aprenent. Apareix també *el joc paral·lel*, entre els sis mesos fins als 3 anys, en què els infants juguen amb altres nens i nenes però gairebé sense interactuar entre ells. Més endavant el joc passarà a ser *un joc associatiu*, on interactuen més a través de l'intercanvi d'objectes però sense participar ni tenir un objectiu comú. *En el joc cooperatiu*, que es produeix en infants d'entre 2 i 3 anys, ja s'ajunten i realitzen un joc amb una finalitat comuna, per exemple jugar a famílies o metges. Entre tots creen una història de joc on cadascú té un rol, en aquest cas és un joc més social i col·lectiu, on hi ha una gran interacció entre tots els que hi participen (Edo et al., 2016).

Les mateixes autores exposen uns altres tipus de joc segons els aspectes cognitius i socials. *El joc sensoriomotriu* està implícit en tota classe de joc, perquè en tots ells l'infant utilitza el seu cos per jugar. Des que neixen, comença *el joc de la descoberta*, descobrint primer el propi cos, per després investigar el seu entorn, jugant a investigar-ho tot. A banda d'això, l'infant també està explorant l'entorn que l'envolta amb *un joc manipulatiu i experimental* per conèixer-lo. En aquest cas, aprèn sense un objectiu final, sinó pel simple plaer que li proporciona el joc. És sempre un joc de pràctica en què l'infant repeteix una activitat diverses vegades per poder aprendre tot el que allò li aporta a nivell motor, cognitiu i social. Els infants mostren també molt interès en *el joc de construccions*, que consisteix a posar un objecte sobre d'un altre fent una torre, apilant-ho i tirant-la a terra per tornar-ne a fer un altre. *El joc simbòlic* els permet imitar i recrear situacions, actituds o accions que observen en el seu entorn, transformant l'entorn real en un d'imaginari o simbòlic, aquest tipus de joc predomina a partir dels 3 anys en gairebé la majoria d'estones en què l'infant està fent un joc lliure. A mesura que l'infant creix, però, comença l'interès pels *jocs amb regles o jocs socials* perquè es necessita una altra persona per jugar-hi afavorint així les relacions amb altres infants o adults (Edo et al., 2016).

Vendrell (2009) diu que hem d'entendre el joc com l'eina que permet als infants explorar l'entorn, és a dir, els infants imaginem i s'inventem el seu propi món per arribar a entendre el món real. A partir d'aquest punt, em centro en el joc lliure atès que ha esdevingut el punt de partida de la recerca.

El joc lliure apareix quan els infants juguen sense uns objectius o obligacions a complir. Per ells tot és possible en el seu joc, des d'on poden resoldre els seus propis conflictes, entendre el món que els envolta, aprenen a tenir empatia, etc. El joc lliure és creat pel nen per plaer i per voluntat pròpia, sense uns objectius a complir i sense una finalitat concreta. Així, el joc canviarà o s'acabarà quan decideixi o es vegi obligat a finalitzar-lo.

García (2020) remarca la importància de potenciar el joc lliure a l'escola, proporcionant-los materials que no els condicionin, i que a través de la seva creativitat i imaginació puguin donar-li el significat que ells vulguin. El joc és un espai de desenvolupament, ric i complex, on l'infant es proposa de manera natural aprenentatges i situacions significatives per ell per poder resoldre-les i així obtenir nous coneixements.

Tot i que hi ha gran diversitat de jocs a l'escola bressol, per a la present recerca m'he centrat en el joc de la descoberta a través de materials no estructurats, tal com exposo tot seguit.

2.3.1. El joc de la descoberta

Un dels jocs per excel·lència a l'escola bressol és el joc de la descoberta, una activitat lúdica i exploratòria on l'infant experimenta amb allò que té al seu davant per poder conèixer i entendre el món que l'envolta. Aquest joc ajuda a l'infant a descobrir i conèixer un objecte i les seves qualitats (Edo et al, 2016).

Goldschmied (2015) exposa la importància de la descoberta i exploració dels infants i el valor d'oferir-los materials que satisfacin la necessitat de saber que són els diversos objectes. Per això, és clau dotar els espais de suficients materials perquè aquesta activitat espontània de descobrir i experimentar quedi recollida en una activitat didàctica que es pot implementar a l'aula.

El joc de la descoberta que articulo tot seguit i en el que se sustenta la part pràctica del treball és el que es realitza amb peces soltes, ja que esdevenen materials inespecífics o no estructurats. Aquest fou creat per l'arquitecte Simon Nicholson i la seva *The Loose Parts Theory* (Nicholson, 1971) o *Teoria de les Peces soltes*.

El joc heurístic i la panera dels tresors de Goldschmied, jocs que exposo més endavant, podrien ser una vessant de peces soltes (Vela i Herrán, 2019).

2.3.1.1. La teoria de les peces soltes

La teoria de les peces soltes és una proposta creada per l'arquitecte i l'artista Simon Nicholson. La idea de les peces soltes surt a partir de la premissa que tots som creatius si tenim els mitjans a l'abast i els podem fer servir. (Nicholson, 1971). De fet, la recerca s'emmarca en una proposta vinculada a peces soltes, per tant és important conèixer la importància de les peces soltes com a material inespecífic en el joc de descoberta que fan els infants.

En el joc de les peces soltes els infants poden jugar i experimentar creant nous ambients i escenes a partir de tota classe de materials com ara pedres, fulles, argila, etc. L'adult és l'encarregat de proposar una gran varietat i diversitat de materials per tal que els nens i les nenes els puguin moure, dissenyar, adaptar i transformar de formes molt diverses. Per aquest motiu, els materials i els espais que es proposen per dur a terme activitats amb les peces soltes han de tenir la suficient flexibilitat per propiciar gran quantitat d'idees en què els infants puguin experimentar desenvolupant la seva creativitat i imaginació (García i Mosquera, 2019).

El joc de les peces soltes potencia la imaginació i creativitat de cada infant, ja que al ser materials no estructurats fa que l'infant pugui donar-li el sentit o utilitat que ell o ella vulgui. Les autores Vela i Herrán (2019) diuen que per trobar peces soltes l'únic que cal fer és pensar en les possibilitats del nostre entorn, ja que qualsevol cosa pot ser una peça solta si li atribuïm aquesta funció. Per tant, aquesta teoria se situa en la filosofia dels materials no estructurats o inespecífics. Aquestes peces es poden trobar en espais de la natura i en elements reutilitzats i reciclats, atès que un cop han estat adequades a l'edat dels infants esdevenen objectes de joc i descoberta. Aquestes peces a més, es poden emmagatzemar classificant-les en diverses temàtiques. Tot i que la manera com es presenta la proposta pot variar, l'objectiu principal sempre ha de ser convidar a l'infant a jugar lliurement.

En el joc a partir de peces soltes és fonamental reconsiderar l'espai i el temps, essent totalment flexibles segons l'interès que tinguin els infants. L'espai varia segons les intencions que es tingui i la tipologia de peces soltes que s'utilitzi. És a dir, si el que es vol és, per exemple, potenciar la motricitat gruixuda, es buscarà peces grans, mòbils i que els infants s'hi puguin estirar o saltar. Per tant, és important definir la finalitat del joc, la tipologia dels materials i la zona de joc per tal que els infants coneguin els límits per on es poden moure i puguin centrar l'atenció en les peces (Vela i Herrán, 2019).

En funció dels materials, doncs, la intervenció pot ser lliure, però també l'adult pot seleccionar una temàtica i evocar les peces soltes sobre el tema que es vol treballar.

És la mestra qui decideix de quina manera pot presentar la proposta al grup, tenint en compte les necessitats i interessos dels infants. L'adult és l'encarregat de generar situacions d'aula conegudes com a provocacions o invitacions, en què col·loca diversos materials i objectes de manera que convidin a l'acció i satisfaci les necessitats dels infants. L'ordre i l'estètica són conceptes bàsics a garantir si es pretén motivar a l'infant i engrescar-lo a jugar. Aquestes provocacions o invitacions, però, varien en funció de la intencionalitat de l'adult i de la intenció de transmetre alguns conceptes o accions. En els dos casos, però, la mestra no influencia el desenvolupament ni els resultats que puguin sortir d'aquell espai de joc, sinó que tan sols prepara les condicions perquè es produeixi. Triar les peces exactes que volem fer servir per a l'activitat ens ajudarà a tenir clars els objectius que volem aconseguir, i el més recomanable és que com a mínim hi hagi una peça per infant (Vela i Herrán, 2019).

Jugar amb peces soltes fa que l'infant tingui un aprenentatge totalment actiu i al mateix temps ho fa de manera autònoma i motivat per la manipulació i exploració dels objectes que té al davant, elements que l'ajudaran a investigar, descobrir i solucionar els seus problemes, per poder entendre i comprendre el món que els envolta (García i Mosquera, 2019).

Les peces soltes són presents durant els primers anys dels nens i nenes, a través de l'exploració i descoberta dels objectes del seu entorn. No obstant, a mesura que els infants comencen a desenvolupar un joc més social, fan servir les peces soltes de manera més simbòlica, ja que el fet d'utilitzar materials no estructurats possibilita que la capacitat simbòlica es desenvolupi amb total llibertat perquè no es creen límits en la imaginació. Aquestes peces poden presentar-se ordenades i classificades en paneres o caixes, però també es pot presentar a través d'un escenari de joc o *minimón*. El terme *minimón* apareix quan fusionem les peces soltes amb una possible proposta presentada com un escenari de joc, sigui de manera àmplia o més reduïda en funció dels interessos i propòsits de l'adult. Tant en el cas dels *minimons* com en qualsevol altra proposta de peces soltes tan sols cal tenir clar que l'objectiu és que sigui un joc lliure i amb una finalitat totalment oberta. En conseqüència, el que es pretén aconseguir és que la imaginació i creativitat dels infants no tingui límits quan juga de manera lliure amb aquestes peces soltes (Vela i Herrán, 2019).

Finalment, esmentar que tot i que a mesura que els infants comencen a realitzar un joc més simbòlic les peces soltes es presenten a través de minims o grups temàtics de peces, com he explicat anteriorment, en els primers anys de vida dels infants aquestes es poden introduir a través de la panera dels tresors o del joc heurístic de Goldschmied. A continuació, explico les característiques i el funcionament d'aquestes dues propostes de jocs.

a) La panera dels tresors

La panera dels tresors és una proposta de joc pensada per infants d'entre 6 i 10 mesos, allargant-la fins als 12, en què ja es mantenen asseguts, però encara no es desplacen. És una activitat d'exploració, on a través d'una panera de vímet s'ofereix als infants diversos objectes quotidians que els permet obtenir estímuls i experiències pel que fa a la descoberta i desenvolupament dels sentits i del moviment del seu cos. Mentre exploren aquests objectes estan obtenint referències sobre la superfície, el pes, la temperatura, la forma, el color, l'olor, el so de cadascun, entre altres elements. El fet de tocar-los i subjectar-los els ajuda a millorar la coordinació ull – mà – boca, i alhora poden triar entre aquells que més els interessa a fi de descobrir les seves qualitats (Goldschmied, 2015).

La proposta es planteja amb un màxim de 3 infants, els quals aprenen i juguen totalment sols. L'adult hi és present per transmetre'ls la confiança i seguretat per interactuar amb aquells materials. La intenció és afavorir una exploració totalment lliure on l'infant manipula i presta atenció en l'objecte que té a les mans. Els adults poden anar renovant o canviant els objectes segons les preferències o interessos que vegin que tenen els infants, oferint-los majoritàriament materials naturals per afavorir una gamma més amplia d'experiències sensorials (Majem i Òdena, 1994).

A mesura que els infants descobreixen i observen els materials que hi ha dins de la panera, comencen a manipular-los, coneixent a través dels sentits, les característiques i propietats de cada objecte. El joc que es crea apareix a través de l'interès per descobrir les propietats dels objectes i el contacte que tenen amb els materials esdevé una font d'aprenentatge (Goldschmied, 2015).

b) El joc heurístic

El joc heurístic és una proposta de joc pensada per infants d'entre 12 i 20 mesos, allargant fins als 24 mesos. Es pot considerar la continuació de la panera dels tresors en el moment en què els infants ja els és més fàcil desplaçar-se per l'espai.

És una activitat que es pot fer amb infants que prèviament ja han fet exploracions d'objectes, atès que està format per materials de caràcter inespecífic (Goldschmied, 2015).

L'adult és l'encarregat de preparar l'espai i els materials pel joc dels infants. És important que aquests objectes siguin combinats i manejables, i sense una finalitat clara per tal de no influenciar als nens i nenes. Apostar per un gran nombre d'objectes afavorirà les combinacions entre ells i els possibles aprenentatges i descobriments que se'n desprenguin (Goldschmied, 2015).

El joc heurístic està dividit en dues parts, la primera és la part d'exploració i combinació d'objectes. Prèviament els infants troben els objectes i experimenten amb ells, és a dir, proven de ficar-los i treure'ls de diferents llocs, omplir-los i buidar-los, els aparelles, els apilen, en fan seriacions, i així van fent noves descobertes. En els moments en què l'atenció dels infants decau, és moment d'introduir la segona part. En aquest cas, la mestra comença a guardar aquells materials que ja no es fan servir i els infants ajuden a guardar-los al seu lloc. Així, els nens i nenes classifiquen els objectes en les seves caixes o bosses, interioritzant nous conceptes i accions (Majem i Òdena, 1994).

Per concloure amb el marc teòric, és important reconsiderar quins jocs s'ofereixen als infants des d'edats primerenques per tal que puguin descobrir, experimentar, aprendre i relacionar-se amb altres nens i nenes i amb els adults, per contribuir al seu desenvolupament integral com a persones. En el següent apartat em centro en la part pràctica de la recerca.

3. Part pràctica

Tal com he exposat en el marc teòric de la recerca, és fonamental que el joc esdevingui una activitat imprescindible en el desenvolupament dels infants. És per això, que com a mestres cal que potenciem aquests moments de joc amb els materials i espais preparats perquè aquest passi. Tenint en compte el que he plantejat anteriorment, per tal que el joc es consideri lliure hem de deixar que els infants juguin sense pressions ni condicions. Per tant a través de la present recerca pretenc investigar la importància del joc lliure amb material no estructurat en una escola, i la transformació o canvi que he aportat com a investigadora a través d'una proposta d'intervenció realitzada en un grup classe en concret. El propòsit, en qualsevol cas, ha estat donar resposta a la pregunta d'investigació següent: *"Com influeix el joc lliure a través de materials no estructurats en el desenvolupament dels infants en l'etapa 0 – 3?"*.

A continuació em centro, per una banda, en la metodologia utilitzada per la recerca i per l'altra, i també entro en detall sobre el disseny i explicació de la meva proposta d'intervenció. Finalment, articulo l'anàlisi i discussió de les dades, amb la finalitat de donar resposta a la pregunta i objectius de la investigació.

3.2. Metodologia

En aquest apartat exposo la metodologia utilitzada per tal de desenvolupar el meu Treball Final de Grau. En relació amb això, comentar que la recerca és de tipus qualitatiu i es situa en el paradigma d'investigació sociocrític, perquè no només pretenc comprendre, descriure i analitzar una realitat educativa concreta, és a dir, l'escola investigada, sinó que també la recerca ha tingut com a objectiu promoure un canvi i una transformació a partir d'una proposta d'intervenció educativa específica. Així doncs, aquest paradigma comporta fer una reflexió i anàlisi respecte a una realitat a fi d'implementar certs canvis i/o millores educatives (Alvarado i García, 2008; Unzueta, 2011). Concretament, a través del procés d'investigació realitzat i de la proposta d'intervenció portada a terme en el grup – classe, he volgut incidir en el desenvolupament i aprenentatge global dels infants. A més, dissenyar i executar la meva proposta educativa ha contribuït al procés de transformació pedagògica del centre, donant noves idees i/o punts de vista sobre el joc lliure amb material no estructurat.

La recerca es basa en un estudi de cas únic perquè he analitzat la realitat educativa d'una escola en particular. Estudiar la singularitat d'un centre, representa que aquella persona que el pretén investigar es mou per un interès intrínsec, és a dir, per la necessitat d'aprendre alguna cosa del cas objecte d'estudi. Segons Stake (1999), l'estudi de cas es pot entendre com "l'estudi de la particularitat i complexitat d'un cas singular, per arribar a entendre la seva activitat en circumstàncies importants" (p.11). L'estudi de cas, doncs, ens permet obtenir informació més acurada i precisa sobre el cas investigat.

Finalment, comentar que la perspectiva d'investigació seguida en el treball és la investigació – acció, en la qual l'investigador està implicat en el procés de realitzar una acció per obtenir un canvi i/o millora. Tal com diu Stenhouse (1998) "és el tipus d'investigació en la qual l'acte investigador ha de ser un acte substantiu, és a dir, l'acte d'investigar s'ha d'emprendre com una obligació per beneficiar a d'altres que no pertanyin a la comunitat investigadora" (p.88).

Per tant, a través de la proposta d'intervenció realitzada pretenc promoure un canvi educatiu que afavoreixi no només el desenvolupament i aprenentatges dels infants amb relació al joc lliure a partir de material no estructurat, sinó també a la transformació pedagògica del centre investigat.

3.2.1. Desenvolupament del treball de camp

En aquest apartat em centro en els participants de la recerca, en els instruments i tècniques utilitzades per fer la recollida de dades i en els aspectes ètics que he tingut en compte en el transcurs de la investigació. A banda d'això, també articulo algunes de les dificultats amb les quals m'he trobat i exposo el procés de categorització seguit per a l'anàlisi de les dades. Per últim, contextualitzo la proposta d'intervenció educativa.

3.2.2. Participants

Els participants que han format part de la meua recerca han estat els infants de la classe de les Guitarres, i la seva mestra. Amb relació als infants, comentar que són nens i nenes d'entre 24 i 36 mesos, per tant, estan cursant P2. El grup està format per 10 infants, i tot i que al principi tan sols n'hi havia 8, en el transcurs de la recerca i concretament durant les propostes d'intervenció realitzades com a investigadora van començar dos infants nous.

En un primer moment tenia la intenció de fer la meva proposta d'intervenció a tota l'escola, adaptant-la a cada etapa madurativa a fi d'observar les diferents interaccions i relacions dels infants amb el joc i el material no estructurat. No obstant això, degut a les condicions que marca la COVID – 19 i també tenint present les limitacions temporals que tenia vaig prendre la decisió de centrar-me únicament en un grup – classe.

Pel que fa al grup investigat, és important comentar que tot i que a la classe només són 10 nens i nenes aquests formen part d'un grup bombolla o grup de convivència més ampli, on hi ha 10 infants més de l'aula de les Gralles, també de P2. Aquesta organització rau en una decisió presa per l'escola, però el que afavoreix és que algunes activitats es puguin realitzar de manera conjunta, sigui propostes educatives dins l'escola o bé sortides a l'entorn. Tot i aquesta distribució de l'alumnat, com a investigadora vaig prendre la decisió que per tal de poder observar i detectar les necessitats i interessos dels infants pel disseny de la proposta d'intervenció el millor seria focalitzar-me en un únic grup, el qual era amb el que estava realitzant les pràctiques i així observar els espais, materials i interaccions dels infants amb el joc d'una manera més específica i particular.

Finalment, comentar que no només la mestra tutora del grup s'ha mostrat predisposada per la investigació sinó també la resta d'educadores del centre i la mateixa directora m'han mostrat el seu interès, i a través de les seves opinions, consells i punts de vista he pogut portar a terme la meva recerca i la proposta d'intervenció.

3.2.3. Instruments i eines de recollida de dades

a) Documents de centre

La revisió dels documents del centre, sobretot el Projecte Educatiu de Centre (PEC), m'han permès obtenir una mirada general respecte el centre, els seus principis pedagògics, els fonaments educatius i la seva intervenció educativa en l'etapa dels 0 als 3 anys. El PEC ofereix informació general sobre l'escola com ara la seva ubicació o tipologia de centre, però també parla sobre la metodologia emprada amb els nens i nenes que es basa en la llibertat de moviment i en el benestar de l'infant a l'escola.

A part del PEC, també he pogut consultar altres documents com el Projecte Anual de Centre del curs 2020 – 2021, les Normes d'Organització i Funcionament del Centre (NOFC), el Projecte Curricular del Centre i les millores tècniques.

Així doncs, l'anàlisi de documents del centre m'han permès tenir una mirada més concreta respecte a la funció i importància que té el joc a l'escola i dins de les aules. Concretament, es concep el joc com una activitat prioritària a l'escola, i a través d'aquest es pretén aportar nous coneixements que afavoreixin el desenvolupament integral dels infants i promoguin aprenentatges globals que impliquin totes les vessants: emocional, motriu, comunicativa i cognitiva.

b) Observació

La tècnica de l'observació ha tingut un pes molt important en el treball perquè m'ha permès observar i analitzar la realitat a l'aula, per després poder crear una proposta d'intervenció adaptada als interessos i necessitats dels infants. D'altra banda, també m'ha servit per valorar i observar les relacions i interaccions dels infants entre ells i amb el material no estructurat per poder comprovar si el joc que portaven a terme era totalment lliure. Segons Postic i Ketele (1988) a través de l'observació aconseguim seguir el desenvolupament d'uns fets que passen davant nostre i els quals prestem atenció amb un objectiu o finalitat concreta.

Des del Departament d'Ensenyament (2012), concretament en el currículum del primer cicle d'Educació Infantil, es destaca la importància de l'observació perquè permet "obtenir informació sobre els comportaments i les conductes dels infants, sobre la coherència dels recursos emprats en relació amb els objectius marcats" (p. 23). Per tant, a partir de les observacions els educadors poden obtenir informació de cada infant i del grup en general, la qual cosa esdevé primordial per acompanyar i millorar el procés d'ensenyament – aprenentatge de cadascun d'ells.

En la present recerca he fet una observació participant on jo com a investigadora he estat involucrada en els processos de les persones observades, és a dir, l'alumnat i la mestra. Tanmateix, és important destacar que allò observat no es veu afectat ni influenciat per l'observació, és a dir, observo les interaccions dels infants entre ells i vers l'adult i els materials sense intervenir ni condicionar les seves accions.

En el transcurs de la recerca he emprat una graella d'observació amb diversos ítems (veure annex 1.1.). Aquesta graella m'ha permès recollir informació sobre la distribució i organització de l'espai i els materials a l'aula, així com també sobre el clima, les relacions entre els infants i la mestra, i sobre els aprenentatges derivats del joc lliure amb material no estructurat.

Al ser una observació estructurada em guio a través d'aquesta graella d'observació en cadascuna de les sessions i cada un d'aquests ítems o apartats em permeten obtenir informació vinculada a la temàtica d'estudi a fi de donar resposta a la pregunta i objectius de la recerca (Campos, 2012).

Centrant-me de manera més específica en les observacions, comentar que les puc dividir en dos grups en funció de la finalitat que pretenia aconseguir com a investigadora. Per una banda, hi ha un total de quatre observacions encaminades a conèixer el grup classe i la pràctica educativa a l'aula, així com també el joc dels infants en general. Per altra banda, hi ha dues observacions restants que fan referència a observacions realitzades en el transcurs de la proposta d'intervenció que vaig portar a terme com a investigadora. D'aquesta manera, les observacions queden organitzades així:

- Observació grup d'infants 1 (annex 1.2)
- Observació grup d'infants 2 (annex 1.3)
- Observació grup d'infants 3 (annex 1.4)
- Observació grup d'infants 4 (annex 1.5)
- Observació sessió 1 de la proposta d'intervenció (annex 1.6)
- Observació sessió 2 de la proposta d'intervenció (annex 1.7)

Quant a les primeres quatre observacions, esmentar que les vaig portar a terme durant una setmana, concretament el dimarts, dimecres, dijous i divendres. I després les observacions de la proposta es van fer en els dies acordats, el 18 i 23 de febrer, dijous i dimarts respectivament.

Finalment, esmentar que a part d'utilitzar la graella d'observació per tal d'enregistrar moltes de les accions i/o moments de joc que transcorrien a l'aula també he fet ús de les fotografies i vídeos¹. L'ús d'aquests recursos, tal com he comentat en l'apartat de categorització (veure apartat 3.2.7.), m'han permès enregistrar la pràctica educativa a l'aula i posteriorment redactar de manera escrita la informació vinculada als ítems de la graella d'observació.

c) Entrevista

L'entrevista és una altra tècnica utilitzada durant la recerca i en el procés de recollida de dades. Aquesta m'ha permès recollir les opinions i els punts de vista de la mestra – tutora del grup respecte al joc lliure amb material no estructurat.

¹ Respecte al dret d'enregistrament d'aquestes fotos i vídeos on apareixen menors, en l'annex 4 hi ha l'autorització pertinent firmada.

En les entrevistes l'investigador passa a ser *un preguntador*, és a dir, una persona encarregada de formular preguntes a altres persones, les quals han de respondre a cada qüestió i/o pregunta feta per l'entrevistador (Simons, 2011). L'objectiu és obtenir informació verbal de l'entrevistat a fi de recollir informació vinculada a la temàtica d'estudi. Així doncs, es pot entendre com una conversa entre dues persones iniciada pel que entrevista amb el propòsit d'obtenir una informació rellevant per a una recerca (Riba, 2007).

En la present investigació he realitzat dues entrevistes a la mestra tutora del grup-classe investigat; una d'inicial i una de final. Pel que fa a l'entrevista inicial, es tracten aspectes relacionats amb el joc lliure, el grup classe o el material no estructurat, on la mestra explica el seu punt de vista i opinió respecte a aquests punts. A més, aquesta entrevista inicial també està encaminada a dissenyar i planificar la proposta d'intervenció de manera conjunta amb la mestra. Per contra, l'entrevista final em permet recollir informació sobre la proposta d'intervenció realitzada per tal de fer una valoració i avaluació d'aquesta. A més a més, a partir d'aquesta entrevista també pretenc tancar tot el projecte i acabar d'ampliar la informació respecte al joc lliure i les relacions entre els infants amb el material no estructurat a l'escola.

Tot i que en ambdós casos utilitzo entrevistes semiestructurades, perquè ja hi ha algunes preguntes proposades, també pregunto sobre nous aspectes, dubtes i/o qüestions que em permeten ampliar l'entrevista i les informacions obtingudes per part de la mestra.

Així doncs, i tot i disposar d'un guió previ amb preguntes concretes alhora aquest m'ha aportat la flexibilitat necessària per afegir altres preguntes (Meneses i Rodríguez, 2011). Per això considero que és molt important l'abans i el després de l'entrevista. És a dir, l'entrevistador és el responsable de portar un pla detallat sobre allò que vol preguntar, amb la possibilitat d'ampliar-ho si es formulen noves preguntes o es tracten altres temes interessants per donar resposta als objectius de la recerca. A banda d'això, també és important enregistrar l'entrevista a través d'una gravadora o vídeo per tal de poder-ne fer una transcripció detallada de les paraules exactes que ha dit l'entrevistat (Stake, 1999).

Així doncs, i centrant-me en les entrevistes realitzades, comentar que he creat dos models d'entrevista, totes dues semiestructurades. Els dos models es troben a l'annex 2.1. i 2.2.

La primera entrevista, feta abans de realitzar la proposta d'intervenció, compta amb preguntes més generals respecte al joc lliure a l'aula o d'altres més concretes respecte al grup classe i aspectes organitzatius com l'espai, el temps o el material, sobretot el no estructurat. Aquesta entrevista es fa en el moment inicial i "tracta d'identificar aspectes rellevants d'una situació o objecte d'estudi determinats, per a proporcionar a l'entrevistador una primera impressió o un primer acostament sobre el fenomen estudiat" (Meneses i Rodríguez, 2011, p. 36).

En el cas de la segona entrevista les preguntes pretenen recollir informació vinculada a la proposta d'intervenció i a la seva execució. Per tant, les preguntes giren entorn de la valoració de la mestra respecte als infants, els materials utilitzats, el plantejament del temps, etc. Aquesta entrevista feta en un moment final "se sol utilitzar per contrastar informació al final del procés d'investigació o informar l'entrevistat sobre assumptes determinats" (Meneses i Rodríguez, 2011, p. 36). En el meu cas, aquesta entrevista m'ha servit per poder valorar els ítems observats durant les sessions de la proposta d'intervenció, on es comenta i s'observa el procés realitzat durant el joc, i s'avalua també els aspectes més organitzatius com l'espai, els materials no estructurats i el temps.

Persona participant en l'entrevista	Finalitat de l'entrevista	Durada (aprox.)	Curs
<u>Educadora</u> i responsable dels infants que formen part del grup participant de la recerca	<u>Entrevista inicial</u> per recollir informació general respecte el joc lliure amb material no estructurat. Conèixer les opinions i els punts de vista de la mestra i començar a planificar les dues sessions de la proposta d'intervenció.	45 – 50 min	2020/2021
	<u>Entrevista final</u> per valorar i avaluar el desenvolupament de la proposta d'intervenció, així com també per recollir informació general sobre la temàtica d'estudi.	15 min	

Font: Elaboració pròpia a través de les entrevistes realitzades.

Per últim, considero important remarcar que les dues entrevistes s'han fet de manera telemàtica, degut a la falta d'hores lliures dins de l'horari lectiu de la mestra, i amb l'objectiu de realitzar-les en un espai tranquil i neutre, ens ha portat a fer-les d'aquesta manera.

A més, en ambdós casos he utilitzat la gravadora de veu, per després transcriure de manera detallada tota la conversa i poder ser fidel a les paraules de la mestra.

d) Diari de camp

El diari de camp (veure annex 3) m'ha servit per poder abocar els meus sentiments, sensacions i/o opinions respecte a la meva estada al centre i la proposta d'intervenció (Simons, 2011). Poder explicar les meves preocupacions, interessos, curiositats i inquietuds em permet posar paraules a aquells sentiments ocasionats durant el procés d'investigació, i en relació també als fets ocorreguts abans, durant i després de la proposta d'intervenció, i que no s'inclou dins de les observacions realitzades perquè està escrit i observat des d'una visió més subjectiva.

Stake (1999) argumenta el fet que l'investigador ha d'intentar tenir sempre un sistema d'emmagatzematge de dades en el que hi pugui apuntar de tot, siguin aspectes objectius i/o subjectius. Aquesta tècnica, per tant, pot ajudar a la comprensió i descripció de la recerca que es porta a terme.

El diari l'he portat a terme en format narratiu, per la qual cosa he escrit les meves sensacions i/o curiositats sobre allò que estava investigant i sobre la professió docent. En aquest cas, però, no he realitzat una explicació en el diari de cada dia, sinó només d'aquells dies importants o en els quals han passat coses relacionades amb el treball de recerca. Tal com diuen Rodríguez, Gil i García (1996) el diari de camp és un "tipo de registro no motivado o incentivado por el investigador durante el desarrollo de su trabajo, que posee un valor afectivo y/o simbólico para el sujeto analizado" (p.35).

Per concloure, voldria afirmar que totes les tècniques utilitzades per a la recollida de dades han estat imprescindibles per reunir tota la informació necessària a fi de donar resposta als objectius i pregunta de recerca. A més, cada instrument emprat m'ha permès triangular la informació obtinguda a fi de buscar similituds i diferències entre allò observat, les dades recollides durant les entrevistes, l'anàlisi dels documents del centre i les notes preses en el diari de camp. Tot això, doncs, m'ha permès analitzar les dades amb el màxim rigor possible.

3.2.4. Disseny de la proposta d'intervenció educativa

La proposta educativa que porto a terme es concreta en una activitat lliure amb material no estructurat, en què presento diverses peces soltes a través d'escenaris de joc a fi de provocar un joc lliure i autònom dels infants. Aquesta intervenció està encaminada a resoldre el plantejament inicial de com influeix el joc lliure amb el material no estructurat en el desenvolupament dels infants en el primer cicle d'Educació Infantil. Així doncs, la proposta ofereix diversos objectes amb els quals els nens i nenes poden jugar, i són ells els responsables de decidir l'ús que en volen fer. Aquesta activitat està pensada per fer-la amb infants d'entre 2 i 3 anys.

A partir de la proposta d'intervenció que em plantejo pretenc treballar aspectes vinculats a les tres àrees d'experiència i desenvolupament a fi de crear uns espais d'aprenentatge més globalitzats i integrals. Aquestes àrees sorgeixen del currículum d'Educació Infantil, concretament del Decret 101/2010, de 3 d'agost, d'ordenació dels ensenyaments del primer cicle de l'Educació Infantil.

- Descoberta d'un mateix i dels altres
 - o Iniciativa per dur a terme activitats i jocs, resolent les dificultats que es puguin presentar mitjançant la pròpia actuació o demanant als altres l'ajuda necessària i acceptant petites frustracions.
 - o Disposició per establir relacions afectives positives amb les persones adultes i els infants amb qui comparteix situacions i activitats quotidianament.

- Descoberta de l'entorn
 - o Observació i actuació sobre la realitat immediata, a partir de les pròpies vivències, establint relacions entre objectes segons les seves característiques perceptives.
 - o Interès i curiositat pel medi físic i social, explorant les característiques d'objectes, materials i elements de l'entorn natural, formulant preguntes sobre alguns esdeveniments i representant vivències i situacions mitjançant el joc simbòlic.
 - o Iniciació en la diferenciació d'algunes qualitats sensorials fruit de l'exploració dels objectes materials, d'elements de l'entorn natural i de la comparació de les seves propietats. Inici de les primeres classificacions, ordenacions i correspondències en funció de les característiques i els atributs.

- Comunicació i llenguatges.
 - o Comprensió de les intencions i dels missatges que li adrecen les persones adultes i altres infants, identificant i emprant els diferents senyals comunicatius (gest, entonació) i valorant el llenguatge oral com un mitjà de relació amb les altres persones.
 - o Coneixement i utilització de manera progressiva de les normes que regeixen els intercanvis, relats i converses (atenció, espera, to de veu, interès, iniciativa).

Paral·lelament a això, i centrant-me en les capacitats que es desprenen d'aquesta proposta educativa també tenen com a punt de partida el Decret 101/2010, de 3 d'agost, d'ordenació dels ensenyaments del primer cicle de l'Educació Infantil, esmentar les següents:

- Observar i explorar l'entorn immediat, natural i físic, amb una actitud de curiositat i respecte i participar, gradualment, en activitats socials i culturals.
- Conviure en la diversitat, avançant en la relació amb les altres persones i iniciant-se en la resolució pacífica de conflictes.
- Progressar en el coneixement i domini del seu cos, en el moviment i la coordinació, tot adonant-se de les seves possibilitats.
- Progressar en la comunicació i expressió ajustada als diferents contextos i situacions de comunicació habituals per mitjà de diversos llenguatges.

La proposta d'intervenció es concreta en dues sessions distintes. La primera té lloc el dia 18 de febrer, i la segona el dia 23 de febrer.

Sessió 1

La primera sessió es planteja com una activitat voluntària en què són els infants els responsables de decidir si volen formar part de la proposta o no. El motiu pel qual prenc aquesta decisió com a investigadora és perquè en el moment en què plantejo l'activitat hi ha dos infants en període d'adaptació, cosa que comporta que el clima a l'aula sigui més mogut. A més, i per respectar els diversos interessos, ritmes i curiositats dels nens i nenes em plantejo aquesta primera sessió com una activitat individual i voluntària. A més, i atès que la mestra està més pendent d'aquests dos infants, també realitzo l'activitat sense la mestra referent, per la qual cosa penso que és millor tenir aquells infants més motivats i predisposats.

El rol que assumeixo com a investigadora és un rol actiu a l'inici en què els mostro els materials i els explico la dinàmica del joc, però un paper més secundari en el transcurs d'aquesta. En aquest cas, em mantinc al marge del joc dels infants, observant-los i estant pendent de les seves necessitats. A més, la meva participació en el joc està supeditada a les demandes dels infants, per tant, participo en el joc si algun infant m'ho demana.

En aquesta primera activitat no plantejo una limitació de temps, sinó que l'activitat s'acaba quan ho decideixen els infants. En aquest cas, doncs, l'activitat dura aproximadament uns 15 minuts.

L'activitat està pensada perquè sigui l'activitat central del dia, i per fer-se en la sala polivalent de l'escola, atès que esdevé un espai suficientment ampli.

Concretament, he dissenyat tres propostes de joc amb diversos materials no estructurats. Cada escenari disposa d'una tela que delimita l'espai de cada proposta, sense que això suposi un impediment pels infants a l'hora d'utilitzar els materials dels altres escenaris. El disseny d'aquests tres escenaris² i la selecció dels diversos tipus de materials rau en la voluntat de promoure la creativitat i imaginació dels infants per tal que se sentin atrets i motivats a jugar amb aquells materials.

El primer escenari està compost de: cilindres petits de troncs de fusta, nins i rodets de fusta de colors, anelles i alguns dels arcs de l'Arc de Sant Martí de la Pedagogia Waldorf. En el segon escenari hi ha: pots de llet en pols, taps de vi, pots de iogurt buits, tubs de cartró grans i pots d'alumini petits. El tercer escenari el formen: alguns cabdells de llana i fils, nins de fusta grans, pinyes i petxines.

Sessió 2

La segona sessió es planteja com una activitat on s'inclou tot el grup classe, sense que hi hagi una obligatorietat per participar-hi. El motiu pel qual prenc aquesta decisió, juntament amb la mestra referent, és perquè tots els infants tinguin les mateixes oportunitats de poder jugar de manera lliure amb el material no estructurat que els plantejo.

El rol que assumeixo com a investigadora és un rol actiu, com en la sessió anterior, en què els mostro els materials i els explico la dinàmica del joc, però un paper més secundari en el transcurs d'aquesta, conjuntament amb la mestra.

² A l'annex 6.3.1. es poden veure les fotos dels escenaris de joc de la primera sessió.

Com en la primera sessió, em mantinc al marge del joc dels infants, observant-los i estant pendent de les seves necessitats. A més, i com he argumentat anteriorment, la meva participació en el joc està supeditada a les demandes dels infants, per tant, participo en el joc si algun infant m'ho demana.

En aquesta segona activitat no plantejo tampoc una limitació de temps, sinó que l'activitat s'acaba quan ho decideixen els nens i nenes. L'activitat dura aproximadament uns 15 – 20 minuts.

Quan a l'organització de l'espai, comentar que en aquest cas l'activitat està pensada per fer-se a la mateixa aula, atès que és un espai conegut i familiar per tots els infants, i en el qual tan sols cal enretirar alguns mobles perquè hi hagi prou espai per poder preparar la proposta. La proposta està prevista també com l'activitat central del dia.

En aquesta segona sessió, i després de parlar-ho amb la mestra, he dissenyat només una proposta de joc amb materials no estructurats, degut al poc espai per muntar les diferents propostes; un altre motiu pel qual he fet només una de les propostes de la sessió 1 és també per l'interès majoritari que van mostrar els infants per aquella proposta. En conseqüència, l'escenari escollit³ està compost de: cilindres petits de troncs de fusta, nins i rodets de fusta de colors, anelles i alguns dels arcs de l'Arc de Sant Martí de la Pedagogia Waldorf.

D'altra banda, un element important a destacar és que un cop finalitzada la meua segona sessió de la proposta d'intervenció s'ofereix als infants una breu representació d'aquesta proposta a través d'un mínim amb els mateixos materials, organitzem doncs, un espai de l'aula per deixar aquesta proposta com un racó de joc diari.

Pel disseny d'aquest escenari, és a dir, d'aquest mínim a l'aula⁴, es seleccionen alguns materials dels escenaris de joc de les dues sessions, i la col·locació d'aquests varia segons les idees o propostes de la mestra o de la investigadora. Tot allò observat mentre hi hagi el mínim a l'aula, i que tingui relació amb el joc lliure amb material no estructurat ho anoto en el diari de camp que es troba a l'annex 3.

³ A l'annex 6.3.2. es poden veure les fotos de l'escenari de joc de la segona sessió.

⁴ A l'annex 6.3.3. es poden veure les fotos dels diferents mínims a l'aula.

3.2.5. Aspectes ètics

Amb relació a aquest apartat, esmentar que durant la recollida de dades i el tractament d'aquestes he tingut en compte certs aspectes ètics que m'han acompanyat durant el transcurs del procés d'investigació.

En primer lloc, i abans de començar, el primer que vaig fer va ser demanar les autoritzacions pertinents (annex 4), per poder portar a terme la recerca en el centre, per poder realitzar les observacions i les entrevistes. A més, també vaig sol·licitar l'autorització dels drets d'imatge de menors per poder enregistrar vídeos i fotos dins de l'escola. Per fer-ho, he seguit el protocol sobre els aspectes ètics en el desenvolupament del TFG/TFM de la Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya (Uvic – UCC, 2020).

En segon lloc, i centrant-me en les observacions, comentar que en el moment de parlar sobre els infants apareixen les seves inicials en comptes dels seus noms complets, per mantenir l'anonimat i la confidencialitat de les dades. Per altra banda, tot allò que es parla i es tracta a l'escola referent o no al Treball Final de Grau es manté dins de l'acord de secret professional que es firma des de l'assignatura de pràctiques III.

En tercer lloc, i en relació amb les entrevistes, s'han fet totes dues amb la mestra, i les assistents presents tan sols hem sigut ella i jo. Les entrevistes també han garantit la confidencialitat dels infants i de l'escola.

Durant les entrevistes i les observacions, he fet ús de la gravadora de veu i vídeo per ser fidel a les dades recollides i ser rigorosa, evitant malinterpretar cap situació o bé tergiverses possibles idees recollides en el transcurs de les entrevistes. La finalitat d'utilitzar aquests recursos, doncs, ha estat per recollir les dades amb la màxima precisió.

3.2.6. Dificultats de la recerca

En relació amb les dificultats al llarg de la recerca, hi ha diversos aspectes a considerar i tenir en compte que han influenciat, en major o menor mesura, el desenvolupament del treball.

Primer de tot, i pel que fa a les entrevistes, degut a la falta de temps lliure que té la mestra a l'escola les hem portat a terme fer fora de l'horari lectiu i de manera telemàtica. La mestra des que arriba a l'escola fins que marxa està a l'aula amb els infants i només disposa d'hores lliures durant l'hora de dinar i migdiada dels nens i nenes.

Per tant, consideren que la millor opció és buscar altres alternatives, i ni per part de la mestra ni meva no hi ha cap inconvenient per fer-ho en format virtual.

Per altra banda, en el cas de les observacions, esmentar que n'he realitzat 4 en comptes de les 5 que estaven previstes, degut a causes indirectes i imprevistes de l'escola que ha fet que una d'aquestes s'hagués de cancel·lar. No obstant això, és important comentar que amb les altres ja n'hi ha hagut suficient per poder extreure'n les dades necessàries a fi de donar resposta a la pregunta de recerca i als objectius. En aquest cas, i atès que en el transcurs del dia em resultava complicat poder-me asseure a escriure i apuntar en una llibreta el què anava observant, una solució que em va ajudar que quedés enregistrat van ser les fotografies i vídeos, ja que em permetien que al sortir de l'escola pogués traspasar de manera escrita en la graella allò que havia observat.

Pel que fa a la proposta d'intervenció, voldria destacar que en la primera sessió la mestra no hi va poder assistir perquè hi havia dos infants en període d'adaptació i s'havia de quedar amb ells a l'aula. Tot i això, vam decidir mantenir i tirar endavant la proposta amb els infants que voluntàriament volguessin venir. En un primer moment, els infants van començar a jugar però després es van adonar que la mestra no hi era, la qual cosa va repercutir en el meu rol docent i en el desenvolupament de la proposta, ja que no demostrava la suficient autoritat ni presència que té la seva tutora i mestra referent. Per això, en la segona sessió vam creure imprescindible ser-hi totes dues perquè l'activitat es desenvolupés amb total normalitat, per ells i per nosaltres.

3.2.7. Categorització

Pel que fa a la categorització, esmentar que amb el propòsit d'analitzar i interpretar les dades obtingudes en el transcurs del treball de camp ha estat clau establir diverses categories d'anàlisi.

En el moment d'identificar i concretar aquestes categories, he seguit diversos passos. En primer lloc, he hagut de fer una lectura amb calma i profunditat de cadascun dels instruments: documents de centre, entrevistes, observacions i diari de camp, amb la mirada posada en trobar temes recurrents i semblants en cadascun d'ells.

El segon pas ha estat rellegir el marc teòric de la recerca a fi d'identificar els principals apartats i vincular-los amb els temes per poder obtenir una relació entre què diuen els autors i les dades recollides.

En tercer lloc, per poder fer l'anàlisi de tota la informació recollida en el treball de camp he creat un llistat de categories amb algunes subcategories per poder fer l'anàlisi. Concretament, he establert categories més generals a partir de la relació entre els temes sorgits de les dades recollides i els apartats del marc teòric a fi d'obtenir uns resultats concrets i així intentar donar resposta als objectius del treball.

Aquestes categories, doncs, han estat: 1) El joc lliure a l'aula; 2) Els materials no estructurats a l'aula; 3) Aspectes organitzatius: l'espai i el temps; 4) El rol del docent a l'aula; 5) Els infants i el joc; 6) La proposta d'intervenció: reptes i possibilitats (veure categories a annex 5).

Vinculat a això, és important comentar que aquestes categories, doncs, han estat plantejades de més generals a més concretes; passant primer pel joc lliure a l'aula i els aspectes organitzatius d'aquest com són l'espai, el temps i el material com també l'observació i anàlisi de les relacions i rols que obtenen els participants en el joc, per després poder aplicar-ho tot en la proposta d'intervenció.

Finalment, comentar que aquestes categories m'han permès analitzar les dades des dels diferents punts de vista a fi d'obtenir una anàlisi completa de cadascuna de les categories, per obtenir uns resultats i així donar resposta als objectius marcats en la recerca. La gran quantitat de dades obtingudes ha comportat que l'anàlisi de dades hagi estat la tasca més complicada però alhora la més entretinguda i completa de la investigació.

A continuació em centro en l'anàlisi i discussió de les dades per començar a donar resposta als objectius de la recerca.

3.3. Anàlisi de dades i discussió

El present apartat fa referència a l'anàlisi de les dades a partir de tota la informació recollida mitjançant els instruments utilitzats, és a dir, els documents de centre, les observacions, les entrevistes i el diari de camp. Concretament, em centro en sis blocs diferents: a) el joc lliure a l'aula, b) els materials no estructurats, c) aspectes organitzatius: l'espai i el temps, d) el rol docent a l'aula, e) els infants i el joc, f) la proposta d'intervenció: reptes i possibilitats. Cada un d'aquests blocs correspon a les categories d'anàlisi esmentades anteriorment.

Així doncs, en primer lloc, em centro en la importància que el joc lliure sigui present a les aules d'Educació Infantil i en la seva tipologia. En el segon apartat destaco les característiques i funcions dels materials no estructurats que acompanyen el joc a l'aula. Tot seguit, articulo, els aspectes organitzatius com són l'espai i el temps de joc. El quart apartat fa referència al rol del docent, el qual esdevé l'encarregat d'acompanyar i proposar noves propostes de joc i, per tant, d'aprenentatges. En relació amb això, el cinquè apartat tracta del rol i de les interaccions entre infants que es produeixen a través del joc. Finalment, el sisè apartat es centra en la proposta d'intervenció realitzada a partir de la present recerca, emfatitzant en els reptes i possibilitats que aquesta ha comportat.

3.3.1. El joc lliure a l'aula

El primer apartat correspon a la tipologia de propostes de joc lliure que hi ha a l'aula de l'escola bressol per poder entendre la relació entre el joc lliure i el desenvolupament infantil. Per fer-ho, he extret informació de documents del centre, de les entrevistes, de les observacions i també del diari de camp, i així poder tenir una visió global i contrastada de com es crea i es potencia el joc lliure en els contextos d'aula.

Abans, però, voldria exposar que dins del diari de camp, incloc la carta entregada a la tutora per comunicar la intenció de fer la proposta d'intervenció, vinculada al joc lliure amb material no estructurat. Aquesta carta diu el següent:

El joc lliure és aquell que desenvolupa l'infant de manera individual o en grup, on té la possibilitat de descobrir, entre moltes altres coses, la capacitat del seu cos a través de l'experimentació i la manipulació lliure. (...) El meu interès rau per conèixer el joc lliure, tan important en l'etapa dels 0 als 3 anys, pel descobriment que fan a través d'aquest, i el que significa per ells. Quines són les millors estratègies, la manera com es pot planificar els materials i espai dedicats a aquest i com també com a mestres podem interactuar, intervenir de manera respectuosa mentre aquest passa i un llarg etcètera (veure annex 3).

Dit això, cal tenir en compte que des de l'escola dins del seu Projecte Educatiu de Centre (PEC), tenen en consideració i valoren la importància del joc, sobretot del joc lliure. Per tant, a les aules es potencia que hi hagi propostes educatives que provoquin el joc lliure, prenent com a punt de partida l'edat, les capacitats i les habilitats del grup d'infants.

En relació amb això, el PEC de l'escola diu:

Les educadores han de ser molt conscients de tots aquests elements que confegeixen el sentit que té el joc per a l'infant i pel seu desenvolupament, un sentit que recau en l'acció en llibertat; en les possibilitats de triar, decidir i fer voluntàriament; en les possibilitats d'exploració que l'activitat implica; en la possibilitat de ser respectat/da quant a ritmes, interessos i motivacions; perquè això sigui possible, cal que l'ambient sigui relaxat (Escola Bressol El Roc Petit, 2016).

Durant la recollida de dades, sobretot en les observacions fetes i les entrevistes realitzades amb la tutora, m'he fixat en la importància i la influència del joc en el desenvolupament dels infants, en relació amb les interaccions entre els infants i els materials utilitzats, ja que es pretén promoure la descoberta del món que els envolta. Dins de l'aula es busca que hi hagi propostes amb materials que potenciïn el joc lliure. Per tant, i tal com diu Berruezo i Lázaro (2009), cal entendre el joc com un element fonamental en el desenvolupament humà, i cal que formi part del dia a dia dels infants i que les escoles l'acullin dins de les aules. Amb relació a això, en una de les entrevistes la tutora del grup també parla de la importància del joc en l'etapa dels 0 als 3 anys:

La importància del 0 – 3 és moltíssima més perquè es desenvolupen físicament a través del joc; per exemple quan un nen està estirat i vols que comenci a voltejar, doncs, si tu li deixes un objecte mig centímetre més enllà del que ell arriba estàs provocant que el nen es desenvolupi físicament per arribar a aquell objecte, per poder jugar. Des d'aquí fins a qualsevol altra cosa en el 0 – 3, fent servir la motricitat, la gruixuda i la fina, el desenvolupament matemàtic, llenguatge sobretot, qualsevol cosa (veure annex 2.3.).

L'objectiu del primer cicle d'Educació Infantil, i de l'escola investigada, doncs, és que s'apregui jugant, ja que com assenyala Vygotsky (1979) dins de Berruezo i Lázaro (2009): "el joc es pot entendre com un factor central del desenvolupament i generador de l'adaptació social de l'infant" (p.20). Per tant, és important prendre com a punt de partida que el joc ha de contribuir en el seu desenvolupament i que cal oferir-los aprenentatges que siguin significatius i vivencials. És a través del joc on els infants podran desenvolupar la seva imaginació, el llenguatge, la psicomotricitat, el llenguatge matemàtic, etc. per la qual cosa és primordial concebre el joc com una acció educativa global i transversal.

Centrant-me en el grup classe analitzat, i després de moltes de les observacions, he evidenciat que les activitats que més els criden l'atenció són les que requereixen concentració i precisió, com les activitats relacionades amb l'experimentació, el llenguatge plàstic i la psicomotricitat fina. Aquestes propostes sovint provenen d'activitats suggerides per l'adult i més estructurades, com ara fer el "bon dia" o "rentar-se les mans", o bé es produeixen en el joc lliure dels infants. Tot i que a l'aula es busca que hi hagi aquests moments de joc lliure, abans cal que la mestra prepari els materials que ho acompanyen perquè aquest aparegui. Les estones de joc lliure són quan arriben al matí a l'aula, abans de l'hora de dinar i sobretot a la tarda, més endavant a l'apartat 3.3.3. m'hi centro d'una manera més detallada i concreta. Vinculat a això, i com vaig anotar en el diari de camp "la seva atenció i durada en el joc és curta però intensa, en el moment en què juguen hi estan molt posats i concentrats" (veure annex 3).

Vendrell (2009) argumenta que el joc lliure apareix quan els infants juguen sense uns objectius o obligacions a complir. És, doncs, un joc creat pel nen, per plaer i voluntat pròpia, sense cap finalitat concreta, que es donarà per finalitzat quan ell ho decideixi o es vegi obligat a abandonar-lo.

Fent referència a aquest concepte, la tipologia de propostes de joc lliure a l'aula varien segons els interessos dels infants i les intencionalitats pedagògiques de la mestra. A l'aula hi ha sobretot propostes de joc, amb materials que potencien el joc de construccions, com també espais on es busca que hi hagi més joc simbòlic. En aquests espais, es promouen diversos tipus d'aprenentatges com ara: l'escolta activa, la paciència i concentració, la precisió i repetició d'una mateixa acció, les relacions i diàlegs amb els altres infants, el simbolisme, l'atenció, etc. A través de cada proposta de joc l'infant obté nous aprenentatges acompanyats de la interacció amb els materials, l'espai, els altres infants i l'acompanyament actiu de la mestra. Atès que el joc és un espai de desenvolupament ric i complex a partir del qual l'infant pot adquirir de manera natural nous aprenentatges i situacions significatives que incidiran en el seu desenvolupament, és important potenciar el joc lliure a l'escola per així obtenir nous coneixements (García, 2020).

Finalment, esmentar que les interaccions i accions que es produeixen a través del joc els ajuda a construir la seva pròpia personalitat i alhora la descoberta de l'entorn que els envolta, idees que vaig anotar en el diari de camp:

Mentre jugaven ha aparegut en un racó de l'aula un centpeus, atrets pel que suposa la visita d'un insecte així, els infants s'han estirat a terra per observar-lo, un d'ells portava un dels arcs a la cintura, l'ha col·locat davant del cuc i ha dit *un pont, perquè hi passi el centpeus(...)*. Estirats a terra, estaven encantats i meravellats per com el centpeus passava per sota el pont, mentrestant cantaven la cançó de *sota el pont, sota el pont, sota el pont passem-hi...* (veure annex 3).

Així doncs, el context del joc i la tipologia de materials també acompanyarà i influenciarà el joc que facin els infants, aspectes que exposo en apartats següents.

3.3.2. Els materials no estructurats a l'aula

En aquest apartat em centro en els materials que es requereixen per a poder realitzar el joc lliure, ja que es necessiten uns materials que ho acompanyin i ho potenciïn. Concretament, arran de la recerca m'he centrat en els materials no estructurats, és a dir, materials i objectes que formen part de la vida diària de l'infant. Aquests són de caràcter inespecífic, la qual cosa significa que cadascú hi pot veure un ús i una intenció diferent en relació amb el joc que hi puguin fer. Els materials han de despertar el pensament científic i crític dels infants, amb la possibilitat de crear amb un objecte qualsevol joc (Vila i Cardo, 2005).

Aquest tipus de materials aporten molts beneficis en els aprenentatges dels nens i les nenes, com ara el desenvolupament de la seva imaginació i creativitat, poder recrear evidències i situacions que preocupen als infants des d'un joc més simbòlic, i com assenyala Òdena (1995) la descoberta del seu entorn, natural i social, per poder-lo conèixer a través del joc. Per tant, i per aconseguir aquesta diversitat d'aprenentatges i descobriments, és important proporcionar materials naturals, no només aquells que provenen de la natura, sinó tota mena d'objectes quotidians amb els quals els nens i les nenes tinguin la possibilitat de fer-los servir com a eines per imaginar, crear, ser curiosos i tenir ganes d'aprendre (Vila i Cardo, 2005).

Tot i que els materials no estructurats poden ser molt diversos, he observat que a l'aula aquests són principalment materials naturals: maons de goma eva, troncs i tronquets de fusta, tubs de cartró, pinyes, petxines, pots metàl·lics, peces i nins de fusta noble, paneres i caixes per guardar aquests materials. No obstant això, també hi ha algun material de plàstic com els animals i els tubs de fils. Vinculat a això, i com vaig anotar en el diari de camp:

Tant la llana com els tubs són un tipus de material no estructurat que donen i que han donat molt joc en aquesta proposta. (...) Tot i que el fet que els tubs siguin de plàstic entre en contradicció amb les indicacions que els materials siguin sensorialment rics, tot i això són uns materials amb els quals els infants hi fan molt joc (veure annex 3).

La tipologia de materials a l'aula és variada, tant pel que fa a la quantitat com a la qualitat del material utilitzat. Per una banda, i amb relació a la quantitat, esmentar que la majoria d'objectes són suficients per als alumnes que hi ha a l'aula (10 alumnes), tot i això sempre sorgeixen conflictes en relació amb un objecte concret que un infant vol i que el té un altre. Per altra banda, i pel que fa a la qualitat, la gran majoria d'objectes provenen o bé de la natura o són objectes de la vida quotidiana, per la qual cosa els infants hi tenen fàcil accés. Tots aquests materials permeten la descoberta de les característiques dels objectes i potencien el desenvolupament del seu joc imaginari.

A través dels materials que s'ofereixen a l'escola es busca que es promogui el joc lliure, perquè són els infants que decideixen què volen fer amb ells, és a dir, de quina manera els volen utilitzar o manipular. Alguns materials com els nins, les peces de fusta o bé els maons de goma eva acompanyen a l'infant durant la seva estona de joc i permeten que en facin l'ús que vulguin, perquè no els lliga a un joc concret sinó que els obre un ventall molt ampli de possibilitats. Jubete (2004) defensa la importància que els objectes no imposin un significat concret a l'infant, perquè aquestes joguines més tancades no deixen l'oportunitat d'imaginar. En canvi, les que aporten ambigüitat afavoreixen que puguin transformar-les i que tinguin per ells altres significats i usos.

En qualsevol cas, la finalitat d'oferir materials de caràcter inespecífic o no estructurat, és que "La intenció d'aquestes propostes no és en cap moment limitar el joc, sinó que tinguin la possibilitat de jugar amb tot tipus de material i també que decideixin amb quins materials volen o prefereixen jugar" (veure entrevista inicial annex 2.3.).

Així, i per fomentar el joc lliure a través d'aquests materials, la mestra els col·loca per tal de despertar l'interès, l'atenció i la curiositat dels infants i que aquests hi vulguin jugar. Concretament, crea un escenari de joc perquè sinó els infants no veuen la possibilitat de joc amb aquell material i es dediquen a llençar-lo o desplaçar d'un lloc a un altre "sense cap sentit". Tot i això, i malgrat que la mestra provoca espais de joc, la decisió final sobre on volen jugar, amb qui volen jugar, amb què volen jugar i de quina manera fer-ho recau en cada un dels infants de manera lliure i voluntària.

El propòsit de la mestra, en qualsevol cas, és que les propostes de joc lliure suposin nous reptes per assolir, nous conceptes per aprendre i vivenciar la relació de causa – efecte que pot tenir aquell material (Òdena, 1995). Vinculat a això, i com vaig poder evidenciar en una de les observacions:

Les característiques i presentació dels materials a l'aula continua essent la mateixa que el dia anterior observat. A través dels materials de l'aula es promou el joc lliure, perquè són els infants que decideixen què volen fer amb aquells materials i de quina manera els volen utilitzar o manipular. Si l'infant ho demana, se'l pot acompanyar o suggerir alguna activitat, però finalment, acaben decidint ells el joc que desenvolupen (veure annex 1.3.).

A l'escola, per tant, es proposen aquests escenaris o provocacions però sempre des de la mirada oberta i atenta de la mestra. És més, en moltes observacions m'he fixat que la manera com estan col·locats els materials al principi del dia, varia totalment en com acaben al final del dia. L'objectiu de la mestra, doncs, és observar les necessitats i interessos que tenen els infants per després saber triar uns materials que puguin fer servir per satisfer-los. Tot i que la mestra pot proposar uns materials amb uns objectius concrets o amb una intencionalitat específica, és possible que l'infant en faci un ús completament diferent, la qual cosa també evidencia que la lliure elecció dels materials evidencia les múltiples possibilitats de joc que poden fer els nens i nenes.

A banda d'això, també he observat que sovint la mestra, sense voler-ho, influeix en el joc dels infants, ja sigui per la col·locació dels materials o les interaccions entre ells. És a dir, la col·locació dels materials influeix el joc que poden fer els nens i nenes, ja que els dona idees als infants sobre quin joc poden crear a partir d'aquell material, encara que sigui de manera implícita.

El paper de l'adult, doncs, ha de ser el d'acompanyar-los en el joc a aquells infants que es mostren perduts o no saben què fer amb aquell material, a través de formular hipòtesis del que estan fent o de suggerir noves accions sense obligar-los, perquè seran ells els que acabaran decidint el joc que volen desenvolupar.

Goldschmied (2015) parla de la importància d'oferir materials de bona qualitat als infants, per ajudar-los a obtenir noves experiències i descobriments de l'entorn, perquè els estímuls que ofereixen aquests objectes els fa créixer i aprendre noves capacitats. És per això que és important proposar materials de joc interessants pels infants per tal que puguin descobrir noves característiques i noves utilitzacions a fi que els infants puguin inventar i imaginar a través d'aquests objectes.

En conclusió, la tipologia, abundància i diversitat d'aquests materials, i en conseqüència la presentació que se'n faci a l'aula, possibilitaran un gran ventall de jocs que desenvoluparan els infants per poder comprendre i entendre el món que els envolta, obtenint a través del joc, nous aprenentatges i descobertes.

3.3.3. Aspectes organitzatius: l'espai i el temps

En aquest apartat em centro en els aspectes organitzatius com són l'espai i el temps de joc a l'aula investigada. Per poder entendre com és l'organització d'aquesta aula, desenvolupo les seves característiques i la distribució pel que fa a les propostes i espais de joc que disposa.

Un cop entres a l'aula, hi ha la zona d'higiene i serveis, amb una pica a la mida dels infants, una altra per la mestra i tres vàters a mida. La resta d'aula està distribuïda en diversos espais més íntims i concrets, on en cadascun hi ha algun material o proposta de joc. Atès que l'estona de joc lliure varia segons l'interès o ganes que tenen els nens i nenes, tots aquests espais són accessibles per ells i elles sempre que ho vulguin. La distribució de l'espai contribueix al fet que es puguin crear aquests petits racons o espais més íntims fomentant així l'exploració, la descoberta i el desenvolupament del pensament de l'infant i responen a les seves funcions. Per tant, són llocs per jugar però també per descansar, menjar i socialitzar-se (Òdena, 1995).

Concretament, voldria destacar l'espai de joc simbòlic, el qual disposa d'una butaca i una estanteria amb nines, pintes, telèfons mòbils vells, roba per bebès, un estenedor i pinces per estendre la roba. Al centre de la classe hi ha dues taules rodones que es mouen si es vol fer una activitat que requereix més espai. En aquestes s'hi col·loquen propostes de joc lliure al principi del dia; en una hi acostumen a haver contes i llibres perquè els infants s'ho puguin mirar, i en l'altra alguna activitat per treballar la motricitat fina o alguna proposta d'art. Aquestes taules són polivalents, ja que no només ofereixen diverses possibilitats de joc als nens i nenes, sinó que també serveixen per fer els àpats. En els dos mobles de la classe hi ha el racó dels cotxes, on tenen circuits per fer-los passar, i diferents materials naturals, perquè puguin jugar i experimentar amb ells. A més, a l'aula també hi ha tarimes, on acostumen a haver propostes de minims o peces soltes. En una de les cantonades de la classe hi ha una taula amb safates, on es col·loquen materials perquè els infants experimentin. Fins i tot, a vegades aquestes safates es col·loquen al mig de l'aula, apartant les dues taules rodones, perquè tinguin més espai i sigui més accessible per a tots els nens i nenes.

Al costat de l'espai de joc simbòlic la mestra acostuma a fer el bon dia amb els infants, per això quan es diu de fer el bon dia els infants sempre s'asseuen en aquest racó. Amb relació a això, i com vaig anotar en una observació:

L'aula està repartida en diferents espais o racons, amb algunes propostes de joc. L'espai central està ocupat per dues taules rodones amb cadires per cadascun dels infants, al seu voltant hi ha mobles a la mida dels infants, on cadascun té estanteries amb materials de joc. També té dos armaris més grossos on estan guardats altres materials o jocs, aquests però els infants no hi tenen accés. A través de la col·locació dels mobles, l'aula queda dividida en diferents espais més concrets i íntims (veure annex 1.2.).

Tot i aquesta organització i distribució de l'aula, en el transcurs de la recerca i la recollida de dades he observat diversos canvis en l'organització de l'espai, així com també en les seves propostes. Cada un dels espais⁵, però, són de joc lliure, per la qual cosa compten amb diverses propostes d'objectes i materials pensats segons els interessos i necessitats dels infants de l'aula. Per aquest motiu, doncs, la mestra les va canviant i variant per evitar que se'n cansin o avorrexin un cop hi ha jugat i, per tant, han experimentat i descobert els seus usos i possibilitats. L'adult és l'encarregat de canviar completament els materials o presentar-los de diferent manera. Amb relació amb això, com va argumentar la mestra en una de les entrevistes:

En el joc lliure, els espais o racons han de canviar sovint. Al cap d'una setmana els has de canviar perquè se'n cansen o s'estanquen(...). Llavors s'ha de buscar la manera de proposar el mateix racó però de diferent manera (veure annex 2.3.).

La mestra em comenta arran d'una entrevista que en el cas del grup observat les propostes de joc i els espais que més funcionen són: l'espai de contes, els espais relacionats amb la psicomotricitat fina i gruixuda, les construccions grosses, l'espai de joc simbòlic, essent un dels principals de l'aula i on els infants hi passen més temps, o bé l'espai d'experimentació.

Malaguzzi (1996) assenyala que cal que l'espai sigui el tercer educador, canviant i evolucionant tal com fan els que l'habiten, és a dir, els infants; fent-se'l seu i que aquest pugui ajudar a satisfer les seves necessitats. Per tant, per poder preparar i crear un espai de joc cal observar als infants, detectar quins són els seus interessos i les seves necessitats.

⁵ Consultar annex 6.1. i 6.2. per veure la foto general de l'aula i els seus espais de joc.

És fonamental, doncs, la capacitat de desfer i refer els espais, donar-los-hi un altre ús segons què interessa als nens i nenes per tal que se'l puguin fer seu perquè al cap i a la fi aquest espai és on ells juguen, aprenen i descobreixen. Com argumenta la mestra del grup en l'entrevista:

Vas pensant i planificant a mesura que la teva vida quotidiana t'ho va portant, un altre dia es poden guardar ampolles d'aigua i plantejar-ho amb aquestes i veure que passa. A vegades és amb material que hi ha a l'escola però també et pot portar a fer-ho material quotidià que trobes en el teu dia a dia. Tu pots pensar molt en una activitat, plantejar-ho d'una manera i amb alguns elements, potser aquell dia no els serveix als infants. Sobretot és aquesta capacitat de desmuntar i tornar a pensar, i tornar a plantejar (veure annex 2.1.).

Paral·lelament a això, destacar que l'espai i el temps de joc van estretament lligats, perquè si volem que hi hagi joc hem de deixar el temps suficient perquè aquest passi. L'estona de joc lliure és aquella en què l'infant juga sense la presència ni la necessitat de l'adult. Per tant aquest ha de proporcionar uns materials i un espai perquè això sigui possible, i el temps que durin anirà relacionat amb el major o menor interès que hi tinguin. Juntament, amb aquestes estones de joc lliure, també es realitzen activitats més estructurades, com fer el bon dia, una sortida a l'entorn, o sortir al pati, etc. al cap i a la fi, tots aquests moments acaben formant part del dia a dia dels infants.

Amb relació a això, i com vaig anotar en una observació:

Durant el dia, quan no està pensada de fer alguna activitat concreta, els infants tenen diverses estones de joc lliure. Des que arriben al matí fins a l'hora d'esmorzar, i després un cop esmorzats sinó hi ha cap activitat tenen fins a l'hora de dinar. (...) Quan arriba l'hora de començar a dinar, alguns infants de seguida s'asseuen a la cadira esperant el dinar, d'altres sembla que els costa deixar el joc que estan fent i segueixen jugant fins que la mestra els indica que és hora de dinar i els demana que s'asseguin (veure annex 1.2.).

Tenir cursa del temps que es destina al joc comporta també que es tinguin en compte els diferents ritmes dels infants, deixant-los lliure elecció i decisió de començar i acabar el joc quan ells creguin necessari. Tot i això, hi ha infants que els costa parar el joc, per la qual cosa és l'adult el responsable d'acompanyar-los en aquest procés i explicar-los els motius pels quals ha de finalitzar de manera tranquil·la i serena. El procés de recollida dels materials també forma part de l'estona de joc i del temps previst, i és important fer-los partícips d'aquest moment, de la mateixa manera que també ho són en el començament i preparació del joc.

El fet de participar en la recollida esdevé un recurs útil per anar-los advertint que l'estona de joc està a punt de finalitzar. En qualsevol cas, el temps de joc varia segons l'interès que mostra cada infant, per la qual cosa esdevé primordial respectar els diversos ritmes i temps personals de cada infant, perquè cadascú necessitarà la seva estona per assimilar els aprenentatges que està fent (Vila i Cardo, 2005).

Per concloure, destacar que l'organització de l'espai i del temps són aspectes claus en el joc dels infants, necessaris per al desenvolupament d'un joc lliure, plaent i complet, per desenvolupar i millorar les seves capacitats i habilitats psicomotrius i afectives.

3.3.4. El rol del docent a l'aula

En relació amb aquest apartat, comentar que la figura de la persona adulta dins de l'aula és imprescindible per acompanyar, guiar i ajudar als infants en el seu procés d'aprenentatge. Em centro, doncs, en descriure com és i de quina manera hauria de ser el rol del docent a l'aula, i en concret com és la relació de la mestra amb els infants. A causa de la situació de la COVID – 19 no he pogut observar altres mestres de l'escola, i per tant allò escrit en aquest apartat fa referència a l'actitud i al rol de la mestra – tutora del grup analitzat. Així, la preparació, planificació i execució de la pràctica docent depèn de cada adult i de les seves intencions, així com també dels interessos i necessitats que tenen els infants segons la seva etapa evolutiva.

Pel que fa al rol docent, i com es planteja en el PEC de l'escola:

L'ensenyant és el gestor de la complexitat que comporta la vida a l'aula, un professional autònom i amb criteri, capaç de prendre decisions constants en un sistema dinàmic i canviant, d'ajustar la seva actuació a l'entorn i d'adaptar-se a les situacions que sorgeixen a l'aula per extreure'n tot allò que tenen de positiu les situacions espontànies. (...) Ha de propiciar un ambient educatiu que afavoreixi l'entusiasme per la recerca, la creativitat i la sorpresa, elements que suporten el pes de l'aprenentatge dels infants i el camí que condueix cap al pensament cada cop més crític i autònom. (...) Ha de crear ambients rics, plantejant als infants problemes que els reptin, transmetent-los la seguretat en la seva capacitat de resoldre'ls i donant-los oportunitats per a explicar el propi pensament i escoltar i reflexionar sobre els companys. L'ensenyant, permanentment a l'escola de l'infant, es serveix d'aquests pensaments per guiar la reflexió, evitant estereotips i gestionant positivament l'error (Escola Bressol El Roc Petit, 2016).

Centrar-me en el grup classe investigat, esmentar que l'adult és l'encarregat de planificar i presentar les propostes de joc que ha pogut crear a través de l'observació prèvia dels interessos i necessitats dels infants.

La funció d'organitzadora que anomena Goldschmied (2015) és la de proporcionar als infants que les condicions siguin favorables a través de la preparació dels espais i materials. L'adult és qui coneix les necessitats i les habilitats dels nens i nenes per la qual organitzarà l'aula perquè aquestes quedin satisfetes i completes. En conseqüència, la manera com estigui organitzada l'aula ens deixa entreveure l'acció i intenció educativa de l'educadora que està amb els infants (Trueba, 2020).

És a dir, les activitats pensades per l'adult venen moltes vegades donades per la vida quotidiana de l'escola i de l'aula, ja que si un infant mostra interès per fer construccions, la mestra proposa tot tipus de materials amb els quals l'infant pugui fer-ne. Així doncs, i tot i que l'adult no pot crear un espai per a cada necessitat, procura adaptar el millor possible els materials i els objectes per correspondre a totes les curiositats i necessitats dels nens i nenes. Per exemple, durant les observacions fetes els infants mostren la necessitat d'un espai en el qual puguin pujar i saltar, per la qual cosa els proporciona un altell on poder-ho fer de manera segura i tranquil·la. Com argumenta la mestra en una entrevista:

Primer observar, després pensar quins materials i també a vegades hi ha molta improvisació. Per exemple l'altre dia que berenàvem, una molt bona opció va ser guardar els pots de iogurt buits per poder afegir-los en la proposta d'intervenció teva, o afegir-los com a proposta d'aula de construccions grosses pels infants. Vas pensant i planificant a mesura que la teva vida quotidiana t'ho va portant, un altre dia es poden guardar ampolles d'aigua i plantejar-ho amb aquestes i veure que passa (veure annex 2.3.).

A l'aula investigada el paper del docent és de guia, ja que els deixa jugar de manera lliure, sense intervenir en el seu joc. Tot i això, també he observat que des del moment en què l'adult es troba a l'aula en certa manera el joc dels infants està influenciat, ja que busquen l'atenció de la mestra per tal que en formi part. En aquest moment, l'adult pot mostrar dues actituds: la de participar en el joc o la d'avisar que prefereix observar-los mentre juguen. Amb relació a això, i com vaig anotar en una observació:

La mestra està amb ells i per ells, els tracta i parla amb un to molt tranquil, celebrant les seves fites. Els crida l'atenció quan fan alguna acció que pot perjudicar els altres infants o que fan "malament", o també si piquen amb algun material que es pot fer malbé (veure annex 1.2.).

La mestra observa el joc dels nens i nenes de manera acurada i conscient, i a través del diàleg amb els infants els formula hipòtesis i preguntes sobre el que estan fent.

En aquest sentit, acostumen a ser preguntes obertes perquè el nen o nena sigui capaç de parlar i comunicar-se a través d'una resposta raonada i entre ells estableixin una conversa respecte a algun tema o joc. Per tant en aquest moment la mestra obté un altre rol que és el rol de facilitadora, ja que tot i que els proporciona uns objectes o materials pel joc en cap moment els ensenya a jugar, sinó que a través de les diferents possibilitats de joc que els mostra fomenta la lliure elecció i autonomia dels infants (Goldschmied, 2015).

En síntesi, la mestra és a l'aula per acompanyar-los i estar atenta dels seus requeriments, donant-los seguretat a través de la seva presència, però sense interferir en el seu joc de manera directa per tal que aquest sigui obert, voluntari i lliure.

3.3.5. Els infants i el joc

Aquest penúltim apartat fa referència als protagonistes del joc, els infants. Aquests han d'esdevenir els principals protagonistes de l'acció, i l'adult és l'encarregat de proporcionar-los les condicions òptimes i segures per tal que això succeeixi (Stern, 2018).

Tal com he exposat en apartats anteriors, aquest grup està format per 10 infants (dos dels quals van iniciar la seva escolarització a mitjans de curs, just en el transcurs de les propostes d'intervenció realitzades com a investigadora). A través de les observacions i les entrevistes amb la mestra (veure annex 2.3.) identifico diversos rols dels nens i nenes en el grup classe⁶:

- a) Hi ha un primer grup d'alumnes compost per 2 – 3 infants amb un rol més dominant i actiu. Aquests sempre són els primers a voler saber què ha preparat la mestra i tenen ganes de conèixer el què s'està fent.
- b) Un segon grup compost per 7 – 8 infants, són aquells nens i nenes més calmats i tranquils. Aquests tenen ganes de jugar però primer prefereixen observar i després intervenir. Per tant, esperen tranquils a poder participar quan els infants més actius deixen de fer-ho o se'n cansen. Així, prefereixen esperar-se que l'ambient sigui més calmat i puguin jugar amb més tranquil·litat; tenen més paciència i capacitat d'espera que no pas els altres que són més impulsius i intensos.

⁶ Els noms dels infants estan substituïts per les inicials d'aquests, per mantenir l'anonimat i confidencialitat de la informació de les persones implicades en la recerca.

Vinculat a això, i com vaig anotar en el diari de camp (veure annex 3):

Hi ha dos – tres infants que acostumen a ser més dominants i que sempre van al davant del grup quan es fa una activitat, sobresurten més. Els altres, que formen un grup més tranquil, acostumen a jugar de manera més individual, es fixen en allò que fan aquests infants més moguts per després intervenir-hi ells i interaccionar amb aquests infants i amb la proposta de joc.

En conjunt és un grup molt enèrgic, ja que tenen molta necessitat de moure's i per tan dins de l'aula la mestra els proposa espais i materials que serveixin per gastar aquesta energia. Tot i això en les activitats que requereixen concentració i precisió tots els infants es mostren molt tranquils.

Pel que fa als dos infants d'incorporació tardana, esmentar que hi ha molt bona rebuda de la resta del grup i la mestra. Tanmateix, en els primers dies d'adaptació l'ambient a l'aula és confós i dens, perquè la seva entrada comporta trencar amb la dinàmica quotidiana; els rols, les relacions i les interaccions canvien perquè aquests dos puguin formar part del grup. El procés d'adaptació, per tant, no només és pels dos nens nous sinó per tot el grup, el qual es prepara per integrar-los en la seva dinàmica de grup – classe.

Quant al joc lliure a través de material no estructurat, esmentar que segons la personalitat de cada infant les interaccions així com el joc que desenvolupen varia: alguns juguen de manera més conjunta realitzant un joc més social, ja que volen i accepten la companyia d'altres durant el joc. Tot i això, en algunes observacions he evidenciat que apareix la cooperació i col·laboració entre ells durant l'estona de joc, sobretot quan fan alguna construcció o joc conjunt, és a dir, quan necessiten l'altre per aconseguir un objectiu comú com és arribar a fer una torre molt alta. A partir d'aquestes accions estan aprenent a compartir, i això genera moltes picabaralles entre ells. La mestra, per la seva banda, els ofereix un diàleg tranquil i serè per solucionar el conflicte ocasionat.

A partir del treball de camp he observat que el plantejament de l'adult a l'hora d'estructurar els espais i materials potenciarà més o menys la socialització i les interaccions entre els infants, com és el cas del joc heurístic. Tal com argumenta la mestra en una de les entrevistes:

Depèn de com la plantegis. Abans per exemple, el joc heurístic es plantejava que cada infant tingués una anella, una pilota, un con, un tub...és a dir, una cosa per cada nen. Això feia que es potenciés el joc heurístic individual perquè feia que cada infant tingués el seu pac de coses. Com crec jo que s'ha de plantejar, es que hi ha d'haver material suficient però distribuït en diferents racons, perquè els nens puguin interactuar entre ells, si volen (veure annex 2.3.).

Per tant, com diu Malaguzzi (1996) l'escola bressol ha d'esdevenir un espai que possibiliti la socialització entre els infants i allà serà on podran començar a desenvolupar una vida social en petit grup. Els infants més tranquils acostumen a desenvolupar un joc més individual, on normalment juguen amb un grup de peces, de manera solitària, i els costa compartir el seu material amb els altres. Com mencionen Edo et al. (2016), a través del joc aprenen noves tècniques de resolució de conflictes, per ells és una activitat de plaer, entreteniment i alegria; però també una manera de representar experiències que els angoixin i que amb el joc són capaços de tractar-les.

Els infants en aquesta edat es troben en l'etapa egocèntrica del NO, i de no voler compartir les coses amb els altres. Frases com "és meu" o el "tu no" es repeteixen diverses vegades durant l'estona de joc degut a la falta d'empatia amb els altres infants.

A banda d'aquest joc més solitari i individual n'hi ha d'altres que també es dediquen a fer més un joc d'espectador i observen els altres infants mentre juguen, a vegades fan l'intent de participar-hi i s'afegeixen a ells, d'altres vegades els continuen observant. Per tant, això posa de manifest que el joc evoluciona com ho fa el seu procés maduratiu, i per tant quan l'infant creix, el joc també canvia i evoluciona (Vila i Cardo, 2005).

En qualsevol cas, l'objectiu ha de ser promoure el desenvolupament i aprenentatge global dels infants, per treballar a través del joc els aspectes físics, mentals, emocionals i de relació, respectant sempre els seus ritmes evolutius (Òdena, 1995). Així doncs, és important que les activitats que es proposin tinguin en compte la història, l'ambient i les circumstàncies de l'entorn i del grup, per ajudar a fer front a les necessitats d'aquests infants.

Paral·lelament a això, esmentar que l'ambient i el clima de treball que hi ha a l'aula també influeix en el joc que fan els infants i en les seves relacions. En la majoria de les observacions l'ambient a l'aula és tranquil, distès i agradable, i fins i tot la mestra em comenta que moltes vegades quan estan concentrats en el joc "sembla que no hi hagi nens", ja que estan centrats i motivats en la descoberta dels objectes o materials que tenen al davant.

Amb relació a això, i com vaig anotar en una observació:

L'ambient de l'aula és tranquil i agradable, durant l'estona de joc escolten música tranquil·la i això fa que hi hagi un ambient molt més distès. Al final de l'estona de joc, els infants mostren signes de cansament i gana i això fa que l'ambient sigui més enrarit (veure annex 1.5.).

També he observat que el context influeix en el joc dels infants i en les seves relacions. Un exemple d'això és quan esperaven l'arribada del rei Carnestoltes, la qual cosa va comportar que l'ambient fos més mogut i de nerviosisme per l'arribada de l'il·lustre personatge, fent emergir comportament més disruptiu i fins i tot discussions entre els mateixos nens i nenes. El context, doncs, també incideix en el clima de l'aula i en les relacions entre els diferents infants.

Com a conclusió, i tal com diu Òdena (1995) l'infant és qui té el protagonisme durant el joc. Ara bé, per tal que això passi les activitats i propostes han de ser lliures i independents i han de promoure l'exploració i la descoberta de l'entorn.

D'aquesta manera, amb la simbolització i fantasia dels fets i problemes que els ocorrin i hagin de fer front aconseguiran construir la seva pròpia personalitat.

3.3.6. La proposta d'intervenció: reptes i possibilitats

Finalment, aquest últim apartat correspon a la proposta d'intervenció que ha servit per posar en pràctica tots els aspectes parlats anteriorment. El procés de recollida de dades a l'escola i concretament a l'aula m'ha servit per dissenyar i crear una proposta de joc adaptada als interessos i necessitats d'aquests infants en particular. La intenció rau en poder demostrar a l'escola la infinitat de possibilitats que tenen en el centre a través del joc que poden desenvolupar els infants amb material no estructurat.

La proposta d'intervenció la dissenyo, de manera compartida amb la mestra, fer-la conjuntament amb ella em permet beneficiar-me de la seva expertesa, com també de la seva coneixença de l'etapa educativa, el grup i l'escola. Per tant, ella m'ajuda en la planificació i posada en pràctica de la proposta a través de consells relacionats amb els aspectes organitzatius com l'espai, els materials o el temps. I posteriorment a les sessions de la proposta avaluem i valorem els reptes i possibilitats, juntament amb les relacions i interaccions que hem pogut veure entre els infants.

Abans d'implementar la proposta d'intervenció educativa, però, he realitzat una preparació prèvia dels materials i de l'organització de l'espai tenint en compte els objectius d'aquesta. Amb relació a això, i tal com reflexiono en el diari de camp:

Preparar aquestes propostes també suposa fer una revisió dels materials, la seva tipologia, característiques, quantitat, qualitat, joc que fan els infants amb aquests materials...observar també els materials de les diferents aules i també el que s'emmagatzema en la sala de materials. Segueixo amb la idea de fer servir el material que tenen a l'escola, portant material només en el cas que aquell tipus escassegi a l'escola, tot i que amb les diferents anades i vingudes de la sala de materials, em fixo que tenen gran quantitat de material, molt divers i sobretot el què més abunda és aquell pensat pel joc heurístic. També em fixo que el material que vull utilitzar per a les intervencions sigui sensorialment ric, que possibiliti l'experimentació perquè és una cosa que els hi agrada molt i que si senten molt atrets (veure annex 3).

Concretament, i com he articulat a l'apartat 3.3.6., realitzo una primera proposta amb el grup, i a partir de la valoració i avaluació d'aquesta identifico certs aspectes susceptibles de canviar i modificar, tant pel que fa a l'organització del temps, dels materials, dels rols de l'adult, etc. Així doncs, porto a terme una segona proposta d'intervenció amb alguns canvis respecte a la primera.

Si em centro en la primera proposta, l'espai que disposem és molt ampli i em permet fer una gran estesa de materials molt diferents entre ells. De fet, la quantitat de materials possibilita que no hagin d'estar tots els infants en un mateix lloc sinó que es poden repartir de manera equitativa per cadascun dels escenaris, els quals estan descrits en l'apartat 3.2.4., i a l'annex 6.3.1. hi trobem les fotos. Per contra, el fet que l'espai sigui tan gran dificulta que els infants estiguin concentrats i prestin atenció als materials, ja que prefereixen córrer per la sala. A més a més, aquest espai és desconegut per ells perquè no acostumen a anar-hi i això fa que se sentin estranys.

Quant als materials utilitzats, comentar que són diferents en cadascun dels escenaris i això fa que tinguin molta diversitat pel que fa a les característiques i tipus de joc que puguin fer. El temps utilitzat per portar a terme la proposta és flexible i obert, perquè s'acaba quan els infants perden l'interès i demanen anar cap a l'aula. Pel que fa al rol del docent, la mestra no participa en aquesta primera proposta perquè està amb els dos infants nous a l'aula, i per tant adquireixo de manera plena el rol de docent i alhora el d'investigadora. Al principi, els infants busquen molt la meua atenció, però a mesura que van coneixent l'espai, el seu interès es concentra amb els jocs dels altres, i em permet obtenir una visió més general i observar de manera més conscient. Pel que fa a l'ambient i desenvolupament de la proposta en faig una breu reflexió en el diari de camp:

La pregunta que em feien les altres educadores era: *ha anat bé?* Els responia que sí, però realment pensava: *No és que hagi anat bé o malament, tan sols ha anat.* Estar pendent dels infants que corrien ha fet que invisibilitzés als que realment volien jugar o mostraven interès pels materials. El què vaig poder veure és que no estan acostumats a jugar amb aquest tipus de material o peces a l'aula i això ho dificulta quan s'hi troben al davant, hi són poc presents en el seu dia a dia a l'escola, o almenys aquesta és la sensació que he tingut a l'observar-los i la seva interacció amb els materials (annex 3).

Quant a la segona proposta, després d'una valoració i avaluació prèvia dels reptes que hi ha hagut durant la primera sessió realitzem de manera conjunta amb la mestra diversos canvis en l'espai, els materials i el temps perquè hi hagi millores en relació amb el joc i el rol docent a l'aula. Primer de tot, l'espai on es fa l'activitat és a l'aula, i tot i que no és un espai tan gran com la sala per ells és un lloc conegut on se senten a gust i continuen tenint suficient llibertat de moviments i joc. Al ser un espai més reduït mantenim només un dels escenaris de la primera sessió, en concret aquell que contenia els materials que més els interessava. En aquesta sessió ja hi ha la presència de la mestra, canvi imprescindible respecte la primera sessió.

Val a dir que quan els infants comencen a jugar la tasca de la mestra és la d'observar de manera distant les accions i interaccions que desenvolupen els infants; a vegades també cal marcar uns límits de comportament i respecte en relació amb el joc dels altres infants.

Amb relació amb això, i com anoto en una observació:

La seva presència acompanya als infants, no intervé però hi és present. D'aquesta manera la investigadora pot observar amb tots els sentits i la mestra dedicar-se a interaccionar i també observar als infants, documentar els processos de joc i participar-hi si algun infant ho demana. La seva figura també és important quan cal limitar l'espai de joc o avisar algun infant que fa alguna tasca errònia respecte als altres infants o amb el material. Ens asseiem al seu voltant, observant-los i estan pendent de les seves necessitats. Alguns infants juguen de manera lliure sense la necessitat de la mestra, d'altres busquen la seva atenció o interacció amb els seus jocs (veure annex 1.7.).

A tall de resum, un dels elements clau d'aquestes sessions són els materials no estructurats i la seva funció dins del joc. Aquests materials promouen la creativitat i imaginació dels infants amb els quals recreen construccions, seriacions i d'altres fan un joc més imaginari i simbòlic. En un primer moment, en el desenvolupament de les sessions, apareix la descoberta i exploració d'aquests, però a mesura que l'estona de joc evoluciona comencen a aparèixer les primeres situacions de joc.

Segons la personalitat de cada infant alguns realitzen un joc més individual i de descoberta, en canvi d'altres busquen interactuar amb els altres infants per poder fer un joc més conjunt i de caràcter simbòlic. Així doncs, en cap moment rebutjo un tipus de joc o un altre sinó que estic atenta del procés que porten a terme els infants durant el joc i el possible resultat que hi pot aparèixer. Per tant les propostes realitzades en el transcurs de la proposta amb aquest material no estructurat o també anomenat peces soltes, acaba sent de temàtica totalment lliure amb una finalitat oberta, en la qual la imaginació i creativitat dels infants no té límits (Vela i Herrán, 2019). En una de les observacions descriu el següent:

El disseny d'aquest escenari de joc i la selecció dels diversos tipus de materials rau en la voluntat de promoure la creativitat i imaginació dels infants per tal que es sentin atrets i motivats a jugar amb aquells materials (...). Els infants desenvolupen amb els materials un joc totalment lliure, a vegades repeteixen el mateix disseny que hi havia, però la majoria de vegades les seves creacions són pensades per ells mateixos (veure annex 1.7.).

Els materials s'ofereixen a través d'escenaris, provocacions de joc o minims, és a dir, col·locant-los de manera que els cridi l'atenció i que tinguin ganes d'acostar-s'hi i jugar, idees desenvolupades en apartats anteriors. De manera indirecta, aquestes col·locacions en l'espai els ofereix una possible idea de joc que poden desenvolupar, tot i això la llibertat de decisió de joc està sempre a càrrec dels mateixos infants. La meva tasca com a investigadora, doncs, ha estat la de generar aquestes situacions d'aula, col·locant els diversos materials i objectes per convidar a l'acció i satisfer les necessitats dels infants (Vela i Herrán, 2019).

Com vaig anotar en el diari de camp:

Crec que són uns bons minims, ho fem de manera que els suggereixi algun tipus de joc però sense limitar el joc lliure que caracteritza aquest tipus de materials. Penso que estan en una edat que si ho col·loquem endreçat i col·locat per grups no hi jugaran, val més suggerir o provocar alguna acció de joc. La intenció de la manera com ho he col·locat és suggerir múltiples possibilitats de joc com fer construccions, joc simbòlic, seriacions o omplir – buidar objectes, etc. (veure annex 3).

Després d'haver realitzat les dues sessions de la proposta d'intervenció, i a través de les observacions fetes i de l'anàlisi posterior de les accions i interaccions dels infants durant l'estona de joc, puc afirmar que he hagut de fer front a diversos reptes i possibilitats que ofereix una activitat d'aquesta magnitud.

El propòsit, en qualsevol cas, ha estat repensar els espais, els materials, el rol del docent i les possibilitats i tipologies de joc lliure amb material no estructurat per contribuir a la descoberta i desenvolupament dels nens i nenes.

Per concloure, i abans de centrar-me en les conclusions de la recerca, voldria esmentar que la llibertat de decisió i acció que s'ha donat als infants, protagonistes totals de la proposta, m'ha donat la possibilitat d'observar moments únics de joc lliure a través de les interaccions amb el material no estructurat evidenciant un aprenentatge actiu, significatiu i vivencial per ells i elles.

4. Conclusions

En aquest apartat em centro en les conclusions de la recerca sobre el joc lliure amb material no estructurat a l'etapa 0 – 3. Primer de tot, intento donar resposta a la pregunta d'investigació del treball, repassant també el grau d'assoliment dels objectius que han guiat la meva recerca. Seguidament, exposo algunes de les limitacions que han pogut fer variar el procés d'investigació, així com també plantejo les perspectives de futur i les possibles línies d'investigació que podria seguir després d'aquest treball. Finalment, intento vincular la meva recerca amb tots els aprenentatges que he fet durant el Grau de Mestra en Educació infantil, i tot el que m'ha aportat aquesta investigació en la meva formació inicial com a mestra.

En primer lloc, i per tal de respondre a la pregunta de recerca de *com influeix el joc lliure a través de materials no estructurats en el desenvolupament dels infants en l'etapa 0 – 3*, considero important argumentar què significa el joc lliure, i per tant quines són les finalitats, característiques i tipologies de joc que hi poden haver. A través del marc teòric de la recerca i després de poder-ho observar de manera detallada a l'escola en el transcurs del treball de camp, puc afirmar que el joc lliure apareix quan hi ha espais que possibiliten la llibertat i descoberta individual i/o grupal, i quan el joc que porten a terme els infants és voluntari i rau en les seves motivacions i interessos intrínsecs i personals. Els materials no estructurats fomenten la creativitat i imaginació dels infants, ja que els dona la possibilitat de recrear i imaginar a través d'un objecte de la seva vida quotidiana diverses accions en funció dels seus interessos i curiositats. A més, i atès que els infants del primer cicle d'Educació Infantil es troben en un període de descoberta i exploració de l'entorn i del seu propi cos, cal tenir en compte que a través dels materials que se'ls ofereixi podran assolir nous aprenentatges per començar a comprendre i entendre l'entorn que els envolta.

Per tot això, doncs, la recerca ha constatat la importància que des de l'escola es promoguin espais i materials que ofereixin el joc lliure i s'analitzi de manera recurrent com el joc influeix en el desenvolupament dels nens i nenes per tal d'adaptar-lo a les seves característiques, necessitats i interessos.

Seguidament exposo el grau d'assoliment dels objectius que han guiat la recerca.

Amb relació al primer objectiu, *Identificar els principis que fonamenten el joc lliure*, puc afirmar que l'objectiu s'ha assolit totalment, perquè a través de la creació del marc teòric he tingut la possibilitat de fer una cerca contrastada per diverses fonts i referents teòrics sobre les característiques i els principis del joc lliure, sobretot centrats en l'etapa 0 – 3.

El fet d'haver conegut els principis del joc lliure m'ha permès plantejar-me com voldria enfocar el treball de camp, no només pel que fa a les observacions i entrevistes, sinó també a l'hora de dissenyar la meva proposta d'intervenció educativa.

Tenint en compte el que he plantejat en el marc teòric, el joc és l'eix vertebrador dels aprenentatges dels infants perquè a través d'aquest els infants obtenen nous coneixements i aprenentatges de manera transversal i global. Quan l'infant juga ho fa per satisfer les seves necessitats, es mou per interessos i els permet expressar les seves emocions. D'aquesta manera, a través del joc els nens i nenes comencen a crear la seva personalitat i la seva manera de ser, fer i estar per una bona adaptació social en un món que comença a descobrir.

Ara bé, a través del treball de camp he constatat que per tal que tot això es produeixi el joc ha de ser plaent, és a dir, l'infant s'ha de moure guiat pels propis interessos, explorant i descobrint el que té més a prop, experimentant amb el que té al davant, i sobretot fent-ho cadascú al seu ritme. Davant d'aquests escenaris educatius la mestra ha de propiciar uns espais i materials adequats a les seves necessitats, ritmes i interessos, així com també ha de facilitar un context que acompanyi i satisfaci allò que ells volen aprendre i descobrir. Així doncs, és important reconsiderar quins materials els hi oferim, i que aquests siguin de diferents característiques, i que siguin objectes naturals i propers a la seva vida quotidiana.

Pel que fa al segon objectiu, *Dissenyar propostes educatives amb material inespecífic o no estructurat que fomentin el joc lliure, la imaginació i la creativitat dels infants*, puc afirmar que aquest també ha estat assolit de manera total a través del disseny i portada a terme d'una proposta d'intervenció creada amb material no estructurat. Aquesta proposta ha estat dissenyada conjuntament amb la mestra i l'he planificat a partir de l'anàlisi de la realitat educativa a l'aula, és a dir, he agafat com a punt de partida les dades obtingudes a través d'observar i analitzar el joc que porten a terme els nens i nenes així com les interaccions entre els infants i el material a l'aula, per poder comprendre les seves necessitats i poder crear una proposta adaptada al seu joc i interessos. Així doncs, l'anàlisi de la realitat educativa a l'aula i la reflexió sobre la pròpia pràctica han estat processos que m'han permès concretar la meva proposta educativa amb material no estructurat.

Concretament, aquesta anàlisi sorgeix a partir de les observacions i entrevista amb la mestra tutora per conèixer el grup i saber adaptar la meva proposta a ells i elles. D'aquesta manera, he planificat de manera consensuada amb la mestra una proposta en què a través del material no estructurat els nens i nenes han pogut jugar de manera lliure, imaginant i creant tot un món per descobrir.

D'altra banda, també considero important comentar que el motiu pel qual es porten a terme dues sessions de la proposta és perquè la primera serveix per oferir una experiència de joc lliure amb material no estructurat. A partir de l'observació i reflexió d'aquesta primera, és a dir, del joc dels infants, de les seves interaccions, d'aspectes organitzatius com el temps, espais, materials, etc. em plantejo uns canvis i millores a fi d'ajustar la proposta a les necessitats i interessos del grup. Aquests els implemento en la segona sessió, oferint la mateixa proposta per tal que els nens i nenes juguin amb uns materials ja coneguts, s'hi sentin segurs i confiats per a jugar-hi més lliurement.

Per tant, he dut a terme una reflexió crítica i conscient de la meva tasca com a mestra i investigadora amb relació a l'acció desenvolupada dins l'aula i els materials no estructurats utilitzats.

Finalment, el tercer objectiu *Analitzar la interacció dels infants amb els materials per veure els aprenentatges que sorgeixen a través del joc lliure* crec que ha estat assolit de manera parcial, perquè em resulta complex afirmar quins aprenentatges han assolit els infants amb només nou setmanes d'estada de pràctiques al centre. Així doncs, com a investigadora, m'he centrat en la pràctica educativa que transcorre a l'aula i en l'anàlisi del joc i les interaccions dels infants amb els materials a fi de reflexionar sobre els possibles aprenentatges i/o coneixements que adquireixen, segons l'etapa evolutiva en la qual es troben.

En concret, vaig crear uns ítems en la graella d'observació per recollir dades i posteriorment analitzar aspectes com ara l'espai, els materials i les relacions i interaccions que s'estableixen en aquest context i com això pot acabar revertint en els processos de descoberta i aprenentatges dels nens i nenes. Per tant, i malgrat que no puc afirmar quins aprenentatges han assolit els infants, ja que esdevé un procés que requereix més temps d'observació, així com també de coneixença del context i coneixements previs dels infants, la recerca m'ha permès constatar la importància de la preparació del context de joc per part dels adults a fi que els nens i nenes interactuïn entre ells, amb els materials i amb la mestra mateixa i puguin assolir nous descobriments.

Respecte a algunes de les limitacions que he trobat durant la recerca, i tot i que en un primer moment la meva intenció era realitzar la mateixa proposta en cada un dels grups de l'escola, a causa de les limitacions temporals de l'estada de pràctiques i de les restriccions per la COVID – 19 no ha estat viable. Encara que això m'hagués aportat un major coneixement sobre el joc lliure a l'etapa 0 – 3, concretament a través de material no estructurat, el fet de centrar-me en un únic grup classe i nivell evolutiu (infants de 24 a 36 mesos) m'ha permès adaptar-me a les seves necessitats i interessos, creant una proposta ajustada a les seves característiques individuals i grupals.

Paral·lelament a això, algunes de les perspectives de futur que deriven de la recerca podrien ser implementar propostes similars en cada aula i franja d'edat per poder obtenir noves observacions i resultats en funció de les característiques i del moment evolutiu dels nens i nenes. Una altra línia d'investigació que crec que seria interessant seguir seria la de continuar amb la mateixa recerca durant un curs escolar, perquè d'aquesta manera podria obtenir més dades per valorar els avenços i aprenentatges que fan els infants a través de la seva interacció amb el material no estructurat.

D'altra banda, considero que també seria interessant extrapolar aquest mateix projecte en el segon cicle d'Educació Infantil, amb els infants d'entre 3 i 6 anys. En aquest cas, pressuposo que les reaccions, interaccions i relacions dels infants amb el material seria diferent i em permetria analitzar i obtenir nous resultats, sense deixar de banda les necessitats i interessos de cada grup i cicle.

Per concloure, m'agradaria vincular la realització d'aquesta investigació amb la meva formació inicial com a mestra i en els coneixements adquirits durant els quatre anys de carrera, així com també reflexionar sobre el meu futur professional com a docent. Aquesta recerca m'ha permès aprofundir en la importància del joc en les edats primerenques dels infants, per la qual cosa com a mestra d'Educació Infantil és fonamental tenir uns coneixements ben adquirits del joc, tipologies i de com aquest influeix en cada etapa evolutiva. De manera més específica, aquest treball m'ha permès conèixer els principis que fonamenten el joc lliure per la descoberta, experimentació, imaginació i creativitats dels infants. Obtenir una nova mirada sobre el joc dels infants, doncs, és clau per planificar i guiar el meu exercici docent, a fi de promoure un joc lliure, plaent i significatiu per ells i elles.

Aquest treball és, per tant, un trampolí cap a una nova etapa que em permetrà aplicar i observar tots aquests aprenentatges, així com també afegir-hi els nous que pugui anar aprenent en el transcurs de la meva pràctica professional com a mestra d'Educació Infantil.

5. Referències bibliogràfiques

- Alvarado, L., i García, M. (2008). Características más relevantes del paradigma socio – crítico: su aplicación en investigaciones de educación ambiental y de enseñanza de las ciencias realizadas en el Doctorado de Educación del Instituto Pedagógico de Caracas, 9(2), 187 – 202. *Sapiens: Revista Universitaria de Investigación*. Dialnet. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3070760>.
- Berruezo, P.P., i Lázaro, A. (2009). *Jugar por jugar: El juego en el desarrollo psicomotor y en el aprendizaje infantil* (1ª ed.). Editorial MAD.
- Campos, G. (2012). *La observación, un método para el estudio de la realidad*. 13(7), 45 – 60. *Xihmai*. Dialnet. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3979972>
- Decret 101/2010, de 3 d'agost, d'ordenació dels ensenyaments del primer cicle de l'Educació Infantil, Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, núm. 5686 (2010).
- Departament d'Ensenyament. (2012). *Currículum i orientacions*. Educació Infantil: primer cicle. Generalitat de Catalunya. <http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0080/bfd2cd16-10d5-4103-aba2-ee9744b2399d/Curriculum-Infantil-0-3.pdf>
- Edo, M., i Blanch, S., Anton, M. (Coords.). (2016) *El juego en la primera infancia* (1ª ed.). Octaedro.
- Escola Bressol El Roc Petit. (2016). *Projecte Educatiu del Centre*. Manuscrit no publicat. Ajuntament d'Els Hostalets de Balenyà.
- García, A. (2020). *Otra educación ya es posible* (6ª ed.). Llitera.
- García, G. i Mosquera, I. (2019). *Material, joc i creativitat*. Guix d'infantil, 101, 17- 20.
- Goldschmied, E. (2015). *Educar l'infant a l'escola bressol*. (9a ed.). Associació de Mestres Rosa Sensat.
- Jubete, M. (ed.) (2004) *Espais i temps per al joc* (1a ed.). Associació de Mestres Rosa Sensat.
- Majem, T., i Òdena, P. (1994). *El joc de la descoberta* (1a ed.). Associació de Mestres Rosa Sensat.
- Malaguzzi, L (1996). *Malaguzzi i l'Educació Infantil a Reggio Emilia*. (1a ed.). Associació de Mestres Rosa Sensat.

- Meneses, J., Rodríguez, D. (2011) *El qüestionari i l'entrevista*. Universitat Oberta de Catalunya (UOC). <http://femrecerca.cat/meneses/publication/cuestionario-entrevista/cuestionario-entrevista-cat.pdf>
- Montessori, M. (1984). *La descoberta de l'infant* (1a ed.). Eumo.
- Nicholson, S. (1971). *Theory of Loose Parts, an important principle for design methodology*. Landscape Architecture, 62. <https://www.mamaextraterrestre.com/wp-content/uploads/2018/05/La-Teor%C3%ADa-de-Piezas-Sueltas-mam%C3%A1-extraterrestre-1.pdf>
- Òdena, P. (1995). *L'infant i l'escola bressol* (1a ed.). Associació de Mestres Rosa Sensat.
- Ortega, R. (1992). *El juego infantil y la construcción social del conocimiento*. Universitat de Córdoba.
- Postic, M. i Ketele J.M. (1988). La observación de los cambios en educación. Dins M. Postic i J.M. Ketele. *Observar les Situacions Educatives*. (pp. 179 – 200). Narcea. <https://ariselaortega.files.wordpress.com/2013/11/5-postic-observacion-de-los-cambios-en-educacion.pdf>
- Riba, C. E. (2007) *La metodologia qualitativa en l'estudi del comportament*. (1a ed.). UOC. Extret de: <https://books.google.es/books?id=WazVcAwdlZAC&printsec=frontcover&hl=es#v=onepage&q&f=false>
- Rodríguez, G., Gil, J. i García, E. (1996). *Metodología de la investigación cualitativa*. Aljibe. https://www.researchgate.net/publication/44376485_Metodologia_de_la_investigacion_cualitativa_Gregorio_Rodriguez_Gomez_Javier_Gil_Flores_Eduardo_Garcia_Jimenez
- Simons, H. (2011). *El estudio de caso: teoría y práctica*. Morata.
- Stake, R. (1999) *Investigación con estudio de casos* (2ª ed.). Morata.
- Stenhouse, L. (1998) *La investigación como base de la enseñanza*. (1ª ed.). Morata.
- Stern, A. (2018). *Jugar*. (2ª ed.). Litera.
- Trueba, B. (2020) *Espacios en armonía. Propuestas de actuación en ambientes para la infancia* (2ª ed.). Associació de Mestres Rosa Sensat.

Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya (2020). *Aspectes ètics en el desenvolupament del TFG/TFM*. UVic – UCC.
https://www.uvic.cat/sites/default/files/cat_aspectes_etics_tfg.pdf

Unzueta S. (2011) Algunos aportes de la psicología y el paradigma socio crítico a una educación comunitaria crítica y reflexiva. 2(4). *Revista Integra Educativa*. Scielo.
http://www.scielo.org.bo/scielo.php?pid=S1997-40432011000200006&script=sci_arttext

Vela, P., i Herrán, M. (2019): *Piezas sueltas: El juego infinito de crear*. Litera.

Vendrell , R. (2009) *El joc lliure: un espai natural per al desenvolupament infantil*. Aloma: revista de psicologia, ciències de l'educació i de l'esport Blanquerna, 25, p. 137-59. <https://www.raco.cat/index.php/Aloma/article/view/144639>

Vila, B., i Cardo, C. (2005). *Material sensorial (0 – 3 años): Manipulación y experimentación*. (1ª ed.). GRAÓ.

ANNEXOS

TREBALL FINAL DE GRAU

Índex

1. Observacions.....	72
1.1. Model de graella d'observació.....	72
1.2. Observació grup d'infants 1.....	74
1.3. Observació grup d'infants 2.....	79
1.4. Observació grup d'infants 3.....	84
1.5. Observació grup d'infants 4.....	89
1.6. Observació sessió 1 de la proposta d'intervenció	93
1.7. Observació sessió 2 de la proposta d'intervenció	100
2. Entrevistes.....	106
2.1. Model de l'entrevista inicial amb la mestra.....	106
2.2. Model de l'entrevista final amb la mestra	108
2.3. Transcripció de l'entrevista inicial amb la mestra tutora	109
2.4. Transcripció de l'entrevista final amb la mestra tutora	118
3. Diari de camp.....	121
4. Aspectes ètics en la recerca – Autoritzacions.....	142
5. Categories d'anàlisi i discussió de les dades obtingudes	146
6. Fotos.....	147
6.1. Foto general de l'aula.....	147
6.2. Fotos dels espais de l'aula	148
6.3. Fotos de la proposta d'intervenció	150
6.3.1. Fotos dels escenaris de joc de la primera sessió	150
6.3.2. Fotos de l'escenari de joc de la segona sessió	152
6.3.3. Fotos dels mínims a l'aula.....	152

1. Observacions

1.1. Model de graella d'observació

Dia:

Hora:

Mestra:

Grup:

Espai:

- **Observació de l'espai i els materials**

- Descripció del joc o activitat que estan fent amb material no estructurat (inici, desenvolupament de l'activitat i tancament)
- Aprenentatges que es fomenten a partir del joc (aprenentatges que es volen promoure en l'espai en concret, aprenentatges sensoriomotors, afectius, socials..., com actuen els infants mentre estan manipulant els materials de l'espai en concret)
- Materials no estructurats en particular (descripció del material, tipologia, quantitat, si els infants utilitzen el material segons com l'ha dissenyat l'adult o ho fan d'una altra manera, es promou el joc lliure a partir de la proposta de materials, etc.)
- Organització de l'espai (com està distribuït l'espai, situació de l'alumnat en aquest espai, ubicació dels materials no estructurats en relació amb els altres espais, etc.) en el cas que hi hagi canvis en l'organització de l'espai: (hi ha nou material respecte a la sessió anterior?, l'organització de l'espai i dels materials és diferent, per què? Qui ha estat l'encarregat de fer aquests canvis, els alumnes, els docents...)
- Limitacions que pot presentar l'espai i els materials no estructurats (s'aprofiten bé els materials no estructurats en la dinàmica de l'aula?, hi ha en algun moment que l'espai o materials no estructurats limiti les accions dels infants?)
- Temporització del joc que fan (es destina temps suficient als espais de joc lliure amb material no estructurat, hi ha massa temps? Quina és la posició de la mestra respecte a aquests moments de joc lliure, els allarga o els escurça?)

- **Observació de les relacions i el clima en l'espai**

- Rol dels infants – relacions entre ells (com es comporten els infants?; utilitzen els materials segons com els han organitzat els adults?; donen un altre ús diferent en els materials, mal ús dels materials, etc.)
- Rol del docent (si hi intervé, com ho fa?; quin és el seu paper dins de l'aula en el joc lliure?...)
- Relació entre alumnat – docent (com l'adult es relaciona amb els infants, juga amb ells, amb quin to de veu es dirigeix cap a ells, fomenta els aprenentatges a partir del joc, els fa reflexionar...)
- Clima a l'aula (hi ha un bon ambient, el clima és distès i agradable...)

- **Altres observacions**

Fotos: de l'espai, el material, de les relacions dels infants amb l'espai, amb iguals, amb el docent, etc.

Diari de camp: explicació diària i detallada de les sessions, activitats, sensacions i percepcions que tinc al llarg de la sessió observada, inquietuds, preguntes per reflexionar sobre una idea concreta, etc.

1.2. Observació grup d'infants 1

Dia: Dimarts 9 de febrer de 2021

Hora: 9:00 a les 11:30

Mestra: Agnès (Tutora)

Júlia – investigadora (ajudant)

Grup: 2 – 3 anys (Entre 24 i 36 mesos)

Espai: Aula

• Observació de l'espai i els materials

○ Descripció del joc o activitat que estan fent amb material no estructurat

Amb els tubs de plàstic cilíndrics, l'A. i en Ll. els col·loquen un sobre de l'altre, sembla que fan torres. A l'enfilel-los en algun moment els tubs no casen entre ells, i els giren de manera que quedin ben col·locats. Els enfilel fins que ja no hi arriben, quan no poden col·locar-ne més decideixen tirar-ho i tornar a repetir el procés d'enfilel-los un sobre de l'altre. Quan els hi cau, un d'ells se'l col·loca a la cara i observa a l'altre a través del tub, es diuen *Hola*, un d'ells també se'l col·loca a la boca, parla i crida perquè l'altre el miri i també ho faci.

Després decideixen continuar enfilel els maons, també un sobre de l'altre, en aquest cas els maons al ser rectangulars els dona la possibilitat de fer les torres pel costat més ample o pel més estret. Ells ho fan pel costat estret, i els enfilel un sobre de l'altre, segueixen la mateixa seqüència que amb els tubs de plàstic, quan no en poden enfilel més, els tiren. L'A. quan cauen diu *Ohhh!*, al cap d'una estona decideixen enfilel-se sobre d'un moble que tenen i fan la mateixa seqüència però ara enfilelats sobre del moble, un d'ells baixa i puja del moble per recollir els maons que hi ha a terra i li passa a l'altre perquè els vagi enfilel. Quan ja no enfilel més maons, l'A. salta al costat de la torre.

La N. també juga amb els maons, està al meu costat i demana *Vull fer un pont*, agafa dos maons, els col·loca de manera vertical i en col·loca un a sobre de manera horitzontal, en Ll. agafa un cotxe i el fa passar per sobre. En B. agafa els maons, i els col·loca a terra, un davant de l'altre sense cap espai entre els maons, sembla que faci una fila, *un tren* diu la N.

Al seu costat, l'A. juga amb el minimón dels animals, on hi ha una torre feta de fusta amb alguns animals de plàstic, agafa un dels animals i l'acosta a l'herba sintètica del minimón, simulant que l'animal es menja l'herba, també el fa pujar per les escales de la torre de fusta. L'infant observat parla però són poques les paraules que s'entenen.

○ Aprenentatges que es fomenten a partir del joc

A través de les propostes de l'espai, es promou la socialització entre els infants, perquè els dona la possibilitat que juguin de manera solitària o també que puguin interactuar i jugar conjuntament amb els seus companys i companyes. També hi ha propostes que promouen el joc lliure, sigui amb un material específic o inespecífic.

Dins dels aprenentatges motrius, quan fan les torres estan aprenent a fer equilibris, que s'aguantin entre les diferents peces, i al mateix temps el fet de tirar-los suposa per ells la possibilitat de tornar-ho a refer. Al fer torres aquests infants treballen l'atenció i precisió de col·locar els materials de manera seguida per formar un conjunt.

Dins dels aprenentatges cognitius, molts dels infants desenvolupament un joc simbòlic durant l'observació, per exemple quan en LL. fa passar el cotxe per sobre el pont o quan la N. es refereix a la construcció d'en B. com un tren. Quan l'A. juga a fer menjar herba als animals està desenvolupament un joc simbòlic amb la interacció que fa entre els materials. A través dels jocs també s'observa la utilització del llenguatge comunicatiu entre els infants, en LL. li diu a l'A. *fem torres?*, l'altre li respon col·locant un tub sobre de l'altre.

Dins dels aprenentatges afectius i socials, els infants estan aprenent a compartir els materials de l'aula, durant l'observació s'escolta diverses vegades la frase *és meu*, o quan volen realitzar una acció ells sols, demanen als altres companys o a la mestra que ho volen fer ells sols a través de dir *jo sol*. Estan aprenent a compartir, un llarg procés que demana mediació de la mestra o dels mateixos infants per acabar decidint qui es queda aquella cosa.

○ Materials no estructurats en particular

- 12 maons de goma eva
- El mínim dels animals conté: la torre de fusta de 3 pisos, herba sintètica, entre 10 i 12 animals de plàstic i 6 nins de fusta.
- 9 tubs de plàstic (tubs de fil de cosir a l'engròs)
- 8 tubs de cartró
- 1 torre de fusta de 3 pisos
- 2 trossos d'herba sintètica (20x20 cm)
- 10 animals de plàstic (lleons, tigres, elefants, hipopòtams, cavalls...)

Els materials de l'aula, excepte els animals i els tubs de plàstic, són materials naturals i del dia a dia dels infants. Els maons simulen la forma d'uns maons reals, tot i que són de goma eva i pesen poc.

Els materials es presenten a través d'una provocació de joc que fa l'adult, sigui col·locant els tubs tots drets o fent una torre amb els maons, els infants acostumen a desfer aquella construcció primera per després desenvolupar el seu propi joc o construcció. Durant l'observació, es pot veure com durant repetides vegades, els infants a l'acabar la seva construcció, la desfan o la tiren per poder tornar-ho a fer.

Amb tots els materials de l'aula es promou el joc lliure, perquè són els infants que decideixen que volen fer amb aquells materials i de quina manera els volen utilitzar o manipular. Si l'infant ho demana, se'l pot acompanyar o suggerir alguna activitat, però finalment, acaben decidint ells el joc que desenvolupen.

- Organització de l'espai

L'aula està repartida en diferents espais o racons, amb algunes propostes de joc. L'espai central està ocupat per dues taules rodones amb cadires per cadascun dels infants, al seu voltant hi ha mobles a la mida dels infants, on cadascun té estanteries amb materials de joc. També té dos armaris més grossos on estan guardats altres materials o jocs, aquests però els infants no hi tenen accés. A través de la col·locació dels mobles, l'aula queda dividida en diferents espais més concrets i íntims. Un d'ells és el racó de joc simbòlic: amb una butaca, una estanteria, un estenedor i un llit a la seva mida.

A l'entrada de l'aula hi ha una part de la paret amb un mirall a l'altura dels infants i una taula petita on hi ha alguna proposta de joc. Al seu costat hi ha una taula d'experimentació una petita tarima on hi ha algun material per jugar. A l'altre costat hi ha una catifa i una tarima més alta i gran, on els infants acostumen a fer-hi construccions o saltar des d'allà. Al final de l'aula hi ha un gran finestral amb una porta que dona accés al pati de l'escola. En les fotografies que adjunto al final de la graella es poden observar cadascun dels elements que formen l'espai.

Cada espai té uns materials concrets, és a dir, en l'espai de joc simbòlic hi ha per exemple nines o raspalls, normalment cada espai té uns materials concrets, que estan col·locats o guardats allà, els infants però els utilitzen en qualsevol espai. El racó del joc simbòlic ocupa un gran espai de l'aula, i els infants utilitzen els seus materials per tota l'aula, els agafen i els porten a les seves mans, un cop hi ha jugat, el deixen en un altre lloc i no on tocaria guardar-lo.

Quan els infants estan dinant o berenant, la mestra s'encarrega de col·locar de manera endreçada els materials, intenta deixar-los com se'ls han trobat els infants quan han arribat a l'aula al matí.

Si més no es busca que els materials ofereixen una nova possibilitat de joc als infants. A vegades, la mestra compta amb la col·laboració dels infants per endreçar-ho.

- Canvis o limitacions que pot presentar l'espai i els materials no estructurats

L'aula és un espai gran però poc delimitat, tot i que hi ha diversos racons, els infants no saben on jugar, sinó que es busquen el seu propi espai, sigui el lloc que sigui. El material no estructurat hi és bastant present, hi juguen molt; en el cas dels nins, no els han conegut amb el simbolisme o funció de persones i els utilitzen per a altres jocs, com per fer sèries o construccions. En la tarima més alta, que acostumen a fer-la servir per pujar i baixar o saltar, a vegades si hi ha algun material a sobre, l'aparten, el tiren a terra i això els limita per poder saltar a la catifa que tenen col·locada a sota.

- Temporització del joc que fan

Durant el dia, quan no està pensada de fer alguna activitat concreta, els infants tenen diverses estones de joc lliure. Des que arriben al matí fins a l'hora d'esmorzar, i després un cop esmorzats si no hi ha cap activitat tenen fins a l'hora de dinar. En el dia observat, després de fer una proposta amb les safates d'experimentació, decideixen jugar amb materials no estructurats fins a l'hora de dinar. La mestra es mostra pendent dels seus jocs però es dedica a rentar mans i que alguns infants facin pipi abans de dinar.

Quan arriba l'hora de començar a dinar, alguns infants de seguida s'asseuen a la cadira esperant el dinar, d'altres sembla que els costa deixar el joc que estan fent i segueixen jugant fins que la mestra els indica que és hora de dinar i els demana que s'asseguin.

- **Observació de les relacions i el clima en l'espai**

- Rol dels infants – relacions entre ells

A través dels jocs que fan s'observen moltes discussions i baralles per compartir els objectes, s'escolta diverses vegades la frase *és meu* on l'altre contesta *no, és meu* i aquí comença el diàleg i "l'estira-arronsa" per saber qui es queda aquell objecte.

La tipologia de joc que desenvolupen els infants és un joc individual, on cada infant juga sol amb els materials, també observo algun infant que realitza un joc més d'espectador i que es fixa en el joc que fan els altres, a vegades busquen poder participar en el joc dels altres. Hi ha el cas de l'A. i en LL. on fan un joc compartir al fer les construccions de manera conjunta i amb la col·laboració d'un amb l'altre. Un dels infants, quan no se li deixa un material o els altres no el volen compartir amb ell, llença o pica amb els materials contra ells.

La presentació dels materials acostuma a ser sempre la mateixa, però els infants no col·loquen els materials com la mestra els hi ha preparat anteriorment, però al ser un material no estructurat cada infant dona un ús diferent als materials. Aquests materials estan per tota la classe, durant l'observació alguns infants no respecten els jocs dels altres, si els treuen la peça o objecte que tenen s'enfaden i busquen que l'altre els hi torni.

- Rol del docent – relació amb els infants

Quan la mestra està pendent del seu joc, els infants busquen la seva atenció, s'asseuen o la busquen perquè participi en el seu joc. El joc lliure apareix quan la mestra està ocupada o no hi és, perquè sinó busquen que estiguin per ells i desatenen el joc que fan. Potencia les seves creacions i jocs amb comentaris que mostren la seva atenció cap a ells, com *oh que maco!* o quan un infant realitza alguna tasca que es pot considerar perillosa diu *Atenció o Vigila*.

La mestra està amb ells i per ells, els tracta i parla amb un to molt tranquil, celebrant les seves fites. Els crida l'atenció quan fan alguna acció que pot perjudicar els altres infants o que fan "malament", o també si piquen amb algun material que es pot fer malbé.

En les estones lliures, no fomenta el joc però ho té en compte i els observa de manera distant. No ho fa si està ocupada amb algun altre infant.

- Clima a l'aula

El clima de l'aula és distès i agradable, canvia quan la mestra crida l'atenció algun altre infant que es comporta de manera errònia. Aquest clima es trenca si hi ha alguns infants que es barallin o es piquin entre ells. Hi ha un mal ambient fins que la mestra intervé o entre ells aconseguen solucionar-ho.

- **Altres observacions**

- Fotos: racons o espais més concrets de l'aula i propostes de joc.
- Diari de camp: explicació subjectiva i detallada de les sessions, activitats, percepcions i sentiments al llarg de l'observació, curiositats i sensacions sobre accions ocorregudes durant la sessió...

1.3. Observació grup d'infants 2

Dia: Dimecres 10 de febrer de 2021

Hora: 9:30 a les 10:00 i de les 11:00 a les 11:30

Mestra: Agnès (Tutora)

Júlia – investigadora (ajudant)

Grup: 2 – 3 anys (petits)

Espai: Aula

- **Observació de l'espai i els materials**

- Descripció del joc o activitat que estan fent amb material no estructurat

En el mínim dels animals s'hi ha afegit nins de fusta, els agafen i se'ls posen a la boca, diuen que són gelats: *mira de maduixa* i el llepen. En una de les propostes de l'aula s'hi ha afegit macarrons crus, en P. agafa un elefant i un macarró, els acosta i diu *mira, estan menjant*. Amb els mateixos macarrons, en P. se'ls vol posar a la boca, l'O. li recorda: *no són per menjar, són per jugar*, expressió que ha escoltat prèviament, dita per la mestra. En P. els agafa tots amb la mà, i els posa sobre d'una safata fent espai entre un macarró i un altre.

Amb els maons de goma eva, en B. torna a repetir l'acció de col·locar els maons, un darrere l'altre. En LL. diu *Oh un ten!* i amb la N. hi passen per sobre, mentre en B. els observa, i un cop han passat, refà la fila dels maons. L'espai en el qual juguen amb els maons està a prop del mínim dels animals, entre ells agafen alguns animals i els col·loquen en els forats dels maons, alguns hi caven, d'altres no. Amb els animals restants, els treuen del mínim i els deixen tots fora d'aquest.

Amb els tubs de cartró, la N. se'n posa un a cada braç, va amb els braços oberts, i quan els vol tancar no pot, se'ls treu. I hi posa la mà a dins. Juntament amb els tubs de plàstic, estan a sobre de la tarima, alguns dels infants volen saltar des d'allà, en comptes de tirar-los a terra, els van agafant de manera minuciosa i els deixen a terra, col·locats tots de costat. En LL., l'A. i l'A. sembla que fan torres amb els tubs de plàstic, n'arriben a posar 4 de seguits. L'A. quan vol col·locar el tercer exclama *Ah! No arribo*, els tira amb la mà i tornen tots a fer una altra torre.

○ Aprenentatges que es fomenten a partir del joc

A través de les propostes de l'espai, es busca que els infants socialitzin entre ells, que si volen puguin fer un joc compartit amb un dels altres infants. Com l'altre dia, hi trobem propostes que promouen el joc lliure, ja sigui amb un material o jocs estructurat o amb materials no estructurats.

Dins dels aprenentatges motrius, el joc que fa la N. dels tubs als braços, s'adona que sí els té posats no els pot tancar, i que per tant si els treu, si que els podrà tancar. Amb les torres treballen l'equilibri, tant el de mantenir les torres rectes i que no els hi caigui, com també el seu propi equilibri, quan un d'ells s'ha d'aixecar i posar-se de puntetes per arribar a col·locar un dels tubs. Quan fan "un tren" amb els maons, els col·loca tots seguits sense cap espai, seguint l'esquema d'acció pràctica de posició.

Dins dels aprenentatges cognitius, desenvolupen un joc simbòlic quan fan l'acció de donar-los-hi macarrons als animals per menjar. Treballen l'aspecte de tenir paciència quan necessiten concentració i precisió per fer la torre. Dins dels aspectes lingüístics, la comunicació entre ells és primordial quan realitzen algun joc compartit. O també quan volen fer arribar un missatge a un altre infant, com l'exemple que diu l'O. a en P. sobre menjar-se els macarrons: *no són per menjar, són per jugar*. És important també l'escolta activa que s'observa quan repeteixen allò que han sentit dir a la mestra.

Dins dels aprenentatges afectius i socials, els infants comparteixen un joc i un material, per tant cal una ben entesa perquè no hi hagi malentesos. També treballen l'ajuda mútua quan realitzen una tasca conjunta com la de fer les torres. En aquesta observació apareix un diàleg entre els 3 infants que fan les torres, quan un d'ells vol tirar la torre i l'altre respon que NO, això significa que han de prendre entre ells la decisió de si la tiren o no, que finalment acaba sent la de tirar la torre per tornar-la a fer. Un aspecte que observo durant aquesta sessió és també la frustració, quan en LL. i la N. passen per sobre del tren d'en B., aquest pot reaccionar de dues maneres, enfadant-se perquè li han destrossat la seva construcció o bé tornant-la a fer, al final després de tenir aquest sentiment de frustració decideix tornar-la a refer.

○ Materials no estructurats en particular

Els materials utilitzats per aquest dia són els mateixos que s'utilitzen durant l'últim dia observat, l'única diferència és que es proposa o es dona més importància en els tubs de plàstic i cartró durant el dia observat. Els materials són els següents:

- 12 maons de goma eva
- El mínim dels animals conté: la torre de fusta de 3 pisos, herba sintètica, entre 10 i 12 animals de plàstic i 6 nins de fusta.
- 9 tubs de plàstic (tubs de fil de cosir a l'engròs)
- 8 tubs de cartró
- 1 torre de fusta de 3 pisos
- 2 trossos d'herba sintètica (20x20 cm)
- 10 animals de plàstic (lleons, tigres, elefants, hipopòtams, cavalls...)

En aquest cas, el material nou afegit són els macarrons crus, se n'utilitza una vintena aproximadament tot i que al final del dia n'acaben sent la meitat perquè acaben per l'aula o bé aixafats.

L'aspecte a destacar, respecte als materials, és que he observat que durant l'estona de joc utilitzen molts materials i variats, però que això no comporta que després els recullin o els deixin al seu espai corresponent. Només passa si la mestra o investigadora insisteix o posa de manifest que s'han de recollir aquelles materials i els indica a quin espai.

Les característiques i presentació dels materials a l'aula continua essent la mateixa que el dia anterior observat. A través dels materials de l'aula es promou el joc lliure, perquè són els infants que decideixen què volen fer amb aquells materials i de quina manera els volen utilitzar o manipular. Si l'infant ho demana, se'l pot acompanyar o suggerir alguna activitat, però finalment, acaben decidint ells el joc que desenvolupen.

○ Organització de l'espai

L'organització de l'espai continua sent la mateixa que l'últim dia observat, repartida en diferents espais i racons amb les seves propostes o materials. Durant aquesta observació, els infants juguen en els diferents espais de l'aula, en un dels casos, juguen i corren a prop dels espais on hi ha els materials, però no en fan cas. Com el dia anterior, tots els materials apareixen a tots els espais, van d'un espai a un altre.

- Canvis o limitacions que pot presentar l'espai i els materials no estructurats

Durant aquest dia hi ha poca observació pel que fa als canvis o limitacions a l'espai i els materials no estructurats perquè fem una sortida a l'entorn. L'única observació és que els infants juguen per tots els espais amb tots els tipus de materials sense que hi hagi una limitació de jugar amb un tipus de material en un espai o racó concret.

- Temporització del joc que fan

L'observació s'ha realitzat en un horari més tard perquè els infants no es mostren interessats pels materials i decideixen asseure's i descansar al costat de la mestra i investigadora. Els racons es mantenen igual tal com els ha preparat la mestra, però quan comencen a jugar, en poc temps apareixen tots els materials barrejats i tirats per terra.

Abans d'esmorzar, en P. vol seguir jugant, la mestra li suggereix si pot deixar el que està fent per anar a esmorzar, en aquest moment en P. agafa els materials amb els quals està jugant i fa l'acció de recollir-los. Un gest estrany que encara no havia observat a l'aula, la mestra deixa que reculli al seu ritme i que després s'assegui a taula per esmorzar.

Fem una sortida a l'entorn, i per tant el temps d'observació es veu limitat per les estones de joc d'abans i després de la sortida, durant aquest dia els infants no mostren gaire interès pels materials ni estan molta estona jugant.

- **Observació de les relacions i el clima en l'espai**

- Rol dels infants – relacions entre ells

Durant aquesta observació, veig molta cooperació entre els infants en el joc, sobretot quan fan les torres. Desenvolupen un joc compartit, però sobretot és conjunt perquè es busquen i es necessiten els uns i els altres.

La N. es fixa en un dels infants i pregunta: *Què fa en LL.?*, això vol dir que l'etapa d'egocentrisme típica d'aquesta edat, deixa pas a una observació o preocupació d'un infant per un altre, prestant atenció a l'acció o joc que fa. En l'acció observada de donar menjar als animals de plàstic amb els macarrons crus, l'infant sembla preocupat i atent perquè els animals mengin.

S'observa un bon ambient pel que fa al tracte entre els diferents infants, només es veu partit quan un d'ells molesta o fa malbé el joc de l'altre. Per exemple, quan els infants passen per sobre del "tren" de l'altre infant, aquest obté per observar-los i no per enfadar-se amb ells.

- Rol del docent – relació amb els infants

La mestra es mostra atenta amb els jocs i accions que fan els infants però els deixa molta llibertat perquè puguin jugar de manera lliure, amb la premissa sempre present de no picar o fer mal als companys i companyes. En algun moment, un dels infants pica a un altre infant, la mestra dialoga amb l'infant per dir-li que no fa falta picar amb aquell objecte als altres infants. Si la mestra s'asseu a terra o s'acosta a uns infants que juguen, aquests deixen el seu joc per estar per ella i sobretot per asseure's a la seva falda. L'únic a destacar durant l'observació és la repetició de la frase: *Macarrons a la boca no, són per jugar*, amb relació al joc que fan els infants amb els macarrons, els quals molts se l'emporten a la boca i se'ls acaben menjant. Observa als infants jugar de manera distant, mentre realitza altres tasques com asseure a fer pipis als infants o rentar mans.

- Clima a l'aula

El clima a l'aula és tranquil, els infants es mostren "desganats" amb el joc, estan més pendents de l'adult i no juguen gaire, però amb el que els hi agrada o mostren interès no hi deixen de jugar.

- **Altres observacions**

- Fotos: racons o espais més concrets de l'aula i propostes de joc.
- Diari de camp: explicació subjectiva i detallada de les sessions, activitats, percepcions i sentiments al llarg de l'observació, curiositats i sensacions sobre accions ocorregudes durant la sessió...

1.4. Observació grup d'infants 3

Dia: Dijous 11 de febrer de 2021

Hora: 9:00 a les 10:00

Mestra: Agnès (Tutora)

Júlia – investigadora (ajudant)

Grup: 2 – 3 anys (petits)

Espai: Aula

- **Observació de l'espai i els materials**

- Descripció del joc o activitat que estan fent amb material no estructurat

En el mínim dels animals, a l'acostar-se carnestoltes hi col·loquem serpentines, un dels infants agafen un dels nins i l'amaguen, després separen les serpentines com si el busquessin, i quan el troben diu: *aquí està!* i riuen. L'A. agafa els tubs de plàstic juntament amb els animals del mínim, estableix un diàleg amb ell mateix dient: *poso a dins*, i així fa amb els diferents tubs i els animals. Un cop té col·locats els animals a dins del tub, el fa girar i observa com l'animal també gira amb el tub, obre els ulls quan ho veu. Com amb els altres dies observats, l'A. i en LL. tornen a fer torres amb els tubs a sobre de la tarima.

Avui els hi deixem un joc de peces de diferents colors i formes, la majoria dels infants hi juguen a terra, cadascú s'agafa unes quantes peces per ell sol, l'A. les col·loca una sobre de l'altre, fent una construcció. Quan s'acaba l'estona de joc, se'ls demana que les recullin, la majoria no ho fa, però l'A. recull gairebé totes les peces, primer les seves i després les dels altres companys i companyes. En una caixa on hi ha diversos elements per disfressar-se, en B. posa la caixa a terra, que estava abans sobre la taula, col·loca totes les peces de disfresses sobre la taula, i després es posa dempeus sobre la caixa iriu. Un altre infant, amb la mateixa caixa, hi col·loca tot de materials variats de tota l'aula, es mostra entretingut en la seva tasca.

En unes safates on el fons és un mirall, hi ha diversos cubs de fusta amb lletres i dibuixos, en LL. fa una construcció d'uns cubs sobre de l'altre, en aquest cas només col·loca un sol cub sobre d'un altre. Amb la mateixa safata, un dels infants agafa totes les peces i les deixa sobre la taula, no hi ha cap dins la safata, la col·loca de manera vertical i diu: *mira és una tele*, fent referència al mirall.

○ Aprenentatges que es fomenten a partir del joc

Com en els altres dies observats, les propostes de joc de l'aula estan pensades perquè els infants es socialitzin, comparteixin i juguin de manera lliure, sols o acompanyats, amb tot tipus de materials, siguin més específics o més inespecífics.

Dins dels aprenentatges motrius, es repeteix l'acció d'omplir i buidar diverses vegades, en el cas de quan en B. treu tot d'elements per disfressar-se, també el fet de posar-s'hi ell a dins, suposa la coordinació dels peus per entrar a dins la caixa, en aquest cas no necessita ajuda de ningú. Un altre aprenentatge és també el fet de col·locar les peces una sobre de l'altre de manera que no caiguin, fent equilibri, i tornar-les a col·locar si els és necessari. A l'hora de fer construccions, es fixen en la composició que fan les diferents peces i seleccionen aquelles, col·locant-les amb cura perquè s'aguantin.

Dins dels aprenentatges cognitius, observo molt diàleg entre els infants i el seu joc, aquesta vegada realitzen un joc bastant compartit, que no vol dir que sigui conjunt, busquen la companyia de l'altre però sense jugar de manera conjunta. Apareix l'aspecte de la representació mental de l'objecte o persona amagada, amb la repetició d'amagar el nin en les serpentes i sorprendre's quan el troben, quan l'amaguen, ells mateixos diuen: *on és el nino?*, en aquest cas són conscients que l'han amagat però s'ho pregunten per després buscar-lo i respondre: *aquí està!* L'acció de recollir implica que tot el grup entengui el que s'ha de fer, en aquest cas alguns no fan cas del missatge que diu l'educadora, però en el cas de l'A. entén el que s'ha de fer i s'hi posa al mateix moment, demana que li agunti el cubell on van totes les peces mentre ella les hi va tirant. A nivell lingüístic, apareix molt diàleg entre els infants mentre desenvolupen un clar joc simbòlic amb els animals del mínimón.

Dins dels aprenentatges afectius i socials, els infants mostren certa reticència a compartir els materials i les peces amb els altres, es repeteix unes quantes vegades: *és meva o és meu això*. Durant aquesta observació, un dels infants rebutja a un altre quan aquest és col·loca al seu costat per jugar, la intenció és que puguin compartir espai, però quan se li acosta i se li demana si deixa que l'altre estigui al seu costat, respon: *no vull*, per tant cal tenir en compte que els infants tinguin el seu espai propi i se'ls hi respecti.

○ Materials no estructurats en particular

Els materials utilitzats continuen sent els mateixos que els altres dies, en aquest cas però se n'hi afegeixen d'altres com els cubs de fusta, les peces de construcció, les safates i una caixa groga.

En aquest cas, els materials que apareixen en la caixa groga, explicat anteriorment, són objectes del racó de joc simbòlic, cotxes de joguina.

Durant aquesta observació, em fixo que els nins no els interessen, i que el que fan quan se'l troben en el mínim dels animals és apartar-ho fora de la safata i jugar amb els animals.

Els materials ja utilitzats són:

- El mínim dels animals conté: la torre de fusta de 3 pisos, herba sintètica, entre 10 i 12 animals de plàstic i 6 nins de fusta.
- 9 tubs de plàstic (tubs de fil de cosir a l'engròs)
- 8 tubs de cartró
- 1 torre de fusta de 3 pisos
- 2 trossos d'herba sintètica (20x20 cm)
- 10 animals de plàstic (lleons, tigres, elefants, hipopòtams, cavalls...)
- 50 peces, aproximadament, de fusta de colors de diferents formes per fer construccions

A l'hora de col·locar els tubs de plàstic a l'aula com a proposta de joc, es valora amb la mestra de col·locar-los de manera diferent, en aquest cas horitzontal, per veure si realitzen un altre tipus de joc amb aquelles peces.

○ Organització de l'espai, canvis o limitacions que presenten l'espai i els materials no estructurats

L'organització de l'espai continua sent la mateixa que els altres dies observats, varia la col·locació dels materials en el mateix espai. Els infants continuen utilitzant tot l'espai per poder jugar, amb tota mena de materials, durant l'observació hi ha canvis de materials d'un lloc a un altre constantment.

Un dels canvis de l'espai és el canvi d'ubicació dels mobles a mida, es poden veure altres elements que anteriorment no es veien, i els infants responen de manera positiva perquè comencen a jugar en altre espai i amb altres materials que anteriorment passaven desapercebuts per la col·locació dels mobles.

Pel que fa a l'agrupament dels infants dins de l'espai, estan molt dispersos, cadascú juga en llocs diferents; a excepció de quan juguen amb les peces de construcció, al haver-n'hi poques i ser petites, la majoria juguen en el mateix lloc.

- Temporització del joc que fan

Avui hi ha menys estona de joc, només els puc observar durant una hora, perquè després fem la rebuda del rei Carnestoltes, i cal recollir la classe per poder sortir a fora. El fet que també hi hagi menys observació és perquè obtinc el rol docent durant una bona estona del matí, la mestra marxa per fer els preparatius per la festa. El fet de demanar-los que recullin, suposa delimitar també l'estona de joc, tot i que els moments de joc són més curts perquè busquen la meva atenció. Quan arriba el moment de recollida, alguns d'ells al moment es posen a recollir i d'altres continuen jugant, cal insistir perquè tots acabin recollint i donem l'estona de joc lliure per acabada.

- **Observació de les relacions i el clima en l'espai**

- Rol dels infants – relacions entre ells

Durant l'observació, veig molts moments on els infants estan aprenent a compartir, alguns responen de manera positiva i cedeixen aquell material a l'altre infant, i d'altres que responen de manera negativa i li neguen aquell material a l'altre infant. Apareix un joc entre ells de dir el nom de l'infant i el NO després, com si no volguessin estar amb ell, la mestra o els mateixos infants responen amb el nom d'aquell infant i el SI després, cal repetir-ho varies vegades per evitar que l'altre infant es pugui sentir desplaçat.

En aquest cas, els infants comparteixen el material, però no el joc, és a dir, realitzen un joc compartit sense ser conjunt, cadascú té el què vol i ho reclama com a seu, realitzant el seu propi joc; en alguns casos però es convida a un altre company o companya a jugar-hi, després sí que comparteixen les peces, però primer el conviden dient: (*nom infant*) *jugar? o vols jugar amb mi?* Altres infants prenen les peces sense demanar-ho, responen de manera negativa aquell infant el qual hi jugava, cal la intervenció de la mestra per fer entendre a l'infant que ha pres el material, que primer cal demanar-lo si es vol fer servir.

Durant aquesta sessió, s'observa que entre els infants també es comuniquen de manera majoritària a través del joc simbòlic que desenvolupen.

- Rol del docent – relació amb els infants

Durant l'observació, la investigadora passa a obtenir el rol docent per la manca de la mestra durant una estona. Això fa que hi hagi menys observació i que hagi d'estar més pendent per altres tasques i necessitats dels infants.

Això possibilita que pugui observar més la interacció i les dinàmiques entre ells i elles, i també poder ser el referent que intervé en els conflictes que s'originen entre els infants.

- Clima a l'aula

El clima a l'aula és frenètic, els infants saben que arriba aquest dia el Carnestoltes i això els fa estar més nerviosos, dispersos i tenir més energia.

- **Altres observacions**

- Fotos: racons o espais més concrets de l'aula i propostes de joc.
- Diari de camp: explicació subjectiva i detallada de les sessions, activitats, percepcions i sentiments al llarg de l'observació, curiositats i sensacions sobre accions ocorregudes durant la sessió...

1.5. Observació grup d'infants 4

Dia: Divendres 12 de febrer de 2021

Hora: 9:00 a les 11:30

Mestra: Agnès (Tutora)

Júlia – investigadora (ajudant)

Grup: 2 – 3 anys (petits)

Espai: Aula

• Observació de l'espai i els materials

○ Descripció del joc o activitat que estan fent amb material no estructurat

A sobre de la tarima, l'O. fa construccions des de dalt diu: *dona'm* referint-se als tubs, els hi passo i els va col·locant un sobre de l'altell. Després els enretira tots a terra, els posa de manera horitzontal, i intenta asseure-s'hi, cau, tot i això els torna a col·locar com estaven anteriorment i torna a provar d'asseure-s'hi, ho fa varies vegades. Els tubs entre ells rodolen i cau amb el cul a terra, torna a agafar els tubs i continua fent construccions.

L'A. també fa construccions amb els tubs, però després agafa un dels nins i el fa passar per dins, per sobre i pel costat dels tubs, imita l'acció de caminar amb els nins.

En el mínim dels animals, en P. fa moure els animals per la torre, diu *mira quina boca més grossa*, referint-se a l'hipopòtam. Després posa la boca de l'hipopòtam fent veure que es menja la torre, repeteix el so de *nyam, nyam, nyam*.

Després l'A, agafa alguns dels animals i el posa dins de la panera on hi ha pinyes, l'agafa per les nanses i ho transporta per la classe, després les tira totes a terra, abans però amb l'ajuda de la mestra que li demana si ho pot recollir, les agafa i les col·loca a dins de la panera. Al cap d'una estona ho torna a repetir, i també les torna a recollir.

○ Aprenentatges que es fomenten a partir del joc

L'organització i el disseny de les propostes de l'espai a l'aula possibiliten, si els infants volen, la socialització entre ells, la majoria dels materials són creats amb una finalitat oberta, perquè tinguin la possibilitat de desenvolupar un joc totalment lliure, sols o acompanyats, i que també si volen puguin observar el joc de l'altre.

Dins dels aprenentatges motrius, durant els dies observats he pogut comprovar que els infants són molt propensos a fer construccions, sobretot amb els tubs de plàstic, que al col·locar-ne tres o quatre de manera vertical sembla que per ells suposa una construcció molt alta.

Per fer això treballen el saber fer equilibris, i també fixar-se quan una peça no casa amb l'altre, potser està del revés i cal girar-la per col·locar-la bé. Suposa posar-hi tota la seva concentració i mantenir l'equilibri perquè els tubs s'enfilin i puguin fer la seva construcció. Dins dels aprenentatges cognitius, els infants continuen realitzant molt joc simbòlic mentre juguen, sobretot en el mínim amb els animals, els mouen i realitzen un diàleg amb ells "donant-los-hi vida" i realitzant una acció com és menjar a través d'ells. Durant aquesta observació, molts dels infants es queden a prop d'altres que desenvolupen un joc conjunt, observant-los i fixant-se en el que fan, realitzen doncs un joc d'espectador i aventurant-se a interaccionar amb ells volen jugar al que els altres juguen. L'acció d'omplir – buidar, tirar i recollir suposa als infants la repetició d'un mateix procés i comença a entendre que significa el dins i el fora. A nivell lingüístic, observo petits diàlegs entre els infants, un d'ells passa el tub de plàstic a l'altre i aquest respon *poso aquí?*, al que l'altre desxifrant el que li diu l'altre respon que Sí.

Dins dels aprenentatges afectius i socials, no he pogut observar gaires aspectes però sí quan un dels infants ha de recollir respon NO a la mestra, per després acabar-ho fent, doncs entenen la directriu i portant-la a terme, encara que suposi una petita frustració per ells. La interacció i joc entre els infants també suposa una acceptació un de l'altre i de donar la possibilitat que desenvolupin un joc compartit i conjunt.

○ Materials no estructurats en particular

Els materials utilitzats per aquest dia són els mateixos que s'utilitzen durant l'últim dia observat, l'única diferència és que es proposa o es dona més importància en els tubs de plàstic i el mínim dels animals amb tot el que inclou, animals i la torre de fusta. Els materials són els següents:

- El mínim dels animals conté: la torre de fusta de 3 pisos, 2 trossos d'herba sintètica (20x20cm), entre 10 i 12 animals de plàstic i 6 nins de fusta.
- 9 tubs de plàstic (tubs de fil de cosir a l'engròs).
- Aproximadament, unes 20 pinyes i una panera.

Durant aquesta sessió, observo molt l'esquema d'acció d'omplir – buidar, i també el de trasllat, ja que agafen els materials, no per jugar-hi sinó per moure'ls d'un lloc a un altre. Com amb els altres dies, la presentació dels materials continua sent la mateixa, només canvia si els infants realitzen alguna construcció que pot servir com a proposta de joc i es deixa perquè altres infants la representin. El que sí s'observa durant alguns moments és una mica de caos pel que fa a la barreja i escampada de materials que hi ha per l'aula, i que segurament acabarà recollint la mestra.

També hi ha molt joc que suposa que els infants utilitzen el seu propi cos, per tant el podríem considerar com un material més.

- Organització de l'espai, canvis o limitacions que presenten l'espai i els materials no estructurats

L'organització de l'espai continua sent la mateixa que els altres dies observats, varia la col·locació dels materials en el mateix espai. Amb el canvi dels mobles a mida del dia anterior, les pinyes queden més a la vista i això potencia que hi hagi més joc amb aquests elements, les tenen més al seu abast, abans quedaven tapades per una estanteria.

La catifa on hi ha la tarima dels tubs de plàstic també és un espai on desenvolupen molts dels jocs que fan, sembla còmode i hi passen molt temps asseguts mirant un conte, fent construccions amb els tubs o simplement observant el joc de l'altre.

- Temporització del joc que fan

El joc que fan és durant l'arribada, cada cop s'incorporen més infants perquè van arribant de mica en mica. Es para per esmorzar, tot i que alguns venen esmorzats i decideixen continuar jugant mentre els altres esmorzen. I l'estona de joc continua també després d'esmorzar, tot i que no durant gaire temps perquè es fa una activitat central i es trenca el joc, tot i que els infants que ja mostren signes de cansament pel que fa a l'activitat, continuen jugant amb les propostes d'aula.

Es busca que puguin tornar a l'activitat central si volen, però no se'ls força si no volen continuar.

- **Observació de les relacions i el clima en l'espai**

- Rol dels infants – relacions entre ells

Observo molta més igualtat entre els infants, amb un rol més igual, on apareixen durant l'estona de joc, molts jocs compartits i conjunts. Només queda "trencat" per algun comentari que fa un infant a un altre dient: *és meu o (nom infant) tu NO!* Un dels infants, quan un dels altres infants no volen compartir el que tenen amb ell, els agafa les peces i els hi tira de manera brusca. Els materials van canviant de lloc, i el fet que un infant no pugui tornar al joc que estava fent els suposa experimentar una mica de frustració.

- Rol del docent – relació amb els infants

Durant aquesta estona, la mestra hi és present, els acompanya però deixant-los fer. Continua passant que si la mestra s'asseu al seu costat, deixen el joc que fan per prestar-li més atenció o demanar-li que els hi expliqui un conte. Avui la mestra realitza una observació distant però present per ells.

- Clima a l'aula

L'ambient de l'aula és tranquil i agradable, durant l'estona de joc escolten música tranquil·la i això fa que hi hagi un ambient molt més distès. Al final de l'estona de joc, els infants mostren signes de cansament i gana i això fa que l'ambient sigui més enrarit.

- **Altres observacions**

- Fotos: racons o espais més concrets de l'aula i propostes de joc.
- Diari de camp: explicació subjectiva i detallada de les sessions, activitats, percepcions i sentiments al llarg de l'observació, curiositats i sensacions sobre accions ocorregudes durant la sessió...

1.6. Observació sessió 1 de la proposta d'intervenció

Dia: Dijous 18 de febrer de 2021

Hora: 10:05 – 10:20

Mestra: Júlia – investigadora

Grup: 6 infants del grup de 2 a 3 anys (petits)

Espai: Sala polivalent

- **Observació de l'espai i els materials**

- Descripció del joc o activitat que estan fent amb material no estructurat

Faig seure als infants abans d'entrar per treure's les sabates, les cortines tapen les propostes. Els hi explico que hi ha unes coses per jugar, i l'única premissa que els dono és que no poden picar ni tirar els materials als altres infants. *Sí* – responen alguns dels infants. Apartem una mica les cortines i comença l'estona de joc.

Els infants observen els materials, l'O. comença a caminar entre els materials i els altres l'imiten, sense tocar-los, alguns comencen a agafar les anelles o els nins, es van desplaçant per l'espai. Observen els materials i els espais, alguns es queden en el mateix mínim, els altres van a veure quins altres materials hi ha en els altres mínims.

En B. agafa un dels tubs de cartró, i en P. un dels pots de llet. L'O. agafa un dels arcs i em pregunta *que és això?*, la N. n'agafa un altre i també ho demana. En P. agafa un dels nins i també me l'ensenya. M'assec al seu costat, els proposo de fer construccions. L'O. amb l'arc se'l posa al coll, però veu un pot de iogurt i exclama *hi ha iogurt!* En Ll. també n'agafa un i riu. En P. agafa dos envasos de iogurt i els ajunta, els fa picar entre ells. Mentrestant, en B. col·loca les anelles sobre de l'arc, que no s'aguanten i cauen. En Ll. demana poder anar amb la mestra, però agafa un altre material per jugar i no ho torna a dir més. La N. observa als altres infants, es manté quieta fins a agafar un arc, el col·loca recta, amb un nin el fa passar per sobre de l'arc fent l'acció de caminar amb ell, després el deixa a la part més alta de l'arc. L'O. agafa un dels pots de llet i el va omplint de taps de vi, l'A. realitza la mateixa acció, després agafa un fil de llana i el desembolica. En B. agafa un dels pots, i xafa amb el peu els taps, també tomba tots els materials que estan en construcció o enfilats. L'O. continua amb un joc amb l'arc, se'l posa a la cintura, semblant un "hulahop", després també se'l posa al cap, es mira al mirall i salta, en P. l'imita.

Els pregunto si els agrada, la N. està quieta, li proposo un joc amb les anelles, m'observa. En LL. córrer per tot l'espai, repetint *tórrer, tórrer (córrer, córrer)*. L'O. fa una construcció amb els iogurts, un sobre de l'altre, l'aguanta amb la mà i córrer per la sala. En Ll. torna a fer una construcció amb els tubs de cartró, proposat per mi. Quan acaba, m'ho ensenya, dic *Ole!*, en Ll. repeteix *Ole!Ole!*, en B. ho vol tirar. La N. i en P. observen quiets el joc dels altres, en B. juga amb els pots, la N. es fixa al mirall, canta i salta, es mira el vestit que porta. L'A., en LL. i l'O. corren per la sala, s'emboliquen amb les cortines, en P. s'afegeix. Els vaig a buscar, tornem cap a dins de la sala. En P. agafa les anelles, se les posa als ulls i mira a través d'elles.

La N. agafa un dels arcs i no el deixa anar, després al veure que l'A. agafa dos arcs i col·loca dos nins a sobre, l'imita, els posa de costat, i després els posa un sobre de l'altre. En B. continua durant uns minuts, agafant taps de vi i col·locant-los a dins dels pots de llet. Després agafa un fil, se'l mira, se'l posa a la boca i el fa girar, el desenrotlla. Després aboca els taps sobre dels nins.

En LL. i l'O. obren un armari i si posen a dins, els faig sortir, no volen sortir. Es posen a córrer. La N. camina per l'espai mentre canta. L'A. fa una construcció, col·loca sobre un tronc de fusta sobre d'un altre, i després un nin. Mentre juguen jo m'assec al seu costat, es fixen amb què faig, m'observen. La N. torna a agafar un arc i un nin, i el col·loca en la part més alta, en B. vol fer l'acció de tirar-lo però no ho aconsegueix. Al seu costat l'A. també agafa un nin i dos rodets i els col·loca sobre de l'arc, no li cauen. En P. amb un dels pots de llet, se'l posa a la boca i crida, ho fa diverses vegades. Després n'agafa dos i els fa pica entre ells, fa soroll.

En B. agafa la majoria dels arcs, els col·loca tots junts i hi col·loca un nin a sobre, també una anella, però li cau, agafa dos rodets i els col·loca. Diu *Mira Júlia!* Responc amb un *Oh!*, ell aixeca les mans i somriu, *és alt, gos (gros)* repeteix. La N. veu la construcció d'en B. i hi col·loca un nin, l'O. passa pel costat i els hi tira a terra amb el peu. Em demana *Júlia, vens aquí?*, perquè pugui estar amb ell i jugar-hi. *És una torre*, fent referència a la seva construcció. Canvia els nins dels dos arcs. Amb en LL. faig que rodolin dos rodets, cap a ell, ho observa i després ho repeteix. Riu, després els torna cap a mi.

En B. torna a omplir un pot de llet amb taps de vi, després els va a tombar en un altre lloc. En P. durant uns quants minuts, volta amb ell per tota la sala.

Cap al final, molts dels infants ja no desenvolupen un joc amb el material no estructurat sinó que corren i volten per la sala, d'altres encara juguen. Decidim plegar i deixar el joc, ens tornem a posar les sabates, i deixem la primera sessió per acabada.

○ Aprenentatges que es fomenten a partir del joc

L'objectiu principal que es vol amb aquestes propostes és que aparegui un joc lliure a través del material no estructurat. Que el joc que l'infant desenvolupi no sigui condicionat pel material, però es poden fer propostes de joc per cridar l'atenció de l'infant. Per exemple, amb les torres dels tubs de cartró que hi ha a l'inici, pot ser que es sentin a trets a fer construccions. Els elements dels pots de llet i els taps de vi, potencia que hi hagi l'acció d'omplir – buidar, en cap moment indiquem quin joc ha de desenvolupar l'infant però si podem provocar idees perquè l'infant pugui desenvolupar el seu propi joc. També es busca la socialització entre els infants, poden compartir el material si volen, i sinó també tenen la possibilitat de jugar sols.

Dins dels aprenentatges sensoriomotors, els infants realitzen moltes construccions, requereix que busquin un equilibri perquè s'aguantin les peces, com per exemple col·locar un nin sobre de l'arc de fusta. Quan els hi cau la construcció, requereix que ho tornin a provar i buscar l'equilibri perquè se'ls hi aguanti. El fet que l'aula sigui grossa, encara que no sigui la intenció de les propostes, els permet córrer, moure's lliurement i fer el joc del tat a través d'amagar-se entre les cortines.

L'esquema d'omplir el pot, transportar-lo i buidar-lo en un altre lloc necessita que els infants hi participin amb tot el cos però sobretot a l'agafar-los, realitzen una pràctica de motricitat fina, fer la pinça. També apareix el joc amb l'arc més enllà d'un joc simbòlic, se'l col·loquen a la cintura o al cap, fins i tot al coll. Quan es veuen al mirall, com la N. salten i ballen mirant-se a través del mirall. Al principi, passen amb molta cura i vigilant els materials, entre ells, hi passen a un ritme lent.

Dins dels aprenentatges cognitius, les preguntes i mirades per saber inunden el principi de la sessió, per això l'O. demana *Què es això?* assenyalant l'arc. El fet de reconèixer l'envàs de iogurt suposa que tingui una imatge mental del que hi ha a dins, sense tenir-ho a davant. A través de la provocació del mínim dels nins i els troncs, es busca que els infants desenvolupin la correspondència un a un quan col·loquen un dels nins sobre del tronc o sobre de l'arc. Apareix varies vegades l'esquema d'acció de trasllat, agafen materials d'un mínim i el porten a un altre espai de la sala, i hi juguen allà. En P. descobreix la seva veu com rebot a al pot quan crida i hi canta, ho repeteix perquè s'escolta "en eco". Durant aquesta sessió hi ha molta imitació per observació per part dels infants, es fixen molt en les meves propostes durant alguns moments però també repeteix les accions que veuen dels seus companys i companyes; com per exemple en LL. quan fa rodolar els rodets després que ho hagi fet jo. Apareix també joc simbòlic, com a exemple quan la N. fa passar com si caminés un dels nins per sobre de l'arc de fusta; com també quan es col·loquen els arcs a la cintura i el fan girar.

Els infants mostren molta concentració durant el seu joc, l'A. es mostra molt concentrada quan està fent la construcció amb els arcs i els rodets i la repetició de tornar-ho a posar quan li cau, i observar-lo per veure si li cau. Pel que fa al llenguatge, repeteixen moltes expressions que dic el *ole, ole* d'en LL. També busquen l'atenció de la mestra quan volen mostrar les seves creacions: *Mira Júlia* diu en B., o quan la N. demana *Júlia vine aquí*, expressen les seves idees. La N. també reconeix el que fa quan diu *és una torre*, posa nom, per tant per ell té un significat.

Dins dels aprenentatges afectius i socials, busquen molta la meua atenció perquè interaccionin amb ells durant l'estona de joc: *mira Júlia, vens Júlia?...* A través del reconeixement per les seves propostes responen somrient, al dir *OHHH*, en B. rep la meua opinió sobre què ha fet. Apareix un sentiment de frustració per part de l'O. quan no pot aconseguir posar-se dins de l'armari que està tancat, en aquest moment destrueix i tira les creacions dels seus companys i companyes, repeteix diverses vegades *NO*, mostra signes d'enuig. Apareix també un sentiment de pertinença quan agafen algun material i se l'emporten amb ells durant una estona. Quan corrent alteren l'ambient del joc, busco reconnectar amb aquells infants a través del joc. En aquesta sessió, la mestra, la seva referent, no hi és, en LL. la troba a faltar i demana *Vull A.!*, al cap d'una estona se n'oblida i continua jugant. Mentre l'O. es dedica a tirar les construccions dels altres, la N. plora quan li tira a la seva, es resol el conflicte a través de demanar-li a l'O. que no ho tiri. Al final, els infants ja no mostren interès pels materials, alguns ho deixen, no volen jugar més, d'altres continuen jugant, però cal que pleguem tots, expliquem que ja s'ha acabat, tanquem la sessió posant-nos les sabates, com al principi que ens les hem tret, fem un petit ritual d'inici i final amb l'acció de posar-nos les sabates.

o Materials no estructurats en particular

El disseny dels tres escenaris de joc estan posats com un semicercle, cadascú disposa d'una tela que delimita l'espai de cada proposta, això no suposa un impediment perquè els infants s'hi puguin passejar i jugar-hi.

El primer escenari està compost de:

- Cilindres petits de troncs de fusta
- Nins i rodets de fusta de colors
- Anelles
- Alguns dels arcs de l'Arc de Sant Martí de la Pedagogia Waldorf.

En el segon escenari hi ha:

- Pots de llet en pols
- Taps de vi
- Pots de iogurt buits
- Tubs de cartró grans
- Pots d'alumini petits

El tercer escenari el formen:

- Cabdells de llana i fils
- Nins de fusta grans
- Pinyes
- Petxines

El disseny d'aquests tres escenaris i la selecció dels diversos tipus de materials rau en la voluntat de promoure la creativitat i imaginació dels infants per tal que es sentin atrets i motivats a jugar amb aquells materials.

Els infants desenvolupen amb els materials un joc totalment lliure, a vegades repeteixen el mateix disseny que he preparat, però la majoria de vegades les seves creacions són pensades per ells mateixos.

- o Organització de l'espai, canvis o limitacions que presenten l'espai i els materials no estructurats

L'espai on es desenvolupa la sessió és la sala polivalent, en aquest moment serveix com a dormitori, però les gandules on dormen estan recollides i apartades. Les propostes ocupen la part final de la sala, estan colades en semicercle, de manera que els infants puguin veure-ho tot des d'un mateix punt i també puguin moure's lliurement per totes elles, hi ha prou espai perquè això passi. És un espai gran, i en aquest moment desconegut pels infants, perquè no estan acostumats que sigui tan gros ni que no hi hagi les gandules, això fa que corrin i es moguin per l'aula. Per això cal que limiti l'espai de joc i els pugui mostrar algunes propostes amb els materials. Al principi els infants es concentren en un mateix lloc, observen els mínims, però després cadascú decideix col·locar-se en l'espai on se senten més còmode. Després alguns infants es mantenen a prop meu, i d'altres es mouen per l'espai, cap al final els infants estan molt dispersats per l'espai, excepte alguns d'ells que es mantenen al mateix lloc on estan.

A través de la conversa amb la mestra, comenta que pot ser que hi hagi molts materials per pocs infants que són, observo aquesta característica, per la pròxima sessió cal reduir la quantitat de materials.

- Temporització del joc que fan

El ritual d'inici i final de la sessió són necessaris per fer conscients de l'estona de joc als infants, la considerem l'activitat central del dia i per tant no limitem el temps, sinó que són els mateixos infants que decideixen l'estona de joc. En aquest cas dura aproximadament 15 minuts, alguns infants mostren signes de cansament i d'altres encara volen jugar. Al final per no deixar sols als infants, escurcem l'estona de joc perquè cal marxar tots junts cap a l'aula. Cada infant té un ritme diferent, dedica més o menys atenció al joc segons l'interès que hi tenen.

- **Observació de les relacions i el clima en l'espai**

- Rol dels infants – relacions entre ells

Durant la sessió els infants passen per diferents moments, primer hi ha un joc més individual, on observen i experimenten amb els materials. Hi ha un ambient de silenci, que després es veu interromput pels infants que descobreixen com és de gran la sala i es posen a córrer, els altres infants però es mantenen en el seu joc. En alguns moments, alguns infants no saben que fer, es queden quietes, observant als altres, fins que algun material o proposta els crida l'atenció.

El fet que hi hagi molt material, suposa que no hi hagi la necessitat de compartir-ho amb els companys i companyes, però hi ha alguns moments que els infants juguen de costat però sense la necessitat de jugar de manera conjunta.

Més endavant, un dels infants mostra signes d'enuig, el qual destrossa les creacions dels seus companys i companyes, els altres responen dient-li que NO, enfadant-se o també n'hi ha d'altres que refan la seva construcció.

El fet de ser un material no estructurat possibilita que els infants desenvolupin un joc totalment lliure, sense la necessitat de seguir unes indicacions per part de l'adult, per tant mai sabrem quin serà el resultat però cal gaudir del procés. Els materials que hi ha no suposen cap perill pels infants, poden moure'ls i experimentar-los de totes les maneres.

- Rol del docent – relació amb els infants

En aquest cas, la mestra no hi és present, per tant el rol docent recau sobre la mateixa investigadora. Abans d'entrar dono la premissa de no fer malbé ni tirar els materials als altres infants. En un primer moment deixo que els infants observin, toquin i juguin amb els primers materials que els ha cridat l'atenció.

M'assec al seu costat, sense intervenir, els observo en els seus primers jocs, alguns em busquen per ensenyar-me el què estan fent. Alguns comencen a dispersar-se, els proposo alguna idea per fer amb els materials.

Durant aquesta estona intento reconduir als infants que ja no volen jugar més i que corren per l'aula, els altres infants continuen jugant sense que hi sigui present. Després alguns dels infants demanen que estigui per ells, com per exemple la N. quan diu *Júlia, vens aquí?*, després m'assec al seu costat i els continuo observant. En alguns moments intervenc, i els infants m'observen, alguns repeteixen la mateixa acció, d'altres continuen jugant.

Un dels aspectes que hi dedico més atenció és "limitar" l'espai de joc i a intentar reconduir als infants més dispersos a jugar amb els materials, en cap més obligant-los a fer-ho, només si ells volen.

- Clima a l'aula

El clima a l'aula varia durant la sessió, primer l'ambient és tranquil quan comencen a observar i jugar amb els primers materials. Després l'ambient comença a ser més enèrgic, quan alguns infants comencen a córrer per la sala, els altres es queden parats sense saber què fer. Hi ha també un ambient de molta concentració, els infants estan pendents i dedicats a les seves construccions i creacions. Quan un dels infants s'enfada, el clima és molt més tens entre els infants perquè aquest es dedica a tirar a terra les construccions i creacions dels altres infants. Cap al final de la sessió, els infants ja no mostren interès i l'ambient és de despreocupació i de ganes de tornar a l'aula.

- **Altres observacions**

- Fotos: escenaris de joc i la seva col·locació a l'aula.
- Diari de camp: explicació subjectiva i detallada de les sessions, activitats, percepcions i sentiments al llarg de l'observació, curiositats i sensacions sobre accions ocorregudes durant la sessió...

1.7. Observació sessió 2 de la proposta d'intervenció

Dia: Dimarts 23 de febrer de 2021

Hora: 10:05 – 10:20

Mestra: Agnès (Tutora)

Júlia – investigadora

Grup: 9 infants del grup de 2 a 3 anys (petits) – Tot el grup classe

Espai: Aula

- **Observació de l'espai i els materials**

- Descripció del joc o activitat que estan fent amb material no estructurat

Abans de començar l'estona de joc, se'l dona la mateixa premissa que a la sessió 2, no picar ni tirar peces als altres infants. La mestra diu: *vinga doncs, a jugar!* L'O. és el primer a agafar un material, agafa un arc, l'A. i l'A repeteix la mateixa acció, es passegen per l'aula i entre els infants amb l'arc a la cintura. La majoria observa els materials però no hi juguen, els que han participat en la sessió 1 de seguida es posen a jugar. L'O. col·loca un dels arcs aguantat pels dos extrems, hi enfila a sobre un nin, després hi fa passar una anella, retira l'anella i hi col·loca un nin a sobre de l'altre nin, li cau. La N. observa el joc dels altres, agafa el mateix arc i el mateix nin de la sessió 1, el fa caminar per l'arc i s'asseu deixant-lo en la part més alta de l'arc. En P. també agafa un altre arc, se'l posa al cap, però en Ll. en veure'l, s'acosta a ell i diu *meu*, li agafa i se'l queda. En J. volta per l'espai amb una anella a la mà, de moment no interacciona amb ningú. L'A. agafa l'arc i el gira, queda en forma de U, s'hi asseu i es balanceja, l'O. i en Ll. l'imiten, entre tots diuen *caballito, caballito* i es balancegen. L'A. agafa unes anelles i li ensenya a la mestra *mira, mira!*, la mestra respon *OHHHH!*, ella somriu. S'interessa per un dels arcs, però la mestra respon amb un *estan ocupats* perquè estan repartits entre els diferents infants. En un costat de la tela hi ha l'A. que juga sol amb uns arcs i alguns nins, els fa baixar per l'arc, com si fos un tobogan, seguidament els fa passar per dins del tub de cartró col·locat en horitzontal.

En P. agafa una de les anelles, se la posa a l'ull, *és un pirata* diu l'O. Mentrestant en Ll. volta per l'aula amb un dels arcs a la cintura, vol voltar per tota l'aula però la mestra li recorda quin és l'espai de joc per aquestes peces, ell respon que NO, fins que la mestra va a buscar-lo i li repeteix el que ha dit, aleshores deixa l'arc i se'n va a jugar a un altre espai de l'aula. L'O. no juga amb cap element, busca algun altre infant per jugar en un altre espai de l'aula.

En B. agafa diverses anelles i se les col·loca a la mà, i després una a una se les posa de braçalet i diu: *baçalet*. L'A. agafa un dels arcs i el deixa caure a terra des d'una mica d'altura, no cau recta, el torna a posar en forma de U i es balanceja. La N. i l'A i en B. s'afegeixen, agafen un arc i també es balancegen i diuen *ziu, zau, ziu zau* mentre es mouen. L'A., encara sol, agafa algunes peces i les ajunta, parla però no s'entén cap paraula del que diu; té rodets, els posa un sobre de l'altre amb cura diu *ahhh* però després quan li cauen, mostra signes de tristesa i respon *ohhhh*. Mentrestant, l'O. agafa diferents peces i les col·loca dins d'un tub de cartró.

La mestra agafa una de les anelles i la fa girar sobre si mateixa, en P. s'ho mira, ho prova però no li surt; en J. també s'ho mira i ho prova, sí que li surt. La N. els observa i juga amb l'arc i el nin descrits anteriorment. En un costat l'A. es fixa com els rodets rodolen per terra, ho repeteix i expressa *oiaa! Ala!!! Mira, mira!!* i diu *vine, vine* i *que va, que va* mentre les fa rodar per l'aula.

Jo agafo dos nins i els col·loco sobre de dos tronquets de fusta, la N. agafa un rodet i un nin i repeteix la mateixa acció i construcció. L'A. porta diversos nins, anelles i rodets a nosaltres, fa una torre amb els rodets, la mestra li demana que en porti un altre, hi col·loca dos rodets més, continua fent la construcció. En B. mentre juga s'embolica amb la tela, *què t'has embolicat?* pregunta la mestra, respon si i s'intenta desembolicar. L'A. agafa un dels arcs i respon *toy contento* i riu, la mestra li demana *estàs content?* ell assenteix. En LL. es fixa en els arcs, agafa un dels arcs i diu *meu*, l'altre infant agafa un altre arc.

En J. agafa un dels tubs, se'l posa a la cara i saluda a la N., diu *hola!* La N. hi posa la mà i saluda. L'A. vol portar uns altres materials, la mestra li explica que no ho pot barrejar. Deixa els altres materials, es col·loca davant nostre mirant-nos. Agafa un dels tubs i es mira la N. pel forat. Se'l posa al cap i es mira al mirall. Després posa un rodet sobre el cap de la N., s'acosta a mi i em col·loca un dels tubs, no hi arriba. Busca una cadira per pujar-hi i col·locar el tub sobre el meu cap, aquest però li cau. *Ai, que cau!* diu la N., l'A. ho torna a repetir, li aguanto amb les mans, busca un altre tub per fer una construcció sobre del meu cap. La N. l'observa i repeteix diverses vegades *ai que cau!* La mestra els proposa *anem a recollir?* Alguns agafen els materials, però decidim que surtin al pati i recullo jo els materials, deixem la sessió 2 per acabada.

○ Aprenentatges que es fomenten a partir del joc

El principal objectiu, com en la sessió 1, és que el joc que es desenvolupi sigui totalment lliure a través dels materials no estructurats que se'ls hi presenta. Que el joc no sigui condicionat ni pel material, ni tampoc per la mestra. Hi ha la possibilitat de fer propostes de joc perquè crida l'atenció dels infants. El fet que hi hagi menys materials i més infants suposa que entre ells han de compartir i deixar-s'ho, també es promou la socialització i interacció entre ells a través del joc. Potenciem a través de la col·locació dels materials algunes idees de joc; per exemple amb els arcs, els nins, les anelles i els rodets pot aparèixer construccions però també joc simbòlic, i amb els tubs de cartó podem buscar que realitzen l'esquema d'omplir – buidar.

Dins dels aprenentatges sensoriomotors, hi ha molt joc motriu amb els arcs, fent el balanç, col·locant-se'l a la cintura o al cap. També amb mantenir l'equilibri dels nins o els rodets sobre de l'arc, de col·locar d'un en un requereix també que busquin un equilibri que pot semblar complicat de trobar. També quan en B. s'embolica amb la tela i busca la manera de sortir-se'n. El cas de l'A. amb la cadira, observa que no pot arribar i per tant busca una estratègia per ser més alt i arribar-hi com és enfilarse en una cadira. Observo també molts infants que realitzen construccions en diferents espais de la tela. Dins dels aprenentatges cognitius, apareix molt joc simbòlic: per exemple quan utilitzen l'arc com a balancí i repeteixen *caballito, caballito* o cantant *ziu, zau, ziu, zau*. També quan en B. es col·loca els arcs al braç i diu *baçalet*, referint-se que porta un braçalet. També quan la N. fa caminar el nin per sobre de l'arc.

Durant aquesta sessió hi ha molta observació per parts dels infants, alguns observen durant més estona que no pas juguen. D'aquesta manera tornen a fer imitació per observació, quan la mestra fa girar l'anella i en J. i en P. l'imiten. També passa quan en P. es col·loca un anella a l'ull i l'O. li sembla un pirata. Durant la sessió hi ha molts moments de concentració, sobretot quan fan les construccions, la seqüència observada de l'A. amb els rodets és un clar exemple. La repetició és clau per assolir els seus coneixements, repeteixen una mateixa acció diverses vegades fins que la tenen assegurades, apareix en la realització de construccions durant la sessió. L'A. es fixa en els rodets com rodolen i estableix un diàleg amb ells demanant-los *vine vine, que va, que va...*

Dins dels aprenentatges afectius i socials, el fet que hi hagi menys materials obliga els infants a compartir, en LL. ho manifesta a través del *meu, meu*. Apareix molt joc conjunt com quan s'ajunten uns quants infants i es balancegen. Hi ha molta interacció amb la mestra, ells i elles li mostren les seves creacions i ella respon amb *ohhh, molt bé!!* o *que xulo!!*

Apareixen també moments de sorpresa quan l'A. li cau la torre i respon *ohhh* de manera trista. Hi ha un ambient de tranquil·litat dels infants mentre juguen. Altres distorsionen l'ambient, la mestra limita l'espai de joc per evitar caos i malestar entre els infants. Un dels infants diu *toy contento* d'aquesta manera expressa els seus sentiments d'alegria vers el joc que està fent. Hi ha diverses interaccions entre els infants, per exemple quan en J. saluda la N. a través del tub i aquesta respon. Cada infant té un ritme d'aprenentatge a través del joc diferent, alguns hi participen i deixen de jugar, d'altres continuen jugant durant tota l'estona, i d'altres que no volen jugar, però cap al final s'incorporen a l'observar els altres infants jugant. La repetició de les accions que desenvolupen els aporta seguretat i confiança, motivant-los a seguir jugant.

○ Materials no estructurats en particular

El disseny de la proposta està pensada perquè hi puguin jugar els infants tots a l'hora i amb prou espai entre ells. Disposa d'una tela que delimita l'espai de la proposta, això no suposa un impediment perquè els infants s'hi puguin passejar i jugar-hi.

L'escenari està format pels materials següents:

- Cilindres petits de troncs de fusta
- Nins i rodets de fusta de colors
- Anelles
- Alguns dels arcs de l'Arc de Sant Martí de la Pedagogia Waldorf
- Tubs grans de cartró

El disseny d'aquest escenari de joc i la selecció dels diversos tipus de materials rau en la voluntat de promoure la creativitat i imaginació dels infants per tal que es sentin atrets i motivats a jugar amb aquells materials.

Els infants desenvolupen amb els materials un joc totalment lliure, a vegades repeteixen el mateix disseny que hi havia, però la majoria de vegades les seves creacions són pensades per ells mateixos.

Al ser a l'aula hi ha altres materials que criden l'atenció dels infants, es busca però que durant l'estona de joc puguin jugar amb aquests materials que desconeixen tot i que no se'ls prohibeix que juguin amb els altres materials de l'aula, a condició que no es barregin entre ells.

- Organització de l'espai, canvis o limitacions que presenten l'espai i els materials no estructurats

L'espai on es desenvolupa la sessió és a la mateixa aula, separem les dues taules que hi ha per obtenir més espai i es vegi la proposta més espaiosa encara que no sigui a la sala polivalent amb més joc; tampoc podem presentar els mateixos materials que l'última sessió perquè no hi ha suficient espai, optem per presentar els que van cridar més l'atenció en la primera sessió. L'escenari de joc ocupa la part central de l'aula, els infants poden observar-ho des de qualsevol costat i hi ha prou espai perquè es desplacin entre elles. És un espai conegut i per tant si els infants no mostren interès pel joc, poden desplaçar-se per l'aula on tenen altres materials.

Cal, però, per part de la mestra, limitar l'espai de joc, perquè sinó s'acabaria jugant amb tot a tot arreu, per tant cal recordar als infants quin és l'espai de joc. Es mouen per l'espai, tot i que es veu limitat pels infants que estan allà jugant. Els materials estan col·locats amb suficient distància perquè puguin passar entre ells. Busquen estar a prop de l'espai que ocupem la mestra i jo.

Durant l'estona de joc, els infants canvien unes quantes vegades de lloc, es desplacen per l'aula amb total normalitat, i tornen a l'espai de joc quan els hi ve de gust. Els materials són els justos, suposa que els infants hagin de compartir però no escassegen.

- Temporització del joc que fan

Com en la primera sessió, expliquem als infants el funcionament i dinàmica de l'estona de joc, i recordem la premissa de no tirar ni picar amb les peces als altres infants. La considerem també l'activitat central del dia i per tant no limitem el temps, sinó que són els mateixos infants que decideixen l'estona de joc. En aquest cas, dura aproximadament 15 minuts, com en la primera sessió. Al final els infants decideixen deixar de jugar i volen sortir al pati. Cada infant té un ritme diferent, i per tant decideix dedicar més o menys estona al joc, segons l'interès que hi tenen.

- **Observació de les relacions i el clima en l'espai**

- Rol dels infants – relacions entre ells

En el primer moment del joc, els infants es reparteixen per l'espai de manera que entre ells no es molesten i cadascú pot jugar de manera lliure. En aquest cas es busquen entre ells per jugar, per exemple quan s'ajunten uns quants i es balancegen amb els arcs. També hi ha infants que desenvolupen un joc totalment solitari, però que tampoc demanen que els altres infants interaccionin amb ells sinó que juguen sense la necessitat d'algú altre.

D'altres infants busquen l'atenció de la mestra i de la investigadora, jugant al seu voltant, portant-los-hi materials perquè juguin amb ell o ella o també a través de fer-los participis de les seves creacions i dels seus jocs.

A mesura que transcórrer l'estona de joc, els infants comencen a dissipar-se, alguns continuen jugant i d'altres decideixen ocupar altres espais de l'aula, alguns tornen al joc amb el material no estructurat i d'altres prefereixen estar a l'aula però sense jugar.

Com en la segona sessió, amb el material no estructurat no es coneix quins poden ser els múltiples resultats que surtin de les creacions dels infants, i per tant mai sabrem quin serà el resultat però cal gaudir del procés mentre hi arriben. Els materials que hi ha no suposen cap perill pels infants, a més són coneguts i permet que tornin a experimentar de totes les maneres possibles.

- Rol del docent – relació amb els infants

En aquesta sessió compartim l'estona de joc amb la mestra, això possibilita que l'ambient de l'aula sigui diferent sobretot pel que fa al joc que es desenvolupa. La seva presència acompanya als infants, no intervé però hi és present. D'aquesta manera la investigadora pot observar amb tots els sentits i la mestra dedicar-se a interaccionar i també observar als infants, documentar els processos de joc i participar-hi si algun infant ho demana. La seva figura també és important quan cal limitar l'espai de joc o avisar algun infant que fa alguna tasca errònia respecte als altres infants o amb el material. Ens asseiem al seu voltant, observant-los i estan pendent de les seves necessitats. Alguns infants juguen de manera lliure sense la necessitat de la mestra, d'altres busquen la seva atenció o interacció amb els seus jocs.

- Clima a l'aula

Durant tota la sessió hi ha un ambient agradable i tranquil, els infants juguen, cadascú a la seva manera. És en algun moment que els infants fan algú de manera errònia que la mestra cal que trenqui l'ambient de calma per avisar a aquells infants. Al principi de la sessió és un clima d'investigació i experimentació dels materials, cap al final ja no mostren interès i donen la sessió per acabada.

- **Altres observacions**

- Fotos: escenari de joc i la seva col·locació a l'aula.
- Diari de camp: explicació subjectiva i detallada de les sessions, activitats, percepcions i sentiments al llarg de l'observació, curiositats i sensacions sobre accions ocorregudes durant la sessió...

2. Entrevistes

2.1. Model de l'entrevista inicial amb la mestra

Dades generals

Dia entrevista:

Durada entrevista:

Espai on es realitza l'entrevista:

Preguntes entrevista

1. Quants anys fa que ets mestra?
2. Quant temps fa que formes part de l'equip docent del centre (és a dir, quants anys fa que treballa al centre)?
3. En relació amb el desenvolupament dels infants, quin creus que és el paper del joc en general? És a dir, com influeix el joc en el desenvolupament dels infants?
4. Quina creus que és la importància del joc dins de l'escola i en els primers anys de vida dels infants?
5. Quina és la teva visió sobre el grup? (Característiques sobre com és el grup classe, com es comporta, rols, etc.)
6. Si especifiquem en el tipus de joc, quins creus que són els jocs que els infants d'aquesta edat acostumen a fer? I en concret, quins són els jocs que realitzen el grup?

Centrant-nos en el joc lliure amb material no estructurat...

7. Quins creus que són els principis que guien el joc lliure? És a dir, què significa promoure el joc lliure? Quina és la teva opinió com a mestra sobre el joc lliure?
8. Quins beneficis creus que aporta el material no estructurat en el joc dels infants?
9. Quins són els aprenentatges que aporta aquest joc lliure amb material no estructurat als infants?
10. Quan fas propostes de joc lliure amb material no estructurat als infants quin tipus de propostes realitzes?

11. A través de les observacions fetes he pogut comprovar que l'aula disposa de materials i espais perquè hi pugui haver joc lliure, com ho plantejges o dissenyes? I com ho portes a la pràctica? És a dir, a nivell de l'espai, el temps i els materials, com ho tens en compte i de quina manera ho aprofites perquè el joc que hi aparegui sigui lliure?
12. Quin és el teu rol en aquests espais de joc lliure amb material no estructurat?
13. Consideres que aquesta tipologia de propostes afavoreix la relació entre iguals? És a dir, les propostes potencien la socialització entre ells i elles? I el desenvolupament de la imaginació, creativitat, etc.?
14. De quina manera l'escola prepara les propostes en relació amb el joc de la descoberta? (Panera dels tresors, joc heurístic...)

A part de les preguntes, poden aparèixer noves converses, punts i preguntes importants que no estaran pensades però que tindran relació amb el joc lliure amb material no estructurat.

2.2. Model de l'entrevista final amb la mestra

Dades generals

Dia entrevista:

Durada entrevista:

Espai on es realitza l'entrevista:

Preguntes entrevista

1. En relació amb la planificació de les propostes, com ho has vist? Quins punts forts hi veus? I quins punts febles?
2. A través de les intervencions fetes, fes una valoració sobre els següents punts:
 - a. Sobre els materials no estructurats utilitzats
 - b. Sobre la interacció dels infants amb els materials no estructurats
3. Quins creus que són els aprenentatges que els infants han pogut adquirir a través de les propostes plantejades?
4. En relació amb el desenvolupament de la sessió 2, com ha anat? Quins punts forts hi veus? I quins punts febles?
5. Quins canvis o propostes de millora consideres que caldria implementar si es volgués fer una tercera sessió, pel que fa a l'organització del temps, espai i materials?
6. Quin ha de ser el paper del docent que cal mantenir durant l'estona de joc si es vol promoure el joc lliure? Quina valoració fas sobre el rol adoptat en el transcurs de la sessió 2?

A part d'aquestes preguntes, poden aparèixer noves converses o punts a tenir en compte durant la valoració de la sessió 2 de la proposta d'intervenció (atès que no va ser present en la realització de la sessió 1).

2.3. Transcripció de l'entrevista inicial amb la mestra tutora

I: Primer de tot, quants anys fa que ets mestra?

M: Bé, jo mestra ben bé no sóc, sóc educadora. Fa des del 99 que vagi acabar FP, vaig anar fent, ara sí, ara no. I fins que vaig anar a parar aquí a l'escola, abans era el Gra d'Or i ara el Roc Petit i porto des del 2006 ininterrompudament.

I: La següent pregunta era quant temps fa que formes part de l'equip i veig que ja me l'has respost. I en relació amb el desenvolupament dels infants, quin creus que és el paper del joc en el general? És a dir, com influeix en el desenvolupament dels infants?

M: En tot, influeix en tot, des de la relació amb els altres infants, en la relació que fa el nen amb l'adult, i l'adult amb el nen, la relació amb els materials i les descobertes, tot, tot. En aquesta edat, absolutament tot.

I: Quina creus que és la importància del joc dins de l'escola i en els primers anys de vida dels infants?

M: Jo és que penso el nen ha de jugar des que neix fins que ell ho vulgui. Ara ens trobem que hi ha moltes escoles que aprenen jugant (*estic parlant d'escoles de primària eh*) com a títol personal, amb els meus fills em trobo que a les escoles estan jugant per ensenyar-los.

La importància del 0 – 3 és moltíssima més perquè es desenvolupen físicament a través del joc; per exemple quan un nen està estirat i vols que comenci a voltejar, doncs, si tu li deixes un objecte mig centímetre més enllà del que ell arriba està provocant que el nen es desenvolupi físicament per arribar a aquell objecte, per poder jugar. Des d'aquí fins a qualsevol altra cosa en el 0 – 3, fent servir la motricitat, la gruixuda i la fina, el desenvolupament matemàtic, llenguatge sobretot, qualsevol cosa...

I: Ara entrem en què aquesta proposta s'ha de realitzar amb un grup d'infants concret; quina és la teva visió del grup, és a dir, característiques de com és el grup classe, com es comporten, rols que hi vegis o altres aspectes a destacar d'aquest grup a tenir en compte. Jo amb aquest poc temps els he pogut anar coneixent, però evidentment tu portes molt més temps amb ells i ets la seva persona de referència a l'escola.

M: És un grup que et trobes les dues cares, una de començament, quan tu proposes qualsevol cosa és un grup que de seguida ve a veure què estàs proposant, és un grup que té moltes ganes de conèixer, de saber què proposes, de saber què els hi estàs donant; però també tenim l'altra part del grup que té moltes ganes, però prefereixen mirar-s'ho des de lluny, observar-ho.

Volen participar, però com que hi ha una part del grup que és molt activa i un altra part que no ho és tant, prefereixen deixar als “actius” que juguin i que participin, que mirin i que observin i que ho toquin tot; i llavors després ells actuen. Quan aquell grup més actiu se n'ha cansat i comença a dissoldre's, l'altra part del grup “apareix”. Clar que hi ha dos – tres infants dominants al grup, que són aquestes peces més actives i que fa que les altres s'ho mirin des de lluny, al primer moment, perquè després ja actuen però abans deixen que facin els altres. Després en trobem l'A., que li és igual qui hi hagi, ella s'hi posa des del primer moment. És una nena que gaudeix molt i li és igual qui tingui al costat i el joc que facin.

I: Si especifiquem més en el tipus de joc, quins creus que són els jocs que els infants d'aquesta edat acostumen a fer? I en concret, quins són els jocs que realitzen el grup?

M: Els agrada molt l'experimentació, tot el que sigui experimentar amb qualsevol cosa, els hi encanta. També els hi agrada molt l'art, el què és la pintura. La motricitat fina, com la que has plantejat tu en les teves pràctiques, sí que els hi agrada però si hi som nosaltres presents. En el moment en què dediques la teva atenció a un altra cosa, és un grup que sap concentrar-se i centrar-se en alguna cosa però ha de ser alguna cosa atractiva. Per exemple *quan vam fer la neu de bicarbonat i aigua*, ja vas veure que de seguida els hi va agradar. *Quan vam fer llana a l'engròs*, la segona sessió ja vas veure, també els hi va agradar. O *quan vaig fer experimentació amb llimona* o amb qualsevol cosa... Però és això, ha de ser qualsevol cosa que els atregui d'experimentació o de pintura. Si és més algú de motricitat fina o...però depèn perquè si tu plantes *plastilina* o alguna cosa per modelar, com *el fang*, hi poden estar molta estona.

I: I ara centrant-nos més en aquest joc lliure amb material no estructurat, t'ho demano des del teu punt de vista de què saps, de l'experiència que tens. Quins creus que han de ser els principis que guïïn cap a un joc lliure? És a dir, que significa promoure aquest joc lliure? I quina és la teva opinió com a mestra sobre el joc lliure?

M: Principalment, a l'aula hi ha d'haver un grup poc nombrós. Partint de l'experiència, hem tingut grups molt nombrosos i és un caos. En canvi aquest any que és un grup poc nombrós, 8 nens, és un luxe fer joc lliure amb aquests nens.

Hi ha una cosa en la qual sovint jo fallo, que és que en el joc lliure, els espais o racons han de canviar sovint. Al cap d'una setmana els has de canviar perquè se'n cansen o s'estanquen. Per exemple, amb el racó del *minimón dels animals* o amb *els nins*, al principi va funcionar molt bé però a la que porten una setmana que més o menys ja ho han vist, han experimentat, han vist com funciona...se'n cansen.

Lavors s'ha de buscar la manera de proposar el mateix racó però de diferent manera. Primer s'ha d'observar el grup, poc o molt nombrós, però per exemple si et fixes, *vam treure els cotxes i això ha promogut que fessin moltes més construccions; quan vam posar els animals, primer els vam plantejar d'una manera i després d'una altra*. Ha fet que això *juguessin amb els animals però de diferent manera*, que construeixin o aprenguin de diferent manera.

El primer que s'ha de fer és observar, observar i conèixer el grup, i a partir d'aquí canviar coses, proposar-les de noves. Per mi, el joc lliure ho és tot, en el 0 – 3, a veure ho és tot i no ho és tot també. Els nens necessiten jugar, necessiten que l'adult els hi plantegi un joc lliure diferent, però també necessiten (en el nostre cas durant el matí perquè la tarda és més curta) hi hagi jocs més estructurats, no vol dir només propostes d'aula, vol dir *fer el bon dia*, fer alguna proposta més concreta, *sortir al pati*, encara que ells juguin lliurement, és en un altre lloc que no és l'aula i trenques la rutina. Quan *sortim a passeig*, és un altre tipus de joc lliure, perquè nosaltres ho proposem, és algú que és diferent a la que tenen a l'aula. El joc lliure fa un bé per l'infant però clar és l'adult el que ho ha de pensar, i també pensar el què proposes.

I: Com bé saps, el meu TFG es centra a observar aquest joc lliure però sobretot el que apareix a través d'utilitzar material no estructurat. Quins beneficis creus que aporta el material no estructurat en el joc dels infants?

M: Sobretot imaginació i recrear evidències, per exemple penso amb la N. o l'O., a vegades recreen coses viscudes a casa seva a través d'aquest material. Per això crec que és important proposar aquest tipus de material, com anelles i peces de fusta però també algun material amb el qual puguin enllaçar la seva vida real amb aquell joc simbòlic o imaginari, per exemple nins, cotxes o animals. Perquè pugui aparèixer aquest joc simbòlic de què parlem. Perquè sinó realitzen seriacions, construccions però a la que porten una estona jugant-hi, se'n cansen. I ha de ser l'adult que li demani: *i què has construït? Que has fet amb això? I què has muntat? I ara que passa si es desmunta? I ara que passa? Etc.* En canvi si tu el proposes acompanyats de nins o anelles potser fan una torre, i l'adult pot suggerir i preguntar mentre juguen.

I ells poden crear el seu joc imaginari dient: *mira ha entrat dins de la piscina, està saltant bassals...* depenent de com col·loca els elements en el seu joc. Crec que el paper de l'adult, en aquest joc és d'acompanyar però alhora és de també "d'extreure tot el suc" que pugui, verbalment, i també de despertar la imaginació dels infants.

A vegades, ens trobem que aquests nens i nenes, que a vegades no saben què fer amb aquest material no estructurat, i nosaltres com a adult observador podem *afegir-hi cullerada* hi ha vegades que si lences una pregunta o hipòtesis de "I si..." pot reactivar o connectar amb aquells infants que se'n cansen ràpidament de jugar.

I: Crec que queda bastant respost amb les anteriors preguntes però quins aprenentatges aporta aquest joc lliure amb material no estructurat als infants?

M: Vaja, és el que he anat dient, però acaba sent la imaginació, el llenguatge, psicomotricitat fina i psicomotricitat gruixuda depenen de l'acció que fa l'infant, llenguatge matemàtic, etc. El joc lliure i no estructurat dona molta vida. És molt global, es poden treballar moltíssimes coses.

I: I tu com a mestra, quan fas propostes de joc lliure amb material no estructurat quin tipus de propostes acostumes a realitzar? Quines els hi pot cridar més l'atenció o agradar que no pas altres materials?

M: Les que funcionen a l'aula són l'espai de contes, per poder descansar del joc amb els altres, hi ha de ser sempre. Algunes de psicomotricitat fina com hem anat fent, i també les construccions grosses perquè funcionen gairebé sempre amb aquest grup, ja sigui amb els tubs de plàstic, amb els maons o amb peces de fusta. La introducció d'animals també, com més acotat siguin millor, és a dir que vagin acompanyats d'una estructura per fer joc, evitant deixar-los com si res a sobre d'una estanteria. Que hi hagi alguna proposta que potenciï el joc simbòlic, siguin cotxes o nines, metges, cuineta, etc.

I: A través de les diverses observacions que he anat fent he pogut comprovar que l'aula disposa de molts materials i espais perquè hi pugui haver aquest joc lliure del qual parlem, tu com ho plantejges o ho dissenyges? Com ho portes a la pràctica? És a dir, a nivell de l'espai, el temps i els materials, com ho tens en compte i de quina manera ho aprofites perquè el joc que hi aparegui sigui lliure?

M: Primer observar, després pensar quins materials i també a vegades hi ha molta improvisació. Per exemple l'altre dia que berenàvem, una molt bona opció va ser *guardar els pots de iogurt buits per poder afegir-los en la proposta d'intervenció teva*, o afegir-los com a *proposta d'aula de construccions grosses pels infants*. Vas pensant i planificant a mesura que la teva vida quotidiana t'ho va portant, un altre dia es poden guardar ampolles d'aigua i plantejar-ho amb aquestes i veure que passa. A vegades és amb material que hi ha a l'escola però també et pot portar a fer-ho material quotidià que trobes en el teu dia a dia.

Tu pots pensar molt en una activitat, plantejar-ho d'una manera i amb alguns elements, potser aquell dia no els serveix als infants. Sobretot és aquesta capacitat de desmuntar i tornar a pensar, i tornar a plantejar.

I: I el teu rol com a educadora en aquests espais de joc lliure amb material no estructurat quin creus que és? Com actues quan apareix aquest joc?

M: El paper que crec que ha de tenir l'educadora, perquè a vegades pequem d'estar soles i no ens gravem com actuem, i després no ser si faig tal com hauria de ser o no. Però crec que el paper que hem de tenir és de deixar-los jugar lliurement, i des dels llibres diuen que l'adult no ha d'intervenir, però l'adult des que està a l'aula intervé, perquè només amb la seva presència i sense dir res, els infants ja agafen les coses i te les porten, ja estàs intervenint.

Llavors si s'ha d'intervenir prefereixo fer preguntes obertes, és a dir, ostres que m'has portat? Si el nen és capaç de parlar i de comunicar-se t'ho dirà, i sinó tu li podràs dir *"mira és una anella"* i proposar de buscar-ne un altre, preguntar que passa si n'afegim una altra, o mira que puc fer, prova-ho tu, li mostro exemples: *una torre, un tren, la faig girar*. Plantejar preguntes obertes i que no siguin tancades perquè els infants siguin ells qui responguin, i si ha de ser una pregunta més tancada perquè l'infant no té suficient vocabulari, que siguin preguntes amb opcions, per exemple: *això que has fet amb les anelles és una torre o un pastís? Això que em portes és una rodona o...que l'infant et digui sí o no*, si no té suficient vocabulari. Que sigui ell que ha d'escollir que dir-te, donar l'opció a deixar el joc que fa l'infant obert perquè al cap i a la fi el joc el fa ell, i nosaltres som els espectadors. És com si fos una obra de teatre, i fos el públic que fa l'obra. Doncs no és l'actor – el nen que fa l'obra pel públic, i hi ha obres de teatre que donen l'opció de participar al públic, i nosaltres com a espectadors tenim la possibilitat de fer-los-hi preguntes, aquest crec que ha de ser el rol de l'adult. Després del *"dicho al hecho"* la cosa canvia quan et trobes la realitat a l'aula del que es diu als llibres.

I: Consideres que aquest tipus de propostes afavoreix la relació entre iguals? És a dir les propostes potencien la socialització entre ells i elles? I el desenvolupament de la imaginació, creativitat, etc.?

M: Depèn de com la plantejis. Abans per exemple, el joc heurístic es plantejava que cada infant tingués una anella, una pilota, un con, un tub...,és a dir, una cosa per cada nen. Això feia que es potenciés el joc heurístic individual perquè feia que cada infant tingués el seu pac de coses.

Com crec jo que s'ha de plantejar, és que hi ha d'haver material suficient però distribuït en diferents racons, perquè els nens puguin interactuar entre ells, si volen. Ara penso, ser que la N., l'O i en LL., tots tres faran un joc comú i conjunt, perquè per la seva personalitat ho necessiten, en canvi l'A. agafarà unes quantes anelles i es mourà en un racó. És bo o és dolent? No, perquè hem de deixar que cada nen s'expressi com ho necessita. Evidentment, si aquests tres van a buscar els materials de l'altre, fan que ell es socialitzi, no ho fan de manera respectuosa, sinó que el què han d'aprendre a fer és a dir-li *m'ho deixes això?* I el paper de l'adult és proposar-li que li demanin i no que li prenguin sense demanar-ho abans, que ho verbalitzin, perquè sinó entrem en un conflicte, que tampoc ens interessa que n'hi hagi; perquè el nivell d'estrès de la classe canvia, si podem trobar-nos en un ambient agradable i tranquil però que després es trenqui a causa de que un li agafi una peça a un altre fa que canvi el joc dels altres infants.

I: A nivell d'escola, de quina manera l'escola prepara aquestes propostes en relació amb el joc de la descoberta tan important en l'etapa 0 – 3? És a dir, panera dels tresors, joc heurístic...?

M: Cada mestra ho fa diferent, i també amb el grup que tinguis. Pots tenir infants que els hi agradi molt el joc heurístic o la panera, i d'altres que són grans ja per la panera però encara petits pel joc heurístic. A nivell d'escola es potencia fer aquestes activitats tal com toca però també alhora "*fora d'hores*". Si jo anés a buscar la panera dels tresors a la classe dels lactants i la proposés al mig de la meva aula, afavoriria un joc molt diferent del que es busca amb els lactants. Ja ens estem comunicant entre les altres aules, i a l'hora de recollir objectes o materials demanem la col·laboració de totes les famílies. Si els infants més petits necessiten un tipus de material, famílies dels infants més grans poden aportar-ho a l'escola encara que el seu fill o filla no estigui en aquella classe, perquè els materials acaben sent de l'escola i serveix per a tots els infants.

Després de fer l'entrevista inicial, la segona part de l'entrevista es basa en la planificació i disseny de les propostes d'intervenció.

I: Abans de començar a parlar de com farem la proposta, quan acabem la proposta vull fer-te una entrevista final per avaluar i valorar com han sigut o com han anat les intervencions. No ser com ho feu a l'escola, si ho feu amb una rúbrica d'avaluació o de quina manera ho féu...

M: A l'escola tenim una rúbrica d'avaluació, on col·loquem els noms dels infants a un costat i a l'altre els objectius proposats per aquella activitat.

A l'hora de fer l'activitat amb els nens el més fàcil és agafar llapis i paper, o gravar-ho amb veu o amb vídeo tot allò que van fent, tot el que veus i tot el que sents. Sinó no treus tot el suc que li has de treure. El fet d'avaluar amb una taula, el sí i el no deixa molta a desitjar, i que en trec que ho faci? Potser no ho fa ara però si li proposo amb un altre material ho farà, és acotar-ho molt, quan potser sap fer moltes altres coses. Llavors amb una taula no queda reflectit tot el que fa perquè no hi ha espai suficient. Per exemple, vaig fer una sessió de plastilina i vaig deixar el mòbil que anés gravant, perquè no tenia temps a apuntar tot allò que anaven dient i fent.

I: De cara a les propostes que volem fer, és complicat això que dius de seure amb paper i llapis a apuntar i escoltar el que van fent i dient, com diu tu, no hi ha temps. Al mateix temps has d'estar amb ells, per ells i fixar-te amb què fan. Pensava de fer el mateix sistema que tu, gravar aquestes sessions perquè em quedi tot documentat i pugui mirar-ho les vegades que faci falta.

M: Si tens pensat gravar-ho, després el què faria jo és no escriure, perquè si escrius no interactues. Com a educadora, no gaudeixes de l'activitat perquè estàs pendent de: ara faig una foto a allò, ara escric el que ha dit aquest nen o nena. No gaudeixes de l'activitat, ells són els que s'ho han de passar bé, però si tu com adult també t'ho passes bé, els hi transmetes a ells i elles.

Pel que fa a l'agrupació dels infants que faran l'activitat, pensava que te'n podries emportar la meitat o els què volguessin venir, i d'aquesta manera pots estar més present en l'activitat.

I: Jo pensava de poder anar-hi tots, d'aquesta manera podria observar les relacions i interaccions entre ells, però evidentment amb els infants en període d'adaptació cal veure com ho muntem.

M: Et proposo que si vols fer-ho amb tot el grup classe ho fem de cara a la segona sessió, que aquells infants ja estaran més familiaritzats amb l'aula i els altres nens i nenes. T'ho dic perquè el lloc on ho volem fer, la sala polivalent, abans hi anàvem més però amb tot el tema sobre la COVID – 19 no hi anem. Es poden trobar un espai molt ampli, amb un material proposat, i et pots trobar que aquests infants més actius quan arribin a la sala ho desmuntaran tot i jugaran de manera més disruptiva, farà que els altres infants que arribin no s'atreveixen a jugar i es quedin amb un racó de la sala observant-los i sense jugar perquè els altres ja hi hauran passat per sobre.

Fem la primera part de la sessió amb uns quants infants i després fer el canvi amb uns altres infants, podríem fer-ho primer amb aquests infants més actius i després amb els altres. I de cara a la segona sessió que ja ho coneixeran fer-ho amb tot el grup classe. Cal buscar la balança de quins infants venen primer i els que venen després.

I: Parlant sobre l'organització dels materials a la proposta, crec que col·locar-los allà mateix, sense cap sentit, no té gaire relació amb què espero veure en les meves intervencions. Per tant la meva proposta seria fer com petits racons, espais o escenaris de peces soltes temàtiques. D'aquesta manera l'espai tan gros es redueixi, com si fos un mercat. Col·loquem una tela i a sobre diferents materials col·locats com una provocació de joc; limites l'espai de joc però no el joc que faran perquè segurament aquella peça de fusta pot acabar a l'altra punta de la sala. La intenció és poder veure aquest joc amb les peces soltes i només passarà si donem total llibertat de joc.

He pensat en diferents espais:

- Una de materials reciclats: pots de iogurt, tubs de cartró (de vàter, de cuina, més grossos...).

En el meu treball vaig repetint que el material sigui més natural que de plàstic, però a través d'aquest espai podem donar la visió cap als infants que tot allò que es tira pot ser reutilitzat per jugar-hi. D'aquesta manera donem a les famílies una nova visió de materials no estructurats que poden aconseguir a casa seva a través de reutilitzar-los com a peces de joc.

- Un altre seria de fusta noble: els nins i els arcs de fusta, les peces de fusta de diferents mides i formes, els tronquets petits de fusta, els branquillons...

He vist poc el joc amb aquest tipus de material a l'aula i crec que em falta veure com hi interaccionen i juguen.

- I un altre, que vaig veure allà a la sala de materials seria amb tot tipus de material cilíndric: pots de llet en pols, llaunes d'anxova, cilindres imantats, tubs de cartró...

Perquè en vaig veure tants a la sala que crec que pot ser molt profitós, i cal aprofitar que n'hi hagi tanta quantitat.

- I un altre seria amb materials del seu entorn i de la seva vida quotidiana: petxines, nins, tronquets, taps de suro; afegint els nins perquè hi aparegui joc simbòlic. També fer-hi aparèixer llana perquè ja hi hem jugat i experimentat a l'aula i és un molt bon material no estructurat perquè hi juguïn.

La intenció d'aquestes propostes no és en cap moment limitar el joc, sinó que tinguin la possibilitat de jugar amb tot tipus de material i també que decideixin amb quins materials volen o prefereixen jugar.

M: Jo ho plantejaria com tu dius, a través d'un escenari de joc. A l'aula estan acostumats a veure paneres i safates plenes de material. Però no els hi plantegem d'aquesta manera que dius tu, com un escenari de joc. És important també, el fet que dius de delimitar-ho amb una tela perquè delimites quin és l'espai de joc i amb un espai tan gran ajuda a veure a nivell visual on estan situades les coses.

I: Pel que fa al tema de dates i planificació de les sessions, com ho vols fer?

M: Deixem com dèiem de fer dues sessions, una amb els infants que ho vulguin i l'altre amb tot el grup classe, sobretot pel fet que hi hagi els dos infants en període d'adaptació dificulta que a la primera hi puguem ser tots. Són molts nens, però tampoc és un gran grup que diguem. A més si tu planteges una activitat com aquesta amb tot el grup a un infant que encara està adaptant-se per ell pot suposar tot un caos i pels altres infants també.

I: Si plantegem tres sessions, podríem deixar l'organització de l'espai i dels materials igual, i de cara a la tercera fer els canvis necessaris segons les necessitats o demandes que hàgim observat dels infants durant les dues primeres sessions.

M: Jo només plantejaria dues sessions, la tercera sessió depenent de l'activitat els cansa. I si vols fer una tercera sessió hem de deixar un bon espai de temps entremig, i això pel que em dius i pels dies que et faltaran per acabar les pràctiques ho veig complicat.

Si parlem de les sessions de manera més concreta, haurem de posar l'espai i els materials a punt perquè puguin jugar, tant en la primera i segona sessió. Per tant deixem com a dies, el dijous 18 i el dimarts 23. Acabem de preveure i planificar a mesura que vagi avançant la setmana i també depenen de com evolucioni el procés d'adaptació dels dos infants.

2.4. Transcripció de l'entrevista final amb la mestra tutora

I: Aquesta entrevista, ja final, té més una visió de valoració i avaluació de la sessió 2, perquè evidentment al no ser-hi tu a la sessió 1 fa que no ho hagis pogut observar i per tant tampoc valorar i avaluar. Primer de tot, en relació amb la planificació de les propostes, com ho has vist? Quins punts forts hi has vist? I quins punts febles?

M: Com a punt fort va ser fer la proposta a l'aula, perquè a la sala al no estar acostumats, tenien molt més espai. Com a punt feble, potser és no poder posar tots els escenaris que vas fer a la primera sessió, sobretot pel que fa a la limitació d'espai que tenim a la classe amb totes les altres propostes de joc que ja hi ha. Les propostes les vaig trobar molt "xules", però clar fer-ho a l'aula et limita més.

I: A través d'aquestes intervencions fetes, m'agradaria que fessis primer de tot una valoració sobre els materials no estructurats que vam fer servir.

M: El que potser vaig veure després d'haver-ho passat, la tela delimita i va bé per saber quin era l'espai de joc però els hi va fer nosa perquè es rebregava i s'arrugava. És a dir, si la tela hagués estat enganxada a terra com una catifa hauria anat molt més bé. Si tu com a proposta haguessis posat moltes més teles, cap problema però clar l'objectiu era que limités l'espai de joc. S'entrebancaven i no ajudava gaire. Hi havia els nins, les anelles, els rodets, els tronquets, els tubs de cartró i els arcs... Els arcs ja vas veure que els hi van encantar, el feien servir de balancí. Nosaltres ho vam posar per un altra raó, ells van donar-li la volta i en van fer un altre joc completament diferent. Els nins i els altres materials, a l'estar el grup dispers potser van passar més desapercebuts. Però com a materials de joc estaven molt ben pensats, el fet de poder posar i treure el nin de dins de les anelles per exemple, o enfilar-lo a sobre del tronc o dels arcs. Els tubs van donar molt més joc del que m'esperava, jo em pensava que hi posarien les anelles, els tronquets o els nins a dins i no, ho van fer servir per una altra cosa totalment diferent, van fer torres, se'l posaven com a barret al cap...Van buscar una altra manera de jugar.

I: Un altre aspecte a valorar seria sobre la interacció que vas veure dels infants amb els materials no estructurats.

M: Jo em vaig quedar parada quan en J. després que li ensenyés a en P. com feia rodar l'anella que ho fes i a sobre aconseguís fer-la rodar. El joc que feien amb el balancí va ser espectacular, o per exemple quan l'A. no parava de fer torres amb els rodets.

O al final quan l'A. va començar a fer torres a sobre del teu cap, allò va ser un moment molt maco. O quan es posaven les anelles a l'ull i deien que eren pirates. Totes aquestes accions de joc van ser molt interessants d'observar.

I: Quins creus que poden ser els aprenentatges que aquests infants han pogut adquirir a través de les propostes que hem plantejat?

M: Més que ells, jo. Jo a ells, no et puc valorar que és el què aprenen i el què no. Puc dir-te que a mi em va sorprendre l'acció d'en J. fent girar l'anella. O d'altres, com quan feien torres amb els diferents materials. És molt diferent veure els aprenentatges assolits en tan poca estona. És a dir, és diferent si a uns nens i nenes els hi fas fer una suma, si la fan o no sabràs si aquell aprenentatge l'han assolit. Però clar aquí ho veurem si els observem durant un procés més llarg, el què feien era practicar allò que ells ja saben fer, repetir-ho per assegurar aquest aprenentatge, si li vols dir d'aquesta manera. En el cas de l'anella, un d'ells ho va intentar, però n'hi havia un altre que observava com jo ho feia. Interactuen amb tu, amb l'objecte però dir-te que han après només amb aquesta observació, amb aquesta edat és complicat.

I: Després pel que fa al desenvolupament de la sessió 2, com creus que ha anat? Quins punts forts i quins punts febles has vist?

M: Un dels punts febles podem considerar-ho el clima que hi havia l'aula, és el que sempre hem comentat, aquest grup actiu cal marcar uns límits clars perquè es pugui desenvolupar el joc amb total normalitat. Cal primer que es relaxin per entrar dins d'un joc més tranquil, i d'aquesta manera poden jugar tots alhora. El fet d'estar a l'aula també el podem considerar un punt feble, perquè si tinguéssim un espai com la sala sense altres materials que distorsionin l'espai de joc hagués anat molt més bé perquè un espai igual però molt més reduït ens aniria perfecte per poder-hi fer les propostes. Serien coses a mirar-nos de cara a una tercera sessió...

I: En relació amb això que dius tu de fer una tercera sessió, et volia preguntar quins canvis o propostes de millora consideraries que caldria fer o implementar, pel que fa a l'organització del temps, de l'espai i dels materials?

M: En relació amb el temps, com ja hem fet no cal limitar-lo, però sí que al ser dues a l'aula, si alguns estan cansats, una pot emportar-se'l i l'altre pot continuar estant amb els altres que encara volen jugar més estona, i d'aquesta manera podem allargar més l'estona de joc. Amb relació a l'espai, buscaria un altre lloc per poder fer-ho, que fos ampli però delimitat i que no hi hagi altres materials que distorsionin o influeixin durant la proposta.

Pel que fa als materials no els canviaria, em van encantar, els vaig trobar bé i els deixaria; potser hauria fet una altra sessió amb els materials que vas proposar i que no hi ha pogut jugar durant aquesta segona sessió. Perquè poguessin jugar amb tots els materials.

I: En relació amb això que tu dius, crec que és important destacar i que quedi registrat que en aquesta segona sessió vam decidir fer només aquest mínim primer per la limitació d'espai a l'aula de no poder posar totes les propostes. I després també perquè dels tres que vam fer en la primera sessió, aquest va ser el que va donar més joc i amb el que es van interessar més que no pas amb els altres.

I per acabar, m'agradaria preguntar-te sobre quin és el rol docent que hem d'adaptar durant aquesta estona de joc si el que volem és promoure el joc lliure. I la valoració que en fas del paper adoptat en el transcurs d'aquesta segona sessió?

M: El rol que ha de mantenir l'educador, és el que ha de mantenir després d'haver primer avisat o marcat certs límits perquè l'estona de joc no es descontrola. Si ens trobéssim amb un altre grup, ens assegüríem amb unes cadires, a observar-los i a interactuar si ells ens ho demanen, però sense moure'ns, que siguin ells que vinguin. Però clar amb un grup com aquest es fa difícil, després que aquest grup actiu es relaxés i que poguessin entrar els altres a jugar, vam fer bé de col·locar-nos en un espai de l'aula, amb una mica de distància perquè juguessin lliurement i nosaltres els podíem observar sense que ells se sentissin coaccionats. I després, quan vam veure que el joc deuenia, vam començar a interactuar i a fer nosaltres coses perquè mostressin interès pels materials i perquè juguessin amb allò. Hi ha vegades que potser no funciona, però en aquest cas vam fer que el joc es reactivés, quan en J. feia girar l'anella o l'A. que va començar a fer un nou joc a través de veure els altres nens i nenes jugar. Observar-los, sense interferir, i interaccionar si ells et busquen o ho demanen, crec que aquest ha de ser el rol que hem d'assumir i el qual, crec que vam assolir tu i jo durant la segona sessió.

3. Diari de camp

Setmana de novembre (Del dilluns 16 al divendres 20 de novembre de 2020)

Avui començo les meves últimes pràctiques, aquesta setmana de novembre serveix per conèixer l'escola, la mestra i els infants. Estic nerviosa, encara que siguin les últimes pràctiques, són les primeres amb infants d'entre 0 i 3 anys. A l'arribar em comuniquen que estaré amb els infants d'entre 2 i 3 anys nascuts entre el setembre i el desembre, és a dir, dels grans però els més petits. Tot i això formen el grup bombolla amb l'altre grup d'infants d'entre 2 i 3 anys, hi ha molta relació i comunicació entre els infants i les seves dues mestres. M'expliquen que perquè hi pugui haver una atenció més personal per cada infant han decidit separar-se, és a dir, per "ratio" els infants podrien estar junts en una aula però per poder estar més bé i còmodes els infants estan partits entre les dues aules.

Al ser jo del poble i que aquesta sigui l'única escola bressol fa que ja em coneguin les educadores, encara falta que ens coneguem educativament, ens esperen unes setmanes llargues de coneixença i dedicació als infants. Quan entro a l'aula, m'assec a terra per estar al nivell dels infants, alguns més atrevits s'acosten a mi i em pregunten com em dic, d'altres m'observen i durant els següents dies s'apropen més a mi per conèixerem.

Durant la setmana, avanço a la tutora i a la directora que la meva intenció és fer, a més a més de la intervenció de pràctiques, una intervenció relacionada amb el meu Treball Final de Grau. Per part seva hi ha molt bona rebuda, de moment no queda clara quina serà la intervenció o proposta que realitzaré però hi estan interessades i amb ganes de saber cap a on evoluciona. Els entrego una carta amb la justificació i els motius pels quals ho vull fer. L'adjunto a continuació:

El joc lliure és aquell que desenvolupa l'infant de manera individual o en grup, on té la possibilitat de descobrir, entre moltes altres coses, la capacitat del seu cos a través de l'experimentació i la manipulació lliure. Amb el material no estructurat és una manera en què l'infant pot aconseguir treure'n molts aprenentatges, li dona el significat que ell vol a través de la imaginació i la creativitat a través del joc que apareix mentre juga amb aquells materials.

El meu interès rau per conèixer el joc lliure, tan important en l'etapa dels 0 als 3 anys, pel descobriment que fan a través d'aquest, i el que significa per ells. Quines són les millors estratègies, la manera com es pot planificar els materials i espai dedicats a aquest i com també com a mestres podem interactuar, intervenir de manera respectuosa mentre aquest passa i un llarg etcètera. Crec que la pregunta que em vull fer, la hipòtesi que vull resoldre gira entorn de "Com influeix el joc lliure a través de materials no estructurats en el desenvolupament dels infants en l'etapa 0 – 3?"

Per això crec que una bona manera de veure i posar en pràctica tots aquests coneixements és a través d'observar-ho en un context real. Hi ha uns infants reals amb unes necessitats reals que demanen un tipus de joc o un altre, per això la meva intenció és poder dissenyar un petit espai on hi hagi materials no estructurats per poder comprovar si hi apareix un joc lliure. Encara no tinc clar la manera com ho portaré a la pràctica, pot ser interessant fer jo la proposta o també tenir l'oportunitat d'observar quines propostes oferi als infants, poder analitzar els materials, l'ús que en fan els infants, etc. en definitiva, tractar aquest tema i portar-lo a la pràctica en un context que em permeti obtenir uns resultats que responguin a la meva hipòtesi.

Crec que per acabar de perfilar necessito anar construint un marc teòric que recolzi les meves idees, també moltes converses amb vosaltres sobre quin és el vostre punt de vista i també quin és el meu. Provatures, gestions i mil coses més. Però aquesta és el meu punt número 1, saber si vosaltres hi esteu d'acord, si ho veieu bé i sobretot si hi esteu còmodes. Crec que pot ser una activitat molt enriquidora per part de tots, vostra, meva i dels nens i nenes. Ells són el motor pel qual tot això que feu funciona i tira endavant, però també vull conèixer que en penseu, que us sembla bé, però també que no us agrada. I si es pot, també vull fer-vos arribar les meves idees, les meves cabòries i els pensaments que vaig formant i que dona una mica la idea de com arriben les futures mestres.

Elinor Goldschmied amb "La panera dels tresors" i "El joc heurístic", "La Teoria de les Peces Soltes" de Simon Nicholson, Malaguzzi amb Regio Emilia, Maria Montessori, Piaget són alguns dels noms que em ronden pel cap quan penso amb aquest treball. Les seves idees m'ajudaran a formar aquest gran projecte, al vostre costat.

Pel que fa al grup classe amb el que estaré durant totes les pràctiques observo que és un grup d'infants molt moguts, que tenen molta energia i necessiten moure's i fer activitats que comportin moure tot el cos, la majoria de temps que són a l'aula. Tot i això observo que l'ambient de l'aula es relaxa quan es fan activitats que requereixen la seva concentració, alguns s'hi poden estar molta estona i d'altres de seguida se'n cansen, això si els hi ha d'interessar molt perquè la vulguin fer, els agrada molt tot el que estigui relacionat amb les safates d'experimentació. Encara no conec la dinàmica del grup però cal observar-los per veure quins tipus de joc desenvolupen, els materials que hi ha i els rols i relacions entre ells i entre la mestra. És una setmana d'adaptació i coneixença d'ells cap a mi, i de mi cap a ells.

Setmana núm.1 de pràctiques de gener (Del dilluns 11 al divendres 15 de gener)

Després de les vacances de Nadal retorno a l'aula per estar-hi un període més llarg, m'hi quedaré 9 setmanes. A l'entrar els infants em reconeixen i s'acosten a mi, la mestra s'alegra que hi pugui ser més temps que no pas una setmana com al novembre. A mesura que va passant la setmana anem planificant com seran les meves pràctiques, li explico que vull dedicar-hi temps per reflexionar i observar per després poder fer la intervenció havent conegut i observat el grup de manera global i individual.

La mestra s'alegra que l'ajudi durant aquest temps i també em dona carta blanca per poder fer totes les intervencions que siguin necessàries.

Li faig saber però que abans de realitzar qualsevol proposta en vull parlar amb ella, saber la seva opinió i que participi en la intervenció sempre que vulgui. Durant aquesta primera setmana, començo a observar i conèixer els infants, la mestra i l'organització dels espais i els materials, d'aquesta manera em permetrà tenir unes idees més clares i començar a pensar i planificar la meua intervenció o intervencions adaptades als nens i nenes que tinc al meu davant.

En referència a la dinàmica del grup classe, la idea que és un grup mogut no ha canviat, al contrari se'ls veu més actius i amb més energia. Em fixo però que les activitats que requereixen concentració, precisió i la força de les mans, és a dir, activitats relacionades amb la motricitat fina, a l'aula es respira una gran tranquil·litat, en aquells moments estan molt calmats i concentrats en l'activitat. Cada infant té un ritme de fer i d'aprenentatge diferent, alguns de seguida es cansen de l'activitat o materials proposats i d'altres que cal avisar que l'activitat està arribant al seu final perquè es pugui guardar i recollir. Acaba de començar un infant, la mestra em comunica que ha sigut molt ràpid i que pràcticament no ha necessitat adaptació, durant aquesta setmana observo que és un infant molt sociable i que potencia que hi hagi molt més enrenou a l'aula, en un sentit positiu. Els altres infants l'han rebut molt bé i gairebé no sembla que hagi començat fa dos dies.

Durant aquesta primera setmana, veig pocs materials no estructurats, em crida l'atenció una torre feta de soques d'arbre, amb nins i troncs més petits, hi juguen, ho escapen per l'aula però no hi juguen de manera simbòlica, no li fan gaire cas.

Pel que em sembla, del novembre al gener no hi ha hagut canvis en els espais de l'aula, la mestra m'informa que pretén fer canvis i que vol comptar amb la meua ajuda. Observo que en alguns moments els infants deambulen per l'aula sense jugar amb res, tan sols corren i escapen el què hi ha per sobre els mobles per tota l'aula.

A fora el passadís, hi ha una tarima amb una gran quantitat de material no estructurat: nins, rodets, tronquets petits, fusta noble de diferents mides i formes... De moment no hi he vist cap grup que hi dediqui algun moment a anar-hi a jugar. Suposo que ho tenen allà per quan abans les famílies hi entraven i els infants podien jugar-hi, ara amb la COVID – 19, aquests espais queden molt reduïts i poc utilitzats. Quan tingui l'oportunitat demanaré de poder anar a observar-ho, i seleccionar els materials que puc fer servir per a la proposta. En aquest sector i a la sala de materials puc utilitzar bastants materials dels quals tenen.

La meva intenció no és portar materials exteriors sinó fer conèixer les múltiples possibilitats que poden aportar aquests materials no estructurats al desenvolupament d'aquests infants.

Dijous 14 de gener de 2021

Amb l'A., la mestra comencem a plantejar, moure i canviar els espais de l'aula, volem fer una remodelació total a l'aula, per poder fer noves propostes de joc dins de l'aula que siguin diferents de la que els infants ja han vist. Estic molt contenta que compti amb la meva opinió per aquesta remodelació, sóc una persona que m'agrada remodelar els espais o habitacions, i si juntem que aquesta remodelació es fa en una aula, aquesta remodelació "educativa" és la que em fa més il·lusió de totes. Abans de moure res, pensem en quins canvis podem fer, quines propostes volem fer, i també quins materials poden ser més o menys interessants pels infants. Durant aquesta setmana observem els jocs que fan els infants, el que veiem que manca a l'aula i a partir d'aquí, amb els materials, mobles que hi ha a l'aula i a la sala de material fem els canvis a l'aula.

El fet de fer aquesta remodelació de manera conjunta em permet conèixer més a fons a la mestra, conèixer la seva visió educativa i pedagògica, conèixer els canvis que vol fer i fer-ne les aportacions necessàries; entre totes dues establim un bon diàleg pedagògic que ens permet canviar l'aula perquè tothom hi estigui còmode. Durant la remodelació, en relació amb el TFG li proposo que potenciem i que col·loquem algun espai on hi hagi material no estructurat diferent del que ja tenien a l'aula. L'opció de fer un mínimón ens dona la possibilitat que puguem aportar entre totes dues tot el que coneixem, i millorar-ho si és necessari.

Als infants els hi agrada molt jugar amb els animals de plàstic, la mestra em comenta que fa dies que no hi juguen i que si els col·loquem a l'aula, podrem observar estones de joc lliure molt interessants; el fet d'haver parlat del mínimón abans, trobem que és la manera més encertada perquè puguem fer aparèixer materials no estructurats a l'aula, perquè si els col·loquem sense gens d'interès fa que els infants no hi prestin atenció, i que no hi juguin sinó que els transportin d'un lloc a l'altre de l'aula.

Un dels racons de l'aula és de joc simbòlic, amb una gandula, una hamaca per estirar-se i diversos elements com mòbils, raspalls, esponges amb nines i ninos. A través d'aquest espai observo que els infants fan molt joc simbòlic, però res més a part d'aquest espai, en el mínimón que ha creat la mestra tan sols l'utilitzen per amagar altres materials o per fer experimentació. No observo cap joc simbòlic amb els elements del mínimón, a excepció dels animals, realitzen seriacions o construccions amb els tronquets i els nins.

La setmana del novembre em permet fer reflexió sobre allò que vaig observar i amb el que ara em trobo, els infants han fet un gran canvi i cal proposar aquelles activitats o situacions de joc que s'adaptin a les seves necessitats.

Pel que fa a la meva proposta, necessito encara observar més la dinàmica del grup, entre els infants, amb la mestra i la relació amb l'espai i els materials. Pel que fa a l'espai penso que pot ser bo fer l'activitat fora de l'aula, per trencar amb la rutina i realitzar com a activitat central o especial del dia, perquè si la muntem com a proposta de joc d'aula pot porta al descontrol o indiferència dels infants un cop descobert i havent-hi jugat una estona.

Dilluns 18 de gener de 2021

Amb la idea del mínim dels animals, pensem en quin espai de l'aula és pot col·locar; que sigui accessible per ells i que també els cridi l'atenció. És important donar aquesta presència al joc amb material no estructurat, que pel que observo, en continua havent-hi poc. Els animals de plàstic obren un gran ventall de joc lliure a aquests infants, i alguns hi estan molt interessats quan veuen entrar la caixa on estan guardats, de seguida hi volen jugar, però la mestra els demana paciència. Vol fer una selecció d'animals, evitant que gran quantitat signifiqui una saturació per part dels infants. A aquests animals hi afegim la torre feta amb les soques, i algun tros d'herba sintètica, de moment és un mínim molt petit però que ens pot ajudar més endavant a conèixer les necessitats dels infants i podem ampliar nous materials per aquest mínim. La importància d'una tela, safata o terra diferent de l'aula fa que delimiti l'espai de joc i evita que es barregi els materials dels diferents espais, tot i això vaig observant que tots els materials acaben a tot arreu.

Dimecres 20 de gener de 2021

El mínim dels animals funciona molt bé, els infants hi estan interessats, i al cap de dos dies canviem l'espai de joc per una espècie d'estructura amb forats, que girada semblen muntanyes. Pensem que els forats poden donar molt més joc i el deixem capgirat. Potenciem el joc amb el mínim dels animals, amb aquella estructura amb forats, els infants els hi col·loquen a dins i els amaguen amb teles de l'aula però els interessa el primer dia, després ja no en fan gaire cas, excepte que l'A. li encanten els animals i sempre hi juga.

Per això afegim nous materials en el mínim i durant avui potenciem l'experimentació barrejada amb el joc del mínim, en els forats de l'estructura hi col·loquem: herbes aromàtiques, fulles i sorra del pati de l'escola, i també n'omplim un amb aigua, per crear petits espais de natura en el mínim i acostar l'espai exterior de manera simbòlica als infants a través del mínim. Els infants hi juguen, amaguen els animals, juguen amb la sorra, treuen les fulles.

En el forat amb aigua no acaba de ser el què ens pensàvem, transpira i es va buidant. Tot i això els infants els agrada molt, "arrebossen" un animal i després el posen a l'aigua, diuen que els animals s'estan banyant.

Abans de l'hora de dinar, tapem aquell mínim, creiem que pot ser una bona proposta de joc a l'aula però cal que hi estiguem atentes, per això col·loquem una altra estructura a sobre i aquest cop només hi col·loquem fulles, un dels infants col·loca un dels animals entre les fulles i em diu *que no el toquin*, i ho deixa per anar a dinar.

Al ser un grup molt mogut i dispers, en aquest cas el rol del mestre que observo és que primer els presenta i ensenya el material i una mica el seu funcionament, anunciant alguna premissa com: *no es pot fer mal als altres nens i nenes o no tirem les fulles, sorra i herbes als altres companys*. Després però es retira i s'aparta perquè els infants investiguin lliurement, tot i que moltes vegades la busquen perquè jugui amb ells, evita però interferir en el seu joc, els fa preguntes i obtenen un diàleg entre ells a través del joc.

Divendres 22 de gener de 2021

A part del mínim dels animals, la mestra crea un mínim més petit en una safata on hi ha diversos nins, trossos d'herba sintètica i una tela de tul de color blau. També hi ha una part que conté sorra. Aquestes parts simbolitzen, el prat, el mar i la sorra de la platja, respectivament. No en fan gaire cas, només quan la mestra el col·loca a l'aula, s'acosten per saber que és, però en aquest cas no els hi presenta i deixa que sigui ells que el descobreixin i hi juguin. Alguns d'ells aparten l'herba, la tela i els nins, agafen un bol i una cullera i juguen a fer experimentació amb la sorra, omplen i buiden el bol diverses vegades, fins i tot se l'emporten a l'espai de joc simbòlic per fer-lo servir de "menjar" per les nines.

Avui, durant una estona de joc lliure, m'assec intencionadament al costat del mínim per provocar que algun infant s'hi acosti o s'hi senti interessat. De seguida s'acosta la N., ella fa un joc més simbòlic amb els nins, els agafa i els fa parlar entre ells, al costat hi ha unes càpsules de cafè buides, en col·loco una sobre el cap d'un nin.

La N: *barrets! En posem més als altres?* Els col·loca tots en línia recta i els hi posa “un barret” a cadascun d’ells, té més barrets que nins i pregunta *on són?* els busquem fins que els troba sota la tarima on hi ha el mínim. Mentrestant els infants de l’altra aula observen la creació de la N. a través del vidre. Un cop els hi ha col·locat tots els barrets, un es queda sense i diu *aquest no en té.*

En LL. també s’acosta a la N., són dos infants que fan un joc molt més social i conjunt entre ells, els altres acostumen a fer un joc més individual i solitari, tot i això observen moltes vegades el joc que fan els altres infants. En Ll. fa passar un dels cotxes, que porta sempre a sobre, per l’herba, al veure que s’enfonsa també hi passa la mà. El fet de ser al seu costat potencia aquest joc simbòlic que no he tingut l’oportunitat d’observar a l’aula, tot i això a la que em separo d’ells el joc acaba sent més d’experimentació, encara que no intervingui en el seu joc penso que la meua presència potencia un tipus de joc diferent al que apareix si no tenen cap adult al seu voltant, com l’experimentació, seriacions o construccions amb aquests elements.

Dilluns 25 de gener de 2021

Tancada ja la part més teòrica del treball, cal centrar-me en el treball més pràctic, tot el que fa referència al treball de camp. Decidim dedicar tot el mes de febrer a la recollida de dades, suposa molta feina a fer i a parlar amb la tutora, repartida en les entrevistes, observacions i propostes d’intervenció. A través de les propostes de joc descarrego molta feina per part de la mestra pel que fa a les planificacions, dissenys i portada a terme de les propostes. Ella hi vol participar, m’aconsella sempre que sigui necessari però deixa que sigui jo la que tingui el rol de mestre durant tot el procés, *ens intercanviarem els papers*, diu en to de broma.

Parlem sobretot del que són les propostes d’intervenció per encabir-ho dins de les activitats del dia a dia del grup. Decidim fer-ho a la tercera i quarta setmana de febrer, en el cas de la 3a farem la primera sessió i tot i que coincideix amb carnestoltes i patim que això pugui influenciar en l’estat anímic dels infants durant el joc. Volem fer 3 sessions, perquè d’aquesta manera tenim la possibilitat d’observar un joc durant dues sessions i fer canvis a la tercera sessió segons el que manifestin els infants durant les dues primeres sessions. Tot i això, també tenim present l’opció de fer dues sessions, perquè segons recomana la mestra sempre n’han de ser mínim 2, i a vegades pot cansar-los si es fan molt seguides i que no hi mostrin interès.

Preparar aquestes propostes també suposa fer una revisió dels materials, la seva tipologia, característiques, quantitat, qualitat, joc que fan els infants amb aquests materials...observar també els materials de les diferents aules i també el que s'emmagatzema en la sala de materials. Segueixo amb la idea de fer servir el material que tenen a l'escola, portant material només en el cas que aquell tipus escassegi a l'escola, tot i que amb les diferents anades i vingudes de la sala de materials, em fixo que tenen gran quantitat de material, de molt divers i sobretot el què més abunda és aquell pensat pel joc heurístic.

També em fixo que el material que vull utilitzar per a les intervencions sigui sensorialment ric, que possibiliti l'experimentació perquè és una cosa que els hi agrada molt i que si senten molt atrets.

Dilluns 1 de febrer de 2021

Estic a punt de començar a fer el treball de camp, abans però necessito concretar les dates i planificar amb la tutora les diferents dates. Primer decidim en quins dies ho fem, però també parlem dels espais: de si ho fem a la sala polivalent o a l'aula, decidim que la primera sessió la farem a la sala polivalent amb més espai per muntar les propostes; pel que fa al rol docent decidim que actuarem les dues de la mateixa manera, deixant que els infants juguin, observant-los i participant si ens ho demanen, sense intervenir ni influenciar en el seu joc; a nivell de materials, depenen de com siguin les propostes i els infants que vinguin caldrà col·locar més o menys materials, també a través de les observacions que faré a l'aula podrem seleccionar uns materials més adients i que interessin més als infants que no d'altres; pel que fa a la temporització decidim fer-ho com a activitat central del dia, després d'esmorzar i abans de dinar, no concretem un temps de joc concret sinó que esperarem que els infants decideixin quan volen acabar el joc per ells mateixos.

Un dels aspectes amb el qual em fixo més, és el que els materials estiguin per tota l'aula i que no tornin al seu espai de l'inici, intentem que retornin aquells materials al seu lloc però es fa difícil degut a l'edat i el ritme frenètic amb el qual descol·loquen amb un segon tota l'aula.

Dimecres 3 de febrer de 2021

Fem una proposta amb fils de llana i amb uns tubs de plàstic que hi ha a l'aula, són tubs que s'utilitzaven anteriorment en fàbriques de fils, l'escola els ha aconseguit a través d'una donació d'una fàbrica. Tot i que durant les estones de joc lliure a l'aula no hi fan gaire cas durant aquesta sessió donen molt joc.

Tant la llana com els tubs són un tipus de material no estructurat que donen i que han donat molt joc en aquesta proposta. Possibilita que la llana i els tubs potenciïn un joc més lliure pel que fa a la mobilitat i possibilitat de joc que donen. Poden ser uns bons materials per incorporar en les intervencions, tot i que el fet que els tubs siguin de plàstic entre en contradicció amb les indicacions que els materials siguin sensorialment rics, tot i això són uns materials amb els quals els infants fan molt joc.

Dimarts 9 de febrer de 2021

Avui he començat a fer les observacions a través de la graella d'observació, he fet la primera, i m'he sentit bastant atabalada perquè al fer una observació més conscient em fixo que hi ha moltes coses a veure, observar i tenir en compte; el truc és fixar-me en allò més general per després anar concretant-ho. M'adono que en 5 minuts poden passar moltíssimes coses, moltes estones en joc i moltes experiències i frases per apuntar. M'interesso per allò que fan, com es mouen: físicament però també a través de l'aula i entre els seus companys i companyes, com interactuen entre ells però també amb mi i amb la mestra, i com interactua la mestra amb ells, ara ja fa unes setmanes que estic amb ells i això fa que em tinguin més confiança i pugui observar més els rols i la dinàmica d'aquest grup, hi ha dos – tres infants que acostumen a ser més dominants i que sempre van al davant del grup quan es fa una activitat, sobresurten més. Els altres, que formen un grup més tranquil, acostumen a jugar de manera més individual, es fixen en allò que fan aquests infants més moguts per després intervenir i ells i interaccionar-hi, amb aquests infants i amb la proposta de joc. El que també ha canviat és la meua relació i interacció amb ells i elles, degut a la COVID – 19 no he pogut estar a totes les aules, i haver-me quedat sempre en aquesta possibilitat que hi hagi un vincle afectiu amb molt més lligam.

Durant l'observació intento mantenir-me al marge com a investigadora però es fa una mica impossible, per què de seguida que m'assec a terra ja tinc asseguda a la meua falda a la N., és una nena molt curiosa i em demana que faig, que apunto i *perquè fas fotos als nens?* És tota una nova experiència fer observacions, evidentment no puc assegurar-me a observar i les fotos m'ajuden a recordar-ho. Només observo durant el matí perquè hi ha tot el grup classe sencer, després es barregen amb l'altra part del grup bombolla i ja no és el mateix, perquè les dinàmiques i jocs canvien, i no és el mateix grup observat durant totes les setmanes. La importància és però estar per ells i amb ells, però ser conscient de l'observació dels moments de joc que van apareixent.

Descarto la possibilitat d'asseure'm amb una llibreta i escriure, així que agafo el mòbil com si fos una extensió del meu braç i no deixo de tirar fotos, d'aquesta manera quan surto al migdia tinc algunes paraules apuntades a les notes del mòbil i les fotos que he tirat per recordar tot allò que he observat. Evito que entre l'observació i apuntar tot allò observat no passi gaire estona perquè així no m'oblidi de tot el que he anat veient. L'observació que faig és molt més present en les activitats i el joc, m'assec a prop seu per escoltar els diàlegs i interaccions que tenen, interactuo amb ells si veig que mostren interès en mi, sinó els deixo que actuïn sense interferir en el seu joc.

Em fixo també l'organització i aspectes de l'espai i el material no estructurat de l'aula, me n'adono que n'hi ha molt més del que jo tenia en compte, tot i això continua havent-hi present molts materials bastant estructurats, un dels materials que en aquest moment són imprescindibles a l'aula són els animals de plàstic. A l'aula del costat tenen materials com rodets, nins i arcs que de moment no n'he vist a la seva aula, penso que pot ser un bon material per utilitzar en la meua proposta, sobretot perquè serà per ells un material nou o desconegut per jugar, i amb el qual poden mostrar molt interès, on cobrarà sentit el nom del joc de la descoberta.

Dimecres 10 de febrer de 2021

Avui començo la meua segona observació, és més curta l'estona de joc i per tant també la d'observació, fem una sortida a l'entorn i això trenca les estones de joc observades. La idea d'apuntar-ho en una llibreta continua no sent factible perquè sempre calen mans en una escola, continuo fent fotos i notes al mòbil per apuntar i recordar després quan ompli la graella d'observació. Aquest cop l'observació és més tranquil·la i pausada que l'anterior, puc observar molt més i atrapo moltes accions i moments de joc que en l'altre perdia o no hi estava pendent, escolto molts diàlegs entre els infants que amplien l'observació. La diferència entre la primera observació i aquesta, és que en la primera volia fixar-me en moltes coses i en aquesta parteixo d'observar allò que va apareixer durant l'estona de joc i estiro aquest fil.

Pel que fa a l'organització de l'espai i els materials, continuo observant la mateixa, fa dies que està igual però suposo que pels infants és important la repetició i realització d'un joc concret amb un mateix materials, hi ha nous i diferents materials no estructurats a l'aula del costat, la qual visiten varies vegades aquests infants durant el dia, sobretot a la tarda, després de dinar o quan arriben al matí. Observo poc joc simbòlic i molt joc d'experimentació amb els diferents materials de l'aula.

Presencio un moment molt tendre i interessant a la tarda, on l'O. agafa diversos animals del mínimón, i em demana que cantem la cançó del *Lleó Vergonyós del Pot Petit*, a mesura que l'anem cantant, agafa el lleó, l'hipopòtam, el cavall i el gall i va representant les diferents accions, tan sols em limito a cantar la cançó mentre ell mou els animals al ritme de la música i els fa: *ensenyar les urpes arg arg, fa tres salts endavant 1, 2 3, comença a nadar xip xip xipxap, mou el cul tot remenant, cul, cul, cul...*i així fins a acabar la cançó.

Dijous 11 de febrer de 2021

A la tercera observació la realitzo amb molt més calma, seguint l'experiència de la segona, em fixo en les experiències i moments de joc que apareixen, escolto i em fixo en què passa, com també en els diàlegs i interaccions que hi ha entre ells i elles.

Continuo sense poder apuntar res, les fotos i comentaris al mòbil ajuden a recordar tot allò observat quan ho apunto més tard, al ser ja la tercera observació em fixo i recordo més allò relacionat amb les interaccions i relació entre els infants i l'adult, perquè és una cosa que varia i és diferent cada dia, pel que fa a l'organització del material i espai continua sent la mateixa i no hi presto tanta atenció.

Avui arriba el Rei Carnestoltes i es nota en l'ambient de l'aula i en el caràcter dels infants, estan molt més actius i excitats, això porta al fet que facin un joc molt més disruptiu i abundin els crits i conflictes durant les estones de joc. Avui l'observació és poc conscient perquè la mestra s'absenta durant alguns moments a l'aula i agafó el rol docent durant gran part del matí, això em possibilita també poder observar els rols entre els infants d'una manera més directa i concreta.

El joc canvia, però acaben fent el mateix que han fet durant els dos altres dies observats, el joc es manté molt igual perquè els materials tampoc canvien. En l'espai hi ha un canvi d'estanteries i queden al descobert nous materials que quedaven tapats per d'altres, em pregunto si ara en faran més cas al descobrir que estaven allà o si continuaran sent ignorats com abans. A l'agafar el rol docent també observo que l'acció de recollir els costa o se'ls fa pesada, caldrà doncs mirar que vagi passant, almenys durant les estones que estigui sola amb els infants o durant les intervencions, perquè són tan importants en l'aprenentatge i desenvolupament dels infants, aquests moments de joc com també els moments de recollida.

Divendres 12 de febrer de 2021

Aquesta és l'última observació, que un cop agafada la dinàmica i rol de fer les observacions em resulta fàcil fer-la i detecto moltes coses que en la primera se'm va fer difícil d'observar. L'ambient avui a l'aula és més tens, l'arribada del carnestoltes afecta en l'actitud dels infants perquè continuen fent un joc molt disruptiu i apareixen molts conflictes sobretot relacionats amb la pertinença d'un objecte o un altre, escolto moltes vegades la frase *és meu o és meu això*. Avui sembla que és un dia cansat anímicament a nivell general, tant per ells com per nosaltres, per tant busquem baixar el ritme i es proposen activitats més tranquil·les, fan o bé jocs molt tranquils o molt frenètics provocats pel cansament.

Dissabte 13 de febrer de 2021

A causa dels horaris complets que té l'A., la mestra, a l'escola bressol es fa impossible buscar un moment de l'horari lectiu per fer l'entrevista inicial, em proposa doncs que busquem una tarda fora de les hores lectives per fer l'entrevista. Degut a problemes personals realitzem l'entrevista la tarda del dissabte 13.

Tinc la sensació que ha sigut una entrevista molt productiva, les preguntes ajudaven a concretar tots els dubtes que tenia relacionats amb el treball, i que per tant un cop respostes quedaven solucionats. Durant aquesta entrevista començo a lligar aspectes més teòrics amb aquesta part pràctica a l'escola, ja sigui pel que respecta en aspectes de relació dels infants, de l'organització de l'espai i els materials, com també d'aspectes més concrets en relació amb el joc lliure a l'escola. Durant l'entrevista a part de fer-li les preguntes relacionades amb tots els aspectes exposats anteriorment també planifiquem i concretem l'espai, materials i desenvolupament de la primera proposta, la planificació de la segona la deixarem per més endavant un cop hàgim fet la primera sessió. L'espai continua sent la sala polivalent, pel que fa als materials plantejem que un dia anem a la sala de materials per observar de manera més concreta el què tenim i decidir quins materials sí i quins no, i pel que fa al grup, decidim proposar-ho com una activitat voluntària perquè se'ns ajunta que a partir del dilluns comencen dos infants en període d'adaptació i que la disponibilitat de la mestra queda reduïda.

Dilluns 15 de febrer de 2021

Tot i que encara no hem fet cap de les dues sessions d'intervenció, anem canviant i afegint nous mínims com a propostes de joc a l'aula. Com que som a la setmana de Carnestoltes proposem un mínim que hi tingui relació, perquè hi juguin i puguin de manera simbòlica treballar la festa del carnestoltes, hi afegim teles de tul de diferents colors, serpentines, confeti i nins. Alguns infants fan joc simbòlic amb els nins, d'altre agafen les teles de tul fer tapar-se i fer tat.

Després de la visita a la sala de materials, concretem quins i quants materials necessitem per la proposta que s'acaba concretant en tres espais o escenaris de joc.

Dimecres 17 de febrer de 2021

Avui, durant una estona a la tarda, preparo les propostes per demà, jugar. Amb les llistes fetes de materials observo que no és necessari per a l'espai que dispenso d'omplir-lo de tants materials, sobretot perquè pot suposa un atabalament per parts dels infants de veure tants materials i acabar sense jugar amb cap d'ells. Seran pocs nens perquè hi ha els dos infants nous en període d'adaptació i això fa que no puguin venir tots.

Començo a muntar-ho en l'aula polivalent, la meva intenció és que ocupi tot l'espai, intento que toqui a la paret perquè puguin veure-ho com "un mercat". Redueixo els materials que hi vull posar, perquè segons l'A., la mestra, són molts materials pels pocs nens que són. El primer escenari el deixo amb la mateixa quantitat de materials, però els altres redueixo l'espai i els materials.

Crec que són uns bons mínims, ho fem de manera que els suggereixi algun tipus de joc però sense limitar el joc lliure que caracteritza aquest tipus de materials. Penso que estan en una edat que si ho col·loquem endreçat i col·locat per grups no hi jugaran, val més suggerir o provocar alguna acció de joc. La intenció de la manera com ho he col·locat és suggerir múltiples possibilitats de joc, com fer construccions, joc simbòlic, seriacions o omplir – buidar objectes, etc. En relació amb les peces soltes i el joc heurístic, es veu un plantejament molt semblant però sembla que hi hagi un canvi d'aïres si ho anomenem mínims. Els materials utilitzats, la majoria són de joc heurístic, però el plantejament amb les teles fa que sigui més relacionat amb els mínims de peces soltes, la provocació és clau perquè els cridi l'atenció. "*Col·locar-ho de manera que s'entrevegi algun joc perquè sinó no faran res*", suggereix la mestra.

Estic nerviosa per demà, entenc l'envergadura del que suposa fer aquesta proposta i hi he posat moltes esperances i il·lusions, fa temps que la treballo i la penso i per fi arriba el dia en la que la puc fer realitat, veure com hi interaccionen els nens i nenes. Em roden preguntes com *Funcionarà? Els agradarà?*, preguntes més relacionades en aspectes afectius i personals que no pas relacionats amb el joc. Jo m'ho he passat bé preparant i "jugant" amb els escenaris, espero transmetre-ho i que les meves ganes i il·lusions arribi a ells.

Dijous 18 de febrer de 2021

Comencem el dia com sempre, fem el bon dia i esperem que arribin els dos infants nous. Abans però quan he anat a buscar la fruita, m'acompanya l'O. i passem pel costat de la sala polivalent, quan ho veu pregunta *què és això?* Li explico que és unes coses que he preparat perquè juguin després, ell respon *m'agrada molt això, és xulíssim*. Perquè es mantingui aquesta sensació de curiositat i descoberta demano a l'O. que m'ajudi a tancar les cortines i li demano que no digui res, *és un secret* li dic. Quan arriba a l'aula, mentre els altres infants es renten les mans diu *és un secret* referint-se a allò que ha vist, els altres infants però sense saber que en parla, no li fan gaire cas.

Abans de començar la proposta, preparo la càmera i el trípod per gravar tot allò que pugui, i d'aquesta manera no perdrem detall de què passi i al mateix temps poder estar per ells sense la necessitat d'apuntar coses en una llibreta i de fer fotos.

Arriba el moment, cap a les 10 – 10:05, ho proposem al grup, després del bon dia, *qui vol anar a fer una activitat amb la Júlia?* Pregunta la mestra als nens i nenes. Aquesta setmana al començar els dos infants nous, i per tant estan en període d'adaptació, decidim que ells dos es quedin a l'aula per familiaritzar-se amb ella, i també demanem de manera voluntària qui vol anar a fer l'activitat, per tant és un procés totalment voluntari i només venen els infants que volen. Alguns infants es queden a l'aula i els altres em segueixen, un dels infants nous decideix venir a veure què fem acompanyat de la seva mare, quan arribem al lloc, al ser desconegut per ell, decideix marxar i tornar a l'aula. El fet dels infants en adaptació i el carnestoltes fa que el clima a l'aula i entre els infants estigui més crispat i estressats ells i també jo, hi ha més rebombori a l'aula.

Traiem sabates perquè puguin trepitjar per tot arreu i els sigui més còmode interactuar i jugar amb els materials, abans d'entrar, estan les cortines corregudes, els aviso que si estan preparats i dono com a premissa que no poden picar ni tirar els materials als seus companys i companyes. *Sí!*, diu en Ll.

Entrem i cadascú observa tots els materials, alguns es queden enrere observant com els altres agafen l'arc de Sant Martí, els nins o els tronquets, d'altres col·loquen taps de vi dintre dels pots, fan construccions...

L'O. diu *mira un iogurt*, quan veu que una de les construccions està feta amb iogurts. La N. es mostra desconcertada i no sap que jugar, agafa un dels arcs amb la mà, i hi passeja un nin. Ho fa diverses vegades, busca la meva atenció i juga més si sóc jo al seu costat o presto atenció de què fa.

El fet que estigui sola sense la presència també de la mestra fa que els infants estiguin més dispersos i agafar més el rol docent, aviso als infants si crec que fan alguna cosa malament i també observo de manera més conscient les interaccions entre els infants. El fet de poder estar per ells es trenca quan alguns infants decideixen córrer i trencar el joc tranquil que estaven fent, i intento tornar a què connectin amb el joc que fan els altres infants.

Em sap greu no haver pogut centrar-me en el joc, crec que els punts febles són l'espai tan gran i desconegut. Els agrada córrer i decideixen córrer i jugar entre els escenaris de joc. Els infants que no s'hi ha afegit estan desconcertats i no juguen sinó que es limiten a observar els altres com corren, amb els materials a les seves mans però sense jugar.

Em sento aclaparada, sobretot pel fet d'estar sola, no sóc el seu referent i això fa que dificulti la meva tasca perquè no tinc tota l'autoritat. En la següent sessió crec totalment imprescindible que la mestra hi sigui. Pel que fa als materials, n'hi ha molt, alguns ni tan sols els toquen perquè ja s'entretenen amb tota l'altra quantitat de material que ja hi ha, per tant caldrà reduir-lo o centrar-nos més en un escenari que en un altre. Pel que fa a l'espai, crec que cal que sigui més tancat, si és el mateix buscar la manera de reduir-lo per evitar les corredisses durant l'estona de joc.

Crec que és important que siguem dues persones durant l'estona de joc, sobretot si l'altre és el seu adult de referència; perquè una pot reconnectar els altres o controlar-los, i l'altre pot estar més per observar el joc que fan. Cal tenir en compte que la sessió la fem durant la setmana de consignes de Carnestoltes i que l'ambient estigui més crispat i tens.

Quan s'acaba l'estona de joc, els acompanyo i proposo als altres infants que si volen continuar jugant, però al no poder-me dividir en dos fa que hàgim de deixar la sessió per acabada i tenir un sentiment de frustració al no poder continuar el joc amb els infants que realment ho volen.

M'he sentit sola i desemparada, haver d'estar pels que corren però també pels que juguen es fa difícil; perquè el joc amb cortines, encara que no l'hagi plantejat o proposat, pot ser un joc o una descoberta molt interessant per ells i jo no l'he tingut en compte. L'activitat no ha durat entre tot més de 15 minuts, però ha estat suficient per ells. De cara a la segona sessió, millorarem i buscarem una nova manera de fer-ho per potenciar els punts forts de la primera sessió i de millorar també els punts febles.

Jo tenia unes expectatives molt altes posades en aquesta primera sessió, i he vist que de la teoria a la pràctica canvia molt. Amb un grup d'infants de 2 anys com aquest costa proposar una activitat que dur-hi, jo pensava que podria durar 20 minuts màxim, però alguns tan sols han jugat durant 5 minuts, en canvi d'altres hi seguirien molta més estona. Aspectes inesperats i evitar que no es fessin mal, com també evitar que la càmera i el trípod caiguessin ha fet que fossin entrebancs que dificultaven la meua tasca com a mestra i ha fet que estigués angoixada durant l'estona de joc i també després d'haver-la fet.

La pregunta que em feien les altres educadores era: *ha anat bé?* Els responia que sí, però realment pensava: *No és que hagi anat bé o malament, tan sols ha anat.* Estar pendent dels infants que corrien ha fet que invisibilitzés als que realment volien jugar o mostraven interès pels materials. El què vaig poder veure és que no estan acostumats a jugar amb aquest tipus de material o peces a l'aula i això ho dificulta quan s'hi troben al davant, hi són poc presents en el seu dia a dia a l'escola, o almenys aquesta és la sensació que he tingut a l'observar-los i la seva interacció amb els materials.

Dilluns 22 de febrer de 2021

Demà fem una segona sessió de la proposta, els infants que venen a l'adaptació, un d'ells ja estan molt més adaptat i l'altre no ve perquè està constipat. Cal veure com interactuen amb els altres infants i els materials, perquè no hi ha hagut la possibilitat d'haver-los observat anteriorment.

Pel que fa a l'espai, decidim que es farà a l'aula, primer per poder-hi ser les dues, perquè l'infant nou se senti més a gust i no tan fora de lloc, a més suposa portar una nova proposta a l'aula, encara que sigui una proposta aïllada. Aprofitem un espai on hem col·locat un matalàs, i d'aquesta manera evitem que es distreguin i decideixin jugar a un joc més motriu. Arraconarem tot allò que molesti perquè hi pugui haver un bon espai de joc. Que hi hagi la mestra a l'aula demà em tranquil·litza perquè això possibilita que una de nosaltres estigui per la proposta i l'altre pels infants més disruptius o que no vulguin fer la proposta.

Pel que fa als materials, reduïm bastant el nombre de materials i contenidors, el mínim que va donar més joc és: el dels nins, trossos de fusta, anelles i arcs de Sant Martí, també hi posarem algun contenidor i taps, això possibilita que hi hagi més joc i més materials pels infants que són; no farem 3 escenaris de joc sinó una i més concreta, l'altre dia va ser una primera pressa de contacte amb els materials i per veure amb quins materials hi havia més joc.

També sorgeix la idea de deixar una representació amb un mínim més petit, a l'aula com a mostra del que hem fet i que hi puguin jugar durant la setmana. Cal pensar de quina manera i com ho farem perquè no vagi tot d'un cantó a l'altre com passa amb les propostes del dia a dia a l'aula. D'aquesta manera permet que hi pugui haver una tercera observació, però no com una sessió sencera sinó més com és la interacció dels infants amb aquella proposta durant tot el dia, una observació a mitges.

Dimarts 23 de febrer de 2021

Avui, després d'esmorzar, hem decidit portar a terme la segona sessió de la proposta, tal com havíem planificat. Ho fem a l'aula, d'aquesta manera podem ser-hi present tant la mestra com jo, i pels infants és un espai conegut i comú. Per poder-ho muntar, ella ha fet el bon dia amb ells, han recitat el poema de l'hivern fins que ho he acabat de muntar, tot i fer el bon dia estaven pendents de tot allò que muntava i feia. Hem enretirat les taules i els mobles perquè els infants tinguessin tot l'espai possible per jugar, amb el mantell també delimitàvem l'espai de joc, tot i que al final han acabat les peces a tot arreu i la tela arrugada.

A partir de les 10 – 10:05, ha començat l'estona del joc, abans de començar l'A., la mestra, els hi ha presentat la proposta i ha recordat les premisses de no tirar les peces ni picar als altres nens i nenes.

Comença l'estona del joc, els crida l'atenció els arcs, i en fan un joc més motriu que simbòlic i això fa que vulguin fer-ho tots, es barallen per posar-s'hi tots, els posen del revés i això fa es mogui com un balancí. El joc simbòlic apareix de manera més individual, amb els arcs, els nins, però és poc freqüent. També apareixen construccions amb els rodets i els trossos de fusta. Comencen el joc, els infants més actius, els altres els observen mentre tímidament comencen a jugar de manera més individual, però amb uns materials que es guarden i se'ls consideren propis, *meu* diu l'A. quan un altre infant li vol prendre un dels rodets.

Al cap d'una estona, quan aquest grup més actiu estan més tranquils, els altres comencen a posar-se pel mig de l'escenari de joc, a interaccionar entre ells a través d'un joc més tranquil i no tan disruptiu. És un aspecte que observem les dues, ho comentem al final de la sessió i hi coincidim.

En els primers moments de joc, alguns infants volen emportar-se els materials per tota l'aula, la mestra els recorda quin és l'espai de joc i marca uns límits, és potser una de les coses que no vaig fer en la primera sessió, sobretot per la manca del seu adult referent.

Em fa seure en una cadira, per poder tenir una visió més general i observar de manera més distanciada i conscient, perquè després en un moment que m'assec a terra de seguida tinc amb mi dos nens a sobre, no demanant el joc sinó més el contacte amb mi. El fet que sigui a l'aula possibilita que la meva atenció i observació es centri més en el joc dels altres infants i no tant amb aquests infants més disruptius, que al cap i a la fi, tots el que fan és jugar, d'una manera o una altra.

Els infants juguen cadascú a la seva manera, alguns decideixen jugar amb altres coses a l'aula i deixen de jugar amb les peces soltes proposades, d'altres al veure que tenen més espai, aprofiten per emportar-se les peces a altres racons de l'aula, però d'altres aprofiten per jugar dins de l'escenari de joc perquè al veure que l'ambient es dissipa i que poden fer un joc més tranquil i calmat.

Encara que hagi planificat i muntat la proposta jo, la mestra és qui manté el rol docent principal al ser el seu adult de referència, en el sentit de marcar els límits o d'evitar que hi hagi conflictes. El joc es desenvolupa en tota la seva totalitat, cada infant a la seva manera.

En aquest cas hi ha molt joc individual per part de cada infant, en algun moment alguns s'ajunten i imiten a un d'ells col·locant l'arc del revés i fent-lo servir com un balancí. Els altres desenvolupen jocs diferents: construccions amb els rodets i els troncs de fusta, joc simbòlic a través dels nins; en un moment la mestra els mostra com fa girar una anella, ells l'intenten imitar, fixant-se en el gest que fa. Hi ha dos infants que ho proven, un d'ells no aconsegueix fer-ho, l'altre s'hi fixa i el fa voltar diverses vegades. Després d'haver investigat ells sols els materials, busquen la interacció amb els altres infants o amb nosaltres, busquen que hi hagi joc. Encara que la tela es rebregui i s'arrugui, els infants continuen jugant amb els materials com si res.

Crec que avui la proposta ha anat molt més bé que la primera sessió, tinc més bon sabor de boca i l'ambient a l'aula ha sigut molt més calmat i tranquil. Crec que un dels punts forts i que van fallar el primer cop, és la presència de la mestra a l'aula encara que no intervingui; també el fet d'estar a l'aula, un lloc conegut pels infants els dona confiança i seguretat per jugar. Com ja he anat observant, són infants que els agrada que se'ls hi preparin activitats, i els primers moments sembla que *no hi hagi nens*", com diu l'A. la mestra, de la tranquil·litat i calma que es veu a l'aula mentre investiguen, descobreixen i juguen amb els materials de la proposta de joc que se'ls hi ha preparat. La seva atenció i durada en el joc és curta però intensa, en el moment en què juguen estan molt posats i concentrats.

Hi ha, com en la primera sessió, que comença a jugar el grup més actiu, després els altres més tímids comencen a jugar després que els altres estiguin més distesos o cansats.

Dimecres 24 de febrer de 2021

Com ja havíem parlat, deixem una petita representació de materials amb els quals han jugat durant la primera i segona sessió, en format de minimón, amb molts menys materials que en les sessions però si amb suficients perquè hi puguin jugar 2 o 3 infants alhora.

La proposta del minimón que hem col·locat a l'aula comença a donar petits moments de joc, sobretot individuals. Moltes vegades no sóc a temps d'observar el moment de joc que apareix, passa d'estar com ho havíem col·locat nosaltres a com ho deixen i col·loquen ells després de jugar-hi.

Els arcs, col·locats principalment amb un caire més decoratiu, són elements que donen més joc: els utilitzen de balancí, se'ls col·loquen a la cintura o a la panxa com si fos un cinturó... Per exemple, avui en B. n'ha agafat un s'hi ha assegut i ha començat a dir *ziu, zau, ziu, zau...* simulant com si fos un gronxador.

Mentre jugaven ha aparegut en un racó de l'aula un centpeus, atrets pel que suposa la visita d'un insecte així, els infants s'han estirat a terra per observar-lo, un d'ells portava un dels arcs a la cintura, l'ha col·locat davant del cuc i ha dit *un pont, perquè hi passi el centpeus*. Els he proposat de col·locar l'arc perquè hi pugés, com fan les formigues, però quan ha tocat l'arc s'ha cargolat, un d'ells ha dit *no puja* i l'altre al veure que es cargolava deia *s'ha amagat!* Un altre infant ha agafat un altre arc i l'ha col·locat a continuació de l'altre perquè el centpeus també hi passes per sota.

Estirats a terra, estaven encantats i meravellats per com el centpeus passa per sota el pont, mentrestant cantaven la cançó de *sota el pont, sota el pont, sota el pont passem-hi*. Després d'una estona, un dels infants ha intentat col·locar els arcs de la mateixa manera i ha intentat passar ell per sota, no ho ha aconseguit, se li tombaven.

A través del mínim observo tot tipus de situacions de joc, provocho una situació perquè hi aparegui el concepte matemàtic: correspondència un a un. Algun infant decideix canviar-ho però després l'A. s'acosta i col·loca un nin sobre de cada tronquet de fusta, quan se li acaba ho fa amb els rodets. I quan acaba marxa, ja ha fet tota la feina que havia de fer.

També en J. juga amb els troncs, hi col·loca els nins a sobre i canta, en un primer moment no entenc què canta. Però després agafa un dels nins amb el tronc i canta *moltes felicitats, moltes felicitats...bufa* i deixa el nin sobre de la tarima, per ell representa com si bufés espelmes en un aniversari, és totalment un moment de joc simbòlic. Després agafa un dels rodets i el fa rodolar pel terra de l'aula, observa com gira i quan aquell xoca, el torna a agafar i el fa rodar cap a un altre lloc.

A la tarda, quan els infants marxen intento col·locar de diferent manera els nins, perquè l'endemà s'ho trobin muntat de diferent manera. Mentre ho faig, un dels infants fa passar un cotxe per sobre de l'arc, em fixo que el tema de les rampes amb els arcs, els interessa, intentaré potenciar-ho en els propers mínims.

Dijous 25 de febrer de 2021

Estic veient que els elements del mínim que donen més joc són els arcs. Els agafen i els porten d'un lloc a l'altre de la classe. Entre dos infants s'han col·locat un a cada costat de l'arc i es deien *hola* a través d'aquest. Observo que no fan gaire joc simbòlic amb aquestes peces, però sí que és un grup que sent molta devoció per fer construccions o seriacions amb aquest material.

Moltes vegades em fixo en el mínim, i cap dels infants no el toca ni s'acosta, però després ja me'l trobo canviat i regirat, no aconsegueixo trobar el primer moment de joc. Alguns juguen i fan construccions amb els materials, d'altres ho tiren i regiren fora de la tarima totes les peces, deuen tenir doncs aquesta necessitat. Durant avui els moments de joc els infants es busquen entre ells i hi ha molta interacció a través del joc.

Divendres 26 de febrer de 2021

El mínimón continua donant molt joc a l'aula, intento cada dia col·locar les peces de manera diferent: fent una seriació, construccions o fent rodones. Avui fem una sortida a l'entorn, però abans de sortir observo un moment molt interessant protagonitzat per l'A. Encara que estiguin totes les peces dins de la tela, decideix agafar tots els rodets i tronquets de fusta i se'ls col·loca davant seu. Els separa entre els dos grups i fa una torre amb els rodets, després repeteix la mateixa acció amb els tronquets de fusta. Els altres infants estan esmorzant i ell porta a terme un joc més tranquil i calmat, els altres l'observen mentre juga; un dels infants quan ha acabat s'aixeca i s'acosta a l'A. per veure que fa, ell respon de manera brusca dient que és seu, referint-se al material, però també se sobreentén que es refereix al seu joc amb les peces soltes.

Primera i segona setmana de març (Del dilluns 1 de març de 2021 al divendres 12 de març de 2021)

El meu període de pràctiques arriba al final, després d'haver fet tantes observacions a l'aula, em permet que tot el que observi ho pugui categoritzar en els diferents apartats de la graella d'observació. El mínimón continua donant joc durant les estones de joc lliure a l'aula, tot i que ja passa més desapercebut i no hi juguen tant. Ara serà el moment de preguntar-me *perquè passa això?* Tornar endarrere amb allò observat i documentat, per trobar respostes a les mil i una preguntes que m'he anat fent.

Dimarts 2 de març de 2021

Com a tancament del treball de camp, l'última cosa que em queda per fer és l'entrevista final amb l'A., la mestra. Aquesta entrevista em serveix més per fer la valoració i avaluació de les propostes de joc que hem fet. En aquest cas només podem valorar la segona sessió que és en la que ella hi ha sigut present.

Hem coincidit que pel que fa a l'aspecte de reduir l'espai i els materials han sigut un punt positiu, ja que fa que els infants no es dissipin tant i puguem observar molt més els moments i accions de joc. Creiem que amb aquesta segona sessió hem millorat els punts febles que vaig observar en la primera sessió i hem potenciat i repetit aquells punts forts que van sorgir el primer cop. No veiem necessari fer una tercera sessió, sobretot pel que fa a la reacció dels infants en referència al joc amb aquests materials. La possibilitat de tenir el mínimón a l'aula fa que hi hagi una "tercera" observació possible, no tan concentrada en un temps i espai de joc, però sí que es pot observar una evolució constant en el joc dels infants.

4. Aspectes ètics en la recerca – Autoritzacions

a) Autorització d'enregistrament d'imatge de menor

UVIC
UNIVERSITAT DE VIC
UNIVERSITAT CENTRAL
DE CATALUNYA

AUTORITZACIÓ D'ENREGISTRAMENT D'IMATGE DE MENOR

PIAR TOLST CARRENYA amb DNI / NIE núm. ****4234-*
(atenció, només cal emplenar les quatre darreres xifres del DNI / NIE a sobre dels guions baixos)

Autoritzo la captació, reproducció i difusió de la seva imatge (fotografies, vídeos, àudios) i produccions pròpies per tal que puguin ser utilitzades amb finalitats docents, de recerca i/o divulgatives per part del professorat i alumnat de la UVic-UCC. Aquesta autorització permetrà incorporar i utilitzar l'enregistrament i les produccions en materials pedagògics o treballs de recerca, així com en activitats docents, sense que es puguin obtenir ni tractar altres dades del menor que represento.

Signant aquest document atorgo el consentiment de forma expressa, en els termes que ho requereix l'article 2.2 de la Llei Orgànica 1/1982, de 5 de maig, de protecció civil del dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge.

Per tal que en quedi constància ho signo a BALENYÀ el dia 17
NOVEMBRE de 2020.

Informació bàsica de protecció de dades

Responsable del tractament: Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya.
Finalitat: acreditar l'autorització.
Legitimació: consentiment de la persona interessada.
Destinatari: les dades no es comunicaran a terceres persones.

Drets de les persones interessades: es poden exercir els drets d'accés, rectificació, supressió, oposició al tractament i sol·licitud de la limitació del tractament adreçant-se a Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya.

> Podeu consultar la informació addicional i detallada sobre protecció de dades a www.uvic.cat.

b) Autoritzacions per la recollida de dades en les observacions i entrevistes

UVIC FACULTAT D'EDUCACIÓ,
TRADUCCIÓ I
CIÈNCIES HUMANES

AUTORITZACIÓ

Jo... Agnès Tallet Fernández amb DNI/NIE núm****3115
(només cal emplenar les quatre darreres xifres del DNI/NIE a sobre dels guions baixos)

com a mestra tutora del grup autoritzo a l'estudiant:
..... Júlia Lapuerta Vilar

a poder enregistrar i recollir dades sobre la/les següent/s activitat/s:
..... observacions

Amb la única finalitat de la recollida i tractament de les dades per la realització del Treball Final de Grau de l'estudiant que forma part de la Facultat d'Educació, Traducció i Ciències Humanes de la Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya.

Signatura:

.....

Hostalets de Balenyà, 26 de abril de 2021

AUTORITZACIÓ

Jo Agnès Tallet Fernández amb DNI/NIE núm ****3115

(només cal emplenar les quatre darreres xifres del DNI/NIE a sobre dels guions baixos)

com a mestra tutora del grup autoritzo a l'estudiant:

Júlia Lapuerta Vilar

a poder registrar i recollir dades sobre la/les següent/s activitat/s:

entrevista inicial

Amb la única finalitat de la recollida i tractament de les dades per la realització del Treball Final de Grau de l'estudiant que forma part de la Facultat d'Educació, Traducció i Ciències Humanes de la Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya.

Signatura:

Hostalets de Balenyà, 26 de abril de 2021

UVIC FACULTAT D'EDUCACIÓ,
TRADUCCIÓ I
CIÈNCIES HUMANES

AUTORITZACIÓ

Jo... Agnès Tallet Fernández amb DNI/NIE núm****3115

(només cal emplenar les quatre darreres xifres del DNI/NIE a sobre dels guions baixos)

com a mestra tutora del grup autoritzo a l'estudiant:

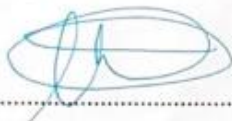
..... Júlia Lapuerta Vilar

a poder enregistrar i recollir dades sobre la/les següent/s activitat/s:

..... entrevista final

Amb la única finalitat de la recollida i tractament de les dades per la realització del Treball Final de Grau de l'estudiant que forma part de la Facultat d'Educació, Traducció i Ciències Humanes de la Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya.

Signatura:

Hostalets de Balenyà, 26 de abril de 2021

5. Categories d'anàlisi i discussió de les dades obtingudes

CATEGORIA 1: El joc lliure a l'aula

- 1.1. Tipologia de propostes de joc lliure
- 1.2. Relació entre el joc lliure i el desenvolupament infantil

CATEGORIA 2: Els materials no estructurats a l'aula

- 2.1. Tipologia de materials no estructurats
- 2.2. Organització de materials no estructurats

CATEGORIA 3: Aspectes organitzatius: l'espai i el temps

- 3.1. Organització de l'espai a l'aula destinat al joc
- 3.2. Organització del temps de joc

CATEGORIA 4: El rol del docent a l'aula

- 4.1. Característiques del rol del docent
- 4.2. Relació que l'adult manté amb els infants

CATEGORIA 5: Els infants i el joc

- 5.1. Rol dels infants i interaccions a través del joc
- 5.2. Clima a l'aula i ambient de treball

CATEGORIA 6: La proposta d'intervenció: reptes i possibilitats

6. Fotos

6.1. Foto general de l'aula

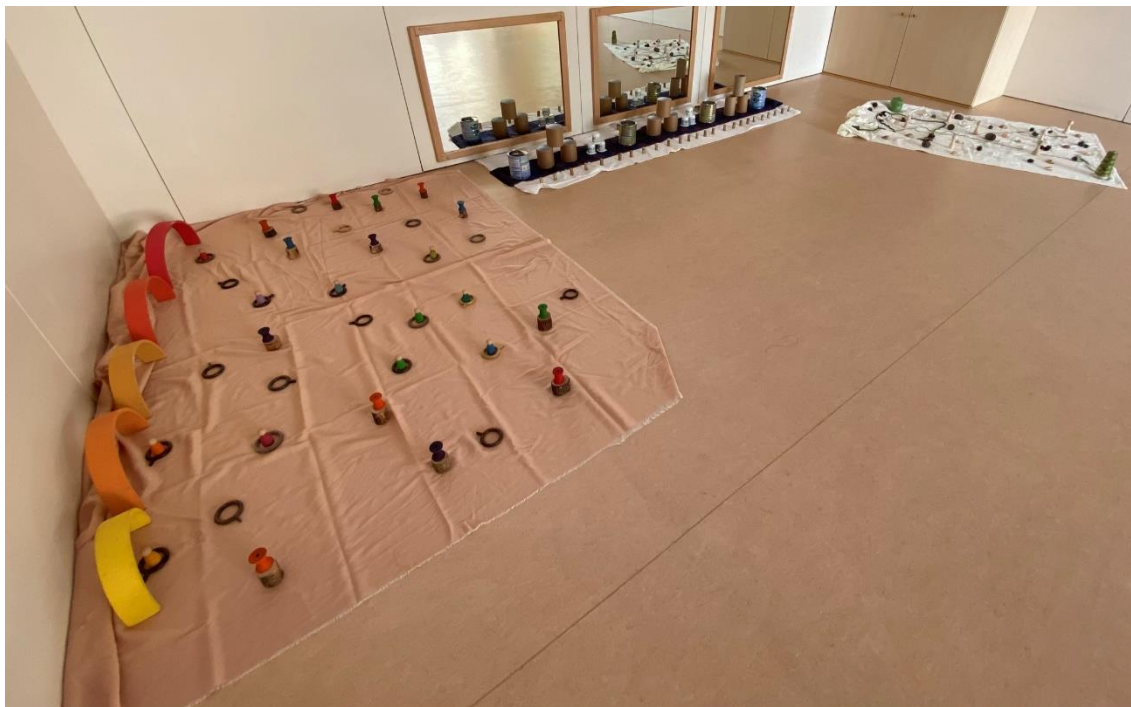
6.2. Fotos dels espais de l'aula

6.3. Fotos de la proposta d'intervenció

6.3.1. Fotos dels escenaris de joc de la primera sessió

6.3.2. Fotos de l'escenari de joc de la segona sessió

6.3.3. Fotos dels minims a l'aula

